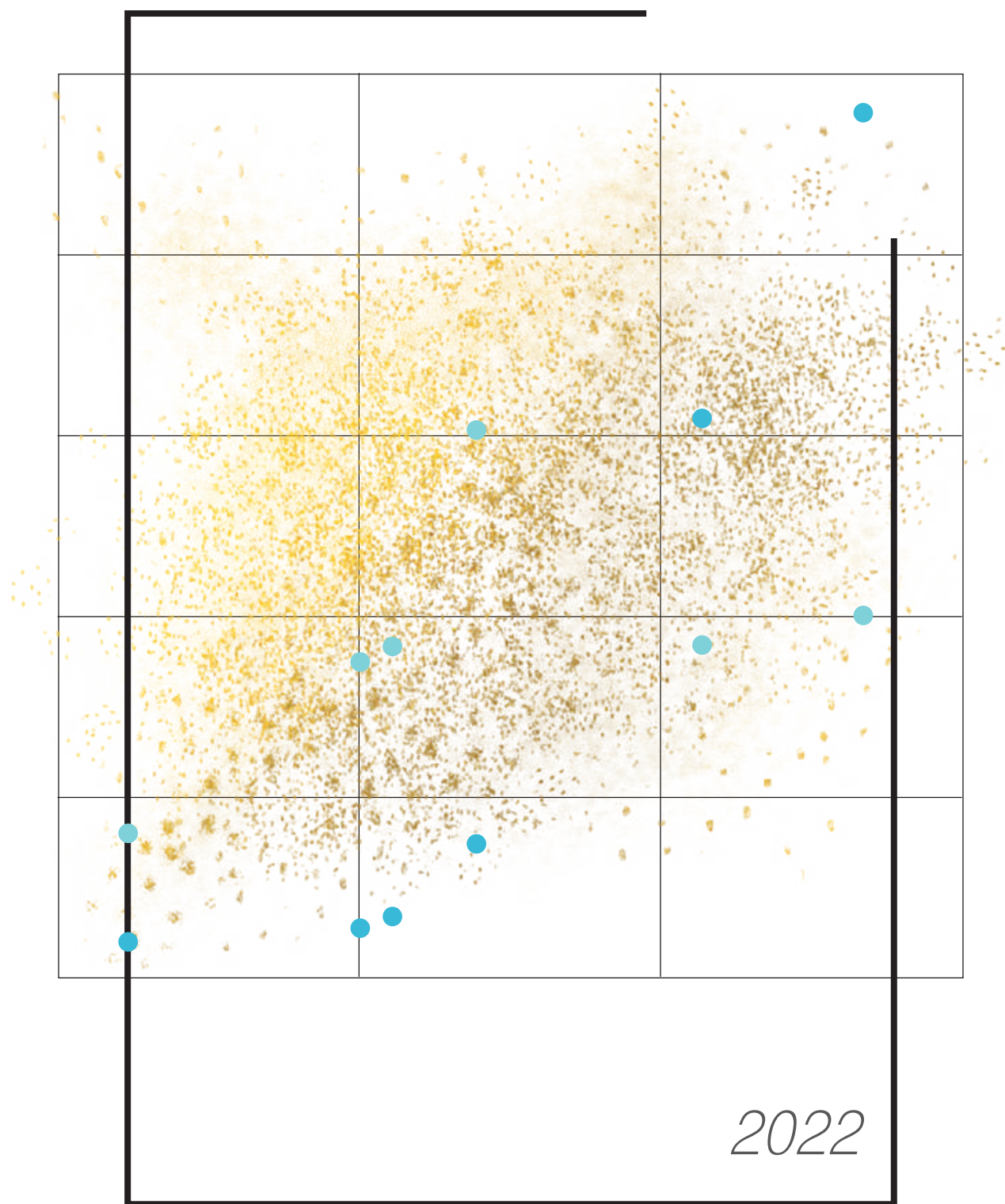

РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ

И.П.И

РЕГИОНАЛНИ ПРОФИЛИ

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ

2022

И.П.И

Институт за пазарна икономика

София • 2022

Изданието е подкрепено от Фондация „Америка за България“.

- © Зорница Славова, Адриан Николов, Петър Ганев, Теодор Недев, *автори*, 2022
- © Весела Добринова, Константин Жеков, *корица*, 2022
- © Константин Жеков, *художествено оформление*, 2022
- © Институт за пазарна икономика, 2022

ISSN 2738-7615

Редактори: Петя Георгиева, Лъчезар Богданов, Мила Вълкова

Институт за пазарна икономика

1142 София, бул. „Патриарх Евтимий“ 10, ет. 2, тел.: (02) 952 62 66

www.ime.bg

www.regionalprofiles.bg

Съдържание

Предговор	5	Област Пазарджик	63
Регионални профили 2021: устойчивите различия и потенциалът за развитие	7	Област Перник	67
ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА: ПОТЕНЦИАЛ НА ПРАГА НА НОВИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	7	Област Плевен	71
СОЦИАЛНА СРЕДА: УСТОЙЧИВИ РАЗЛИЧИЯ В КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ	11	Област Пловдив	75
Област Благоевград	15	Област Разград	79
Област Бургас	19	Област Русе	83
Област Варна	23	Област Силистра	87
Област Велико Търново	27	Област Сливен	91
Област Видин	31	Област Смолян	95
Област Враца	35	Област София (столица)	99
Област Габрово	39	Област София	103
Област Добрич	43	Област Стара Загора	107
Област Кърджали	47	Област Търговище	111
Област Кюстендил	51	Област Хасково	115
Област Ловеч	55	Област Шумен	119
Област Монтана	59	Област Ямбол	123
		Групи индикатори	127
		Приложение	139

Използвани съкращения

АГКК	Агенция по геодезия, картография и кадастър
АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
БВП	брутен вътрешен продукт
БДС	брутна добавена стойност
БЕЛ	български език и литература
ВЕИ	възобновяеми енергийни източници
ВСС	Висш съдебен съвет
ДЗИ	държавен зрелостен изпит
ДМА	дълготрайни материални активи
ЗДОИ	Закон за достъп до обществена информация
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България
МБАЛ	многопрофилна болница за активно лечение
МВР	Министерство на вътрешните работи
МОН	Министерство на образованието и науката
НВО	независимо външно оценяване
НСИ	Национален статистически институт
НЦТР	Национален център за териториално развитие
ПДИ	Фондация „Програма Достъп до информация“
пр.п.	процентен пункт
ПЧИ	преки чуждестранни инвестиции

Предговор

Вече повече от десетилетие Институтът за пазарна икономика представя „Регионални профили: показатели за развитие“ – единствения по рода си алманах на регионалното развитие в България. „Регионалните профили“, както е по-известно изданието, се превърна в безспорна запазена марка на ИПИ.

Изследването се основава на 68 индикатора, които оценяват икономическата и социалната среда в 28-те области в страната. Всички данни са представени в изданието, както и на специализираната страница на ИПИ – www.regionalprofiles.bg. Систематизирането им по определени показатели позволява те да бъдат проследени в динамика, както и да се правят сравнения между отделните области в страната. Така на практика се осигурява лесен достъп до най-пълния и актуален статистически масив от данни на областно ниво.

Благодарение на работата на институциите, събиращи и предоставящи статистически данни, с всяка следваща година успяваме да включим все по-актуална и обхватна информация за икономиката и социалната среда в областите. В тазгодишното издание по-голямата част от данните се отнасят за 2021 година. Изключенията не са много и се изчерпват с няколко показателя, които се публикуват с повече от година закъснение – областните данни за БВП на човек от населението и за заплатите, както и отделни индикатори в сферата на инвестициите, околната среда и инфраструктурата. Там, където това е било възможно, например в сферата на администрацията, местните данъци и резултатите от матурите, анализът се опира и на данни за 2022 година.

Изданието може да се използва от централните и местните власти, бизнеса и медиите, както и от преподаватели, експерти и представители на гражданския сектор, които се занимават с проблемите на регионалното развитие. Вярваме, че и за всеки гражданин би било интересно да прочете как се представя неговата област в сравнение с останалите в различните сфери на икономическия и социалния живот.

Екипът на ИПИ изказва благодарност на Фондация „Америка за България“ за партньорството и дългогодишната подкрепа при подготвянето и публикуването на „Регионалните профили“.

Надяваме се и тази година изданието да Ви бъде интересно и полезно – желаем Ви приятно четене!

Екипът на ИПИ

Регионални профили 2021: устойчивите различия и потенциалът за развитие

ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА:

ПОТЕНЦИАЛ НА ПРАГА НА НОВИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Пандемията оказва своето влияние върху регионалната карта на стопанското развитие, като през 2020 г. в поне 10 области се отчита свиване на икономиката в номинално изражение. Брутният вътрешен продукт на София (столица) остава почти непроменен – малко над 51 млрд. лв., което е 43% от цялата икономика на страната. На юг се откроява икономиката на Пловдив (с БВП от 9,8 млрд. лв.), която традиционно формира над половината от брутния продукт на Южен централен район. На югоизток Стара Загора (5,1 млрд. лв.) временно изпревари Бургас (4,6 млрд. лв.) – областта, която понесе най-тежко удара на пандемията.

На север безспорен лидер остава област Варна (7,3 млрд. лв.), която също отчете спад в сферата на услугите, но запази силната индустрия в периферията на морската столица. Велико Търново премина сравнително добре през пандемията и почти се изравни с Русе на нива от около 2,7 млрд. лв. Двете области се „надбягват“ по размер на икономиката от десетилетия, като в последните години Русе е с едни гърди напред. По-малкият мащаб на икономическите центрове в Северна България – с изключение на Варна, както и по-слабата свързаност между тях предопределят до голяма степен и разликата между Северна и Южна България.

Фиг. 1. Брутен вътрешен продукт на областите в България през 2020 г. (млн. лв.)

ЮГОЗАПАДЕН София (столица) 51 281				ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН Пловдив 9765			ЮГОИЗТОЧЕН Стара Загора 5071		Бургас 4579	
				Пазарджик 2771	Хасково 2043	Кърджали 1760	Сливен 1580		Ямбол 1217	
				СЕВЕРО-ИЗТОЧЕН Варна 7346			СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН Русе 2696		Велико Търново 2656	СЕВЕРО-ЗАПАДЕН Враца 2469
				Плевен 2412			Разград 1173		Монтана 1265	
София 3988	Благоевград 3134	Кюстендил 1123	Перник 1120	Шумен 1802	Добрич 1744	Търговище 1217	Габрово 1556	Силистра 892	Ловеч 1331	Видин 726

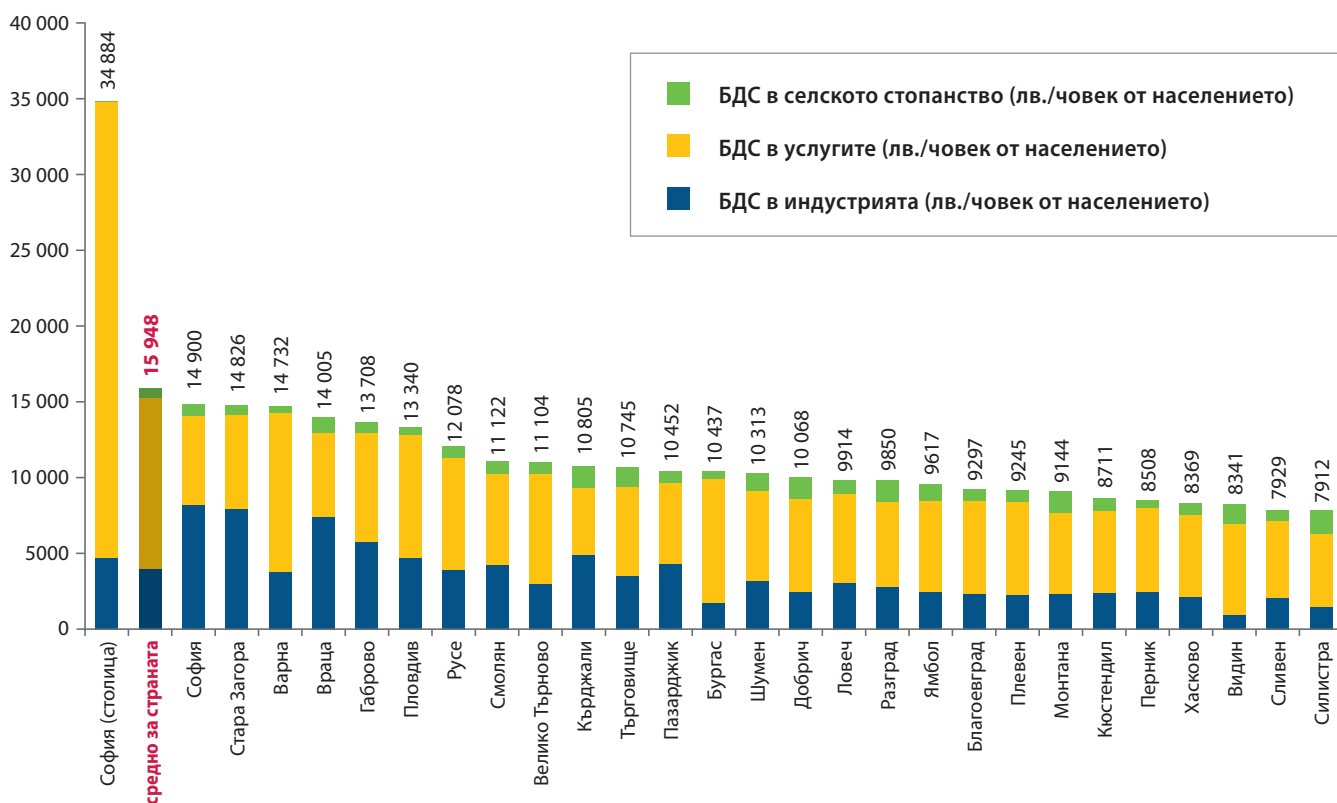
Източник: НСИ.

Брутната добавена стойност на човек от населението¹ по области варира от близо 35 хил. лв. в София (столица) до под 8 хил. лв. в Силистра. Икономиката на София се отличава значително от всички останали и е силно доминирана от услугите, които носят 86% от добавената стойност в столицата. На второ място в страната остава област София (15 хил. лв. на човек), която обхваща индустрията в непосредствената периферия на столицата, но също и голяма част от минното дело и металургията в Средногорието. Наред с област София промишлеността играе водеща роля в Стара Загора и Враца, които също са с висок БВП на човек от населението – около 14–15 хил. лв., благодарение на високата добавена стойност, създавана от компаниите в енергетиката. Сравнително висок дял на индустрията се наблюдава още в Габрово – заради традициите на преработващата промишленост, както и в Кърджали и Пазарджик, където наред с преработваща промишленост има и успешни предприятия в минната индустрия – съответно в Крумовград и Панагюрище, които отчитат добри резултати през 2020 г.

Традиционно висок дял на услугите имат морските области Варна и Бургас – в рамките на 70–80% от добавената стойност на местната икономика. В област Пловдив показателите са по-балансираны, като услугите носят малко над 60% от добавената стойност. Въпреки това в абсолютно изражение добавената стойност на услугите в Пловдив изпреварва тази във Варна и Бургас, което е отражение на по-големия размер на икономиката на Пловдив. Селското стопанство носи над 10% от добавената стойност в областите Силистра, Видин, Монтана, Разград, Добрич, Търговище, Шумен, Ямбол и Кърджали. Видимо това са сравнително по-малки и бедни области, разположени предимно в северната част на страната.

Въпреки възстановяването на икономиката през 2021 г., заетостта не успява да се върне на нивата от преди пандемията. Коефициентът на заетост на населението на възраст от 15 до 64 години средно за

Фиг. 2. Брутна добавена стойност на човек от населението по области през 2020 г.

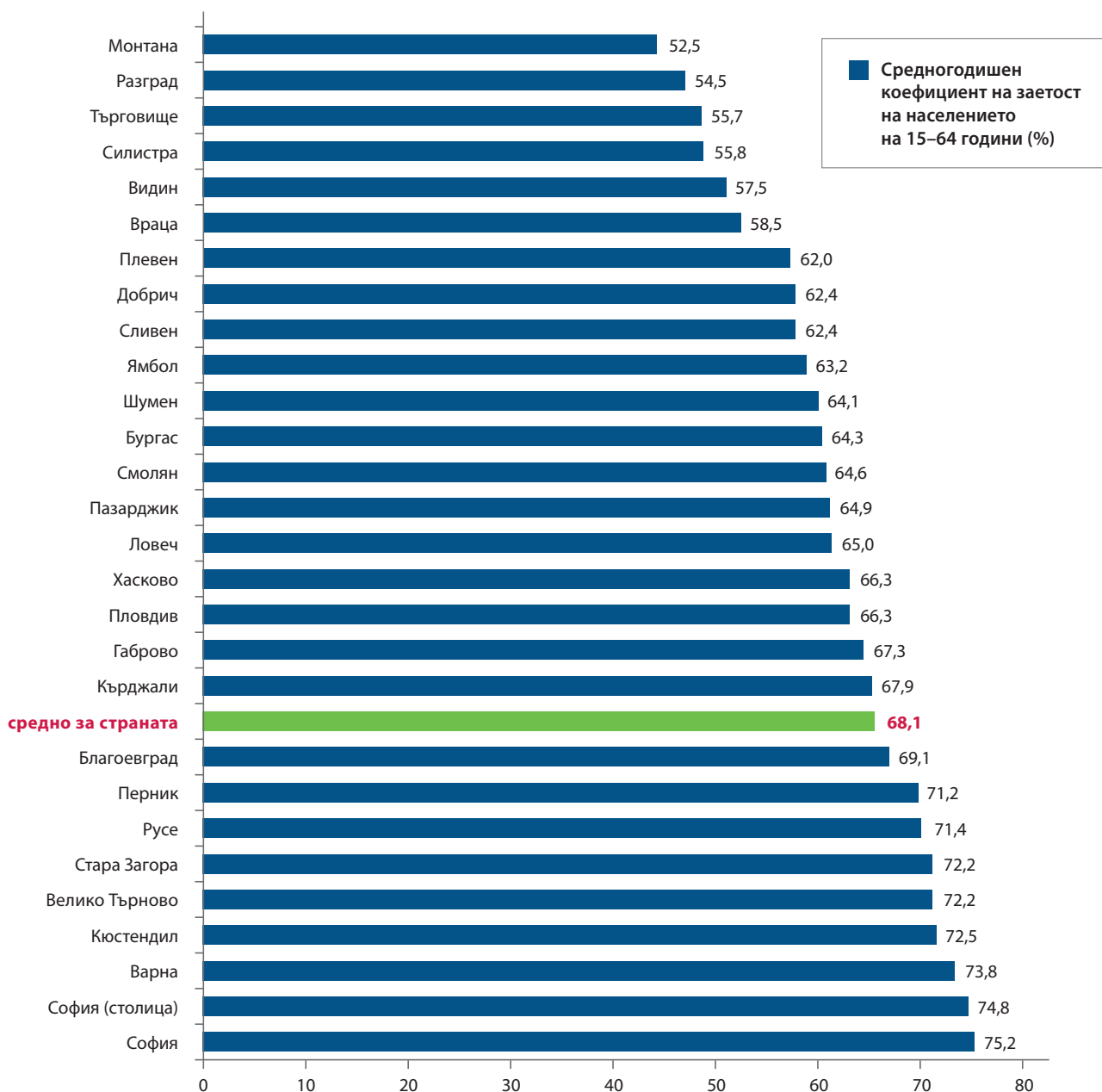
Източник: НСИ, изчисления на ИПИ.

¹ Екипът на ИПИ е изчислил брутната добавена стойност на човек от населението на база на резултатите от последното преброяване на населението. Официалните резултати отчитат население на страната от малко над 6,5 млн. души през 2021 година.

страната остава малко над 68%, като варира от 52,5% в Монтана до около 75% в област София и София (столица). Трябва да се отчете много силното представяне на област София, която отново изпреварва София (столица). Област Варна е на трето място с коефициент на заетост от 73,8%, което е и исторически рекорд за местната икономика. През 2021 г. осем области отчитат коефициент на заетост над 70%, като изпреварват с 15–20 процентни пункта тези в дъното на класацията. Всички шест области с коефициент на заетост на трудоспособното население под 60% са разположени в Северна България – това са Монтана, Разград, Търговище, Силистра, Видин и Враца.

През последните години продължава нарастването на възнагражденията в страната. Към средата на 2022 г. средната брутна месечна заплата в столицата надвишава 2300 лв. Област София е на второ място със средна заплата от над 1600 лв., а в рамките на 1400–1500 лв. са възнагражденията в областите Варна, Пловдив, Стара Загора, Враца и Габрово. Най-ниските заплати през 2022 г. се отчитат в Благоевград и Кюстендил – около 1100 лв. на месец, както и във Видин, Хасково и Смолян. На ниво общини най-високи-

Фиг. 3. Коефициент на заетост на населението по области през 2021 г.

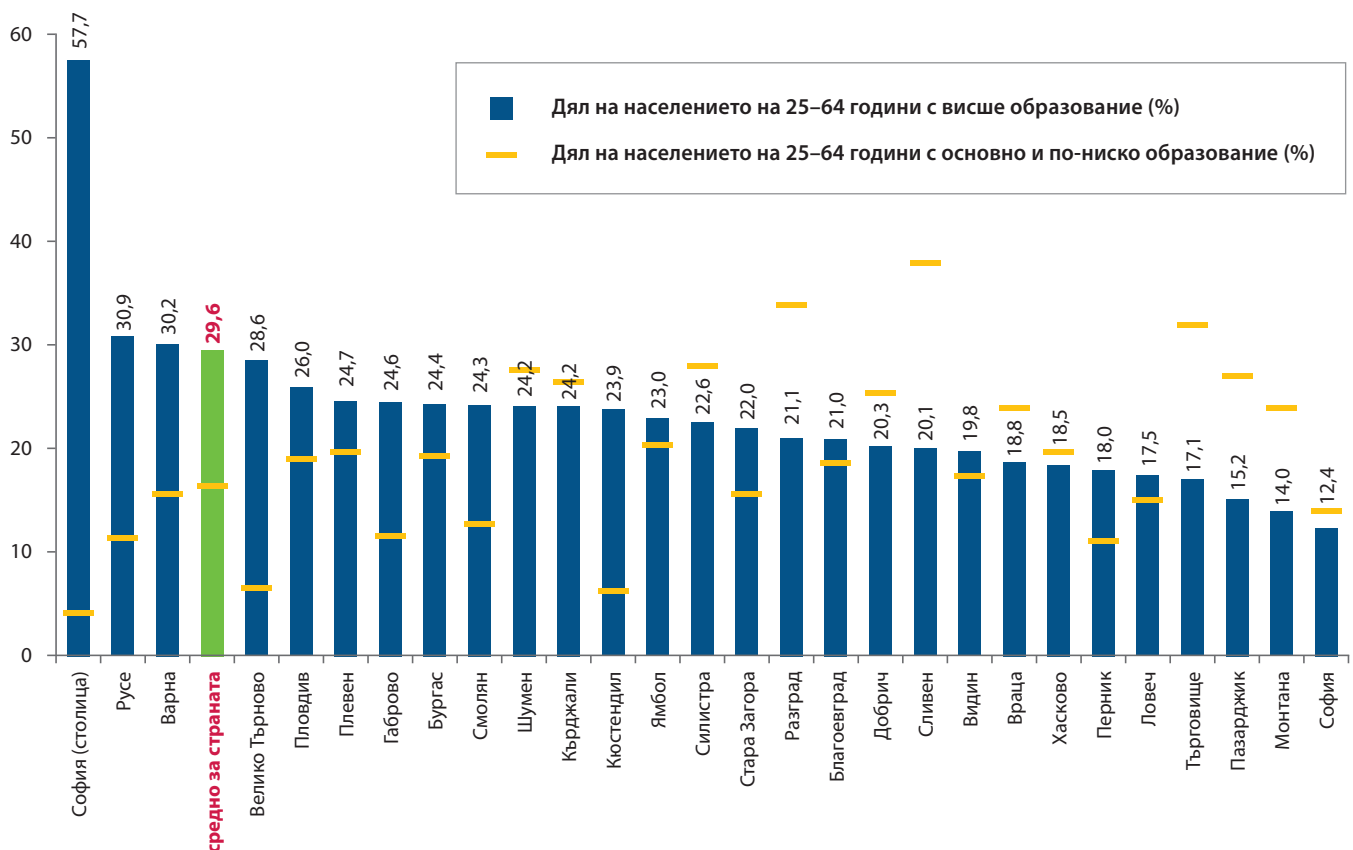

Източник: НСИ.

те възнаграждения са във и около трите водещи центъра – София, Варна и Пловдив, както и в Средногорието и няколко общини с големи енергийни компании.

Човешкият капитал и профилът на работната сила са ключови в процеса на трансформация на българската икономика. През 2021 г. близо 30% от населението на възраст от 25 до 64 години е с висше образование, като през последните години този дял се покачва. Категоричен лидер е София (столица), в която 57,7% от работната сила е с висше образование. На следващо място са областите Русе (30,9%), Варна (30,2%) и Велико Търново (28,6%), които традиционно се представят силно по този показател. Прави впечатление, че няколко области в Северна България влизат в челото на тази класация. В поне 12 области в страната лицата с основно и по-ниско образование в работната сила са повече от висшистите. Изключително висок остава дялът на хората с основно и по-ниско образование в областите Сливен, Разград и Търговище.

Фиг. 4. Образователна структура на работната сила по области през 2021 г.

Източник: НСИ, изчисления на ИПИ.

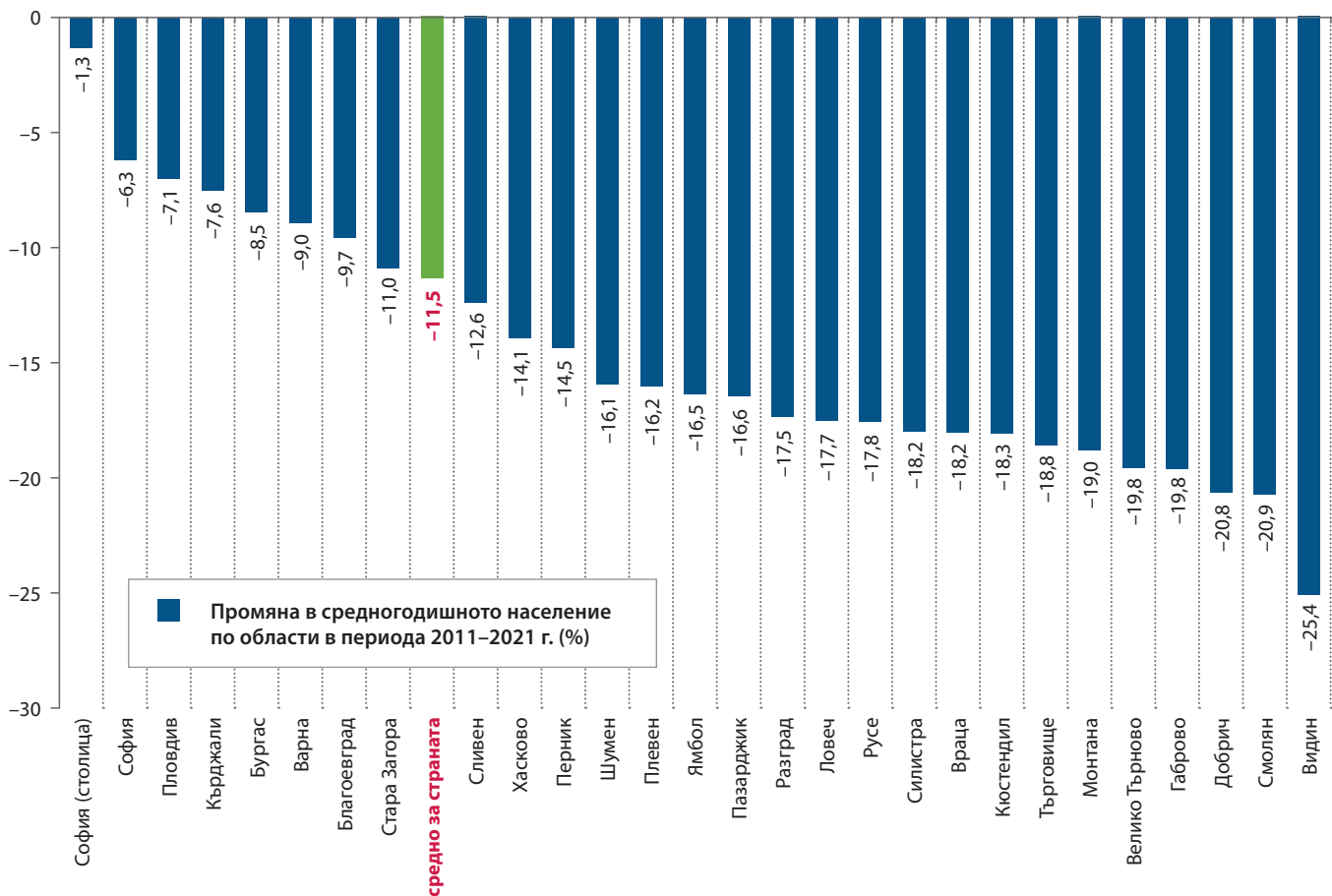
Регионалните профили ясно показват, че макар отпечатъкът на пандемията и последвалото икономическо възстановяване да е видим на регионалната карта, съществуващите отпреди големи различия между областите се запазват. На фона на продължителната политическа нестабилност и предизвикателствата пред икономиката в края на 2022 г. развитието и отключването на потенциала на регионите ще са от огромна важност. Местните власти трябва да бъдат изключително активни и да работят в посока трансформация на своята икономика чрез повече производителност и конкурентоспособност, в т.ч. привличане на инвестиции и развитие на индустриалните терени, работа с образователните институции и подкрепа за инвестициите в човешки капитал, отвореност за регионални партньорства и мислене отвъд обичайните административни граници. В тези свои усилия общините имат нужда от подкрепа и най-вече от реални стъпки за финансова децентрализация и повече собствен ресурс.

СОЦИАЛНА СРЕДА: УСТОЙЧИВИ РАЗЛИЧИЯ В КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ

През 2021 г. населението на България е малко над 6,5 млн. души, като през последното десетилетие броят на жителите във всички 28 области намалява. Дори в София (столица) се отчита спад на населението, който е провокиран частично и от пандемията. Това показват данните от преброяването на населението през 2021 г., които дават една много по-достоверна демографска картина. Загубата на население е следствие както от влошената демографска структура – съответно силно отрицателен естествен прираст на населението във всички области, така и от механичния отлив на население от повечето области в страната. Някои области, предимно на север, губят между 20 и 25% от своето население за последните десет години. Приемаме за добри примери областите, които губят по-малко от 10% от своето население.

Областите с най-нисък спад в населението са тези, които през годините успяват да привличат хора, т.е. отчитат механичен прираст. Най-устойчиви са тези процеси в София (столица) и област София, както и в Пловдив, Бургас и Варна. Във всеки един от тези примери периферията на големия град – било то индустриална или туристическа – привлича население. Интересно е, че през последните години се наблюдава устойчива тенденция на прилив на население в Кърджали, при това в почти всички общини в областта. В същото време едно от големите предизвикателства пред вторичните центрове – например Стара Загора, Русе и Велико Търново – е невъзможността устойчиво да привличат/задържат население, особено сред младите и икономически активните хора.

Фиг. 5. Прираст на населението по области в периода 2011–2021 г.*

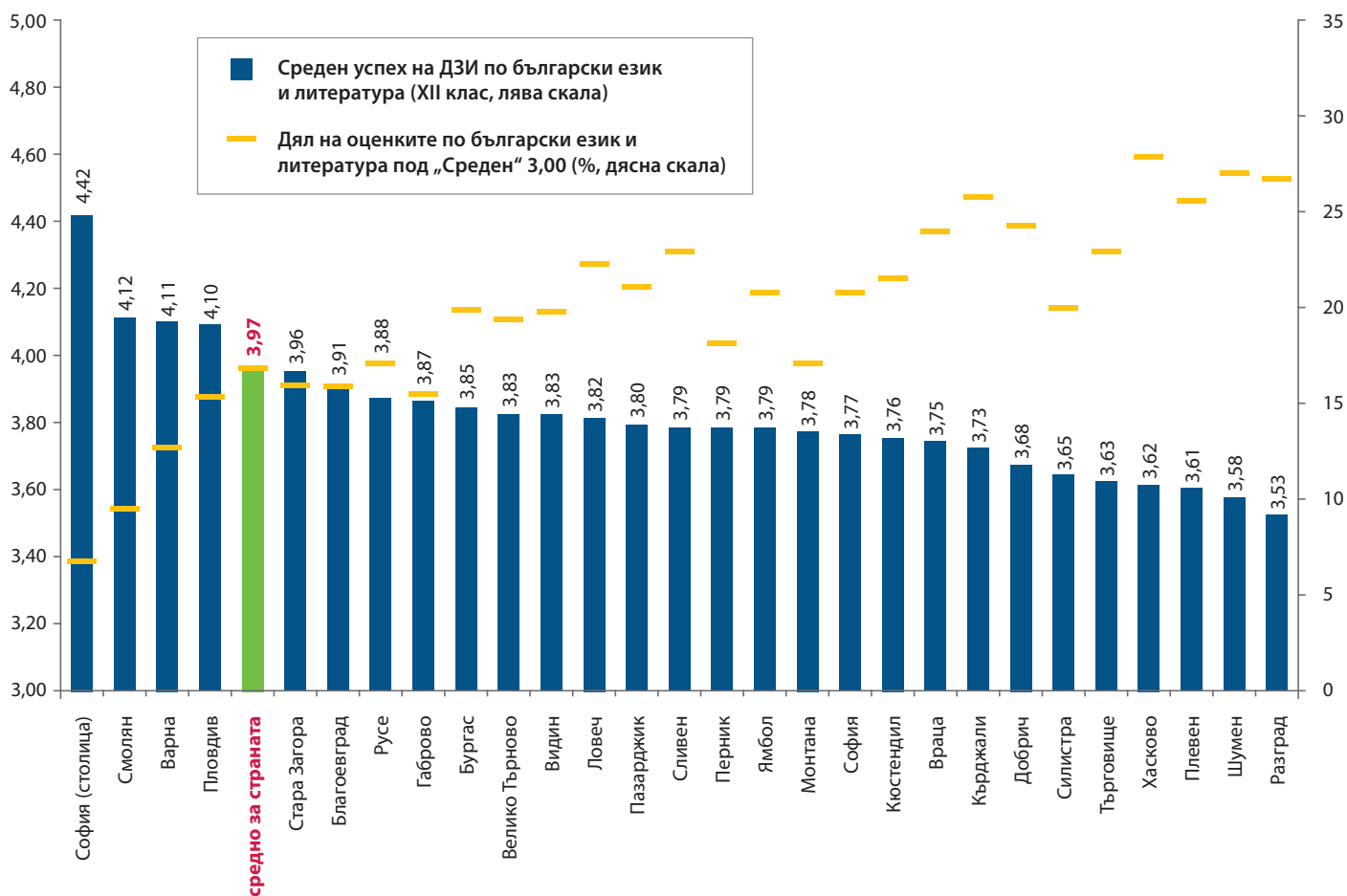
* Данни на база преброявания на населението през 2011 и 2021 г.

Източник: НСИ.

Образованието претърпя сериозен удар през последните две години, като в големи периоди от време учениците бяха в режим на дистанционно обучение. Това безспорно е една от причините за по-слабите резултати на държавните зрелостни изпити през 2022 г. Лидерите в страната на изпита по български език и литература (XII клас) не са изненадващи – това са София (столица), Смолян, Варна и Пловдив. Четирите области са единствените, които регистрират среден успех над границата от „Добър“ 4,00. София (столица) и Смолян са и единствените области с по-нисък дял (под 10%) на слабите оценки. Областите в дъното на класацията отчитат силно притеснителни резултати, като средният резултат на изпита по български език и литература е малко над границата от „Добър“ 3,50, а делът на слабите оценки достига над 25%, т.е. всяко четвърто дете получава слаба оценка.

Въпреки пандемията и затрудненията в образователния процес сравнително добър остава обхватът на децата в образователната система, макар все още да има проблемни райони. В около десет области нетният коефициент на записване на децата в V–VII клас е над или около 90%, докато в други седем области коефициентът на записване е под границата от 80%. Относителният дял на напусналите основното и средното образование спада до 2,5%, а делът на второгодниците е устойчиво под 1% от учениците. Всичко това показва, че дори и да е постигнат известен успех по отношение на задържане на децата в училище, то все още предстои работа в по-бедните райони на страната. Също така е очевидно, че най-голямото предизвикателство в системата остава качеството, измерено от образователните резултати и придобитите умения.

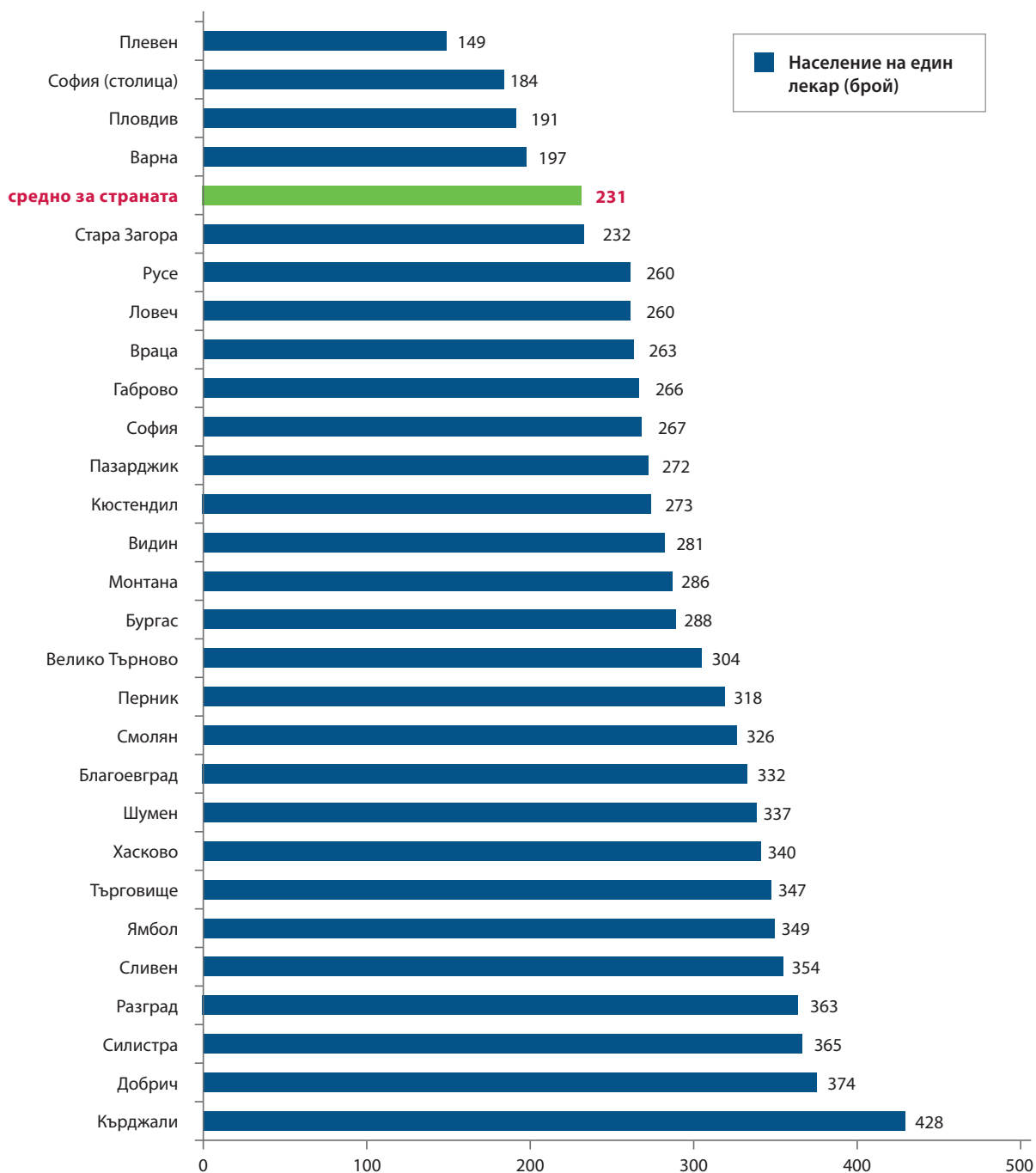
Фиг. 6. Резултати от държавния зрелостен изпит (ДЗИ) по български език и литература през 2022 г.

Източник: МОН, изчисления на ИПИ.

Пандемията изведе на преден план здравеопазването и възможността на здравната система да отговори на извънредните обстоятелства. В един период показатели като брой на болничните легла и достъп до лекари се превърнаха във водеща тема за качеството на живот по места. Регионалните различия в сферата на здравеопазването са особено видими при достъпа на населението до лекари. Докато в някои области – Плевен, София (столица), Пловдив и Варна – един лекар се грижи средно за под 200 души от населението, то в половината области в страната на един лекар се падат по над 300 души. Областните центрове със силни медицински университети се представят чувствително по-добре по показателите за достъп до здравеопазването, особено по отношение на достъпа до лекари специалисти. Броят на болничните легла също варира от около 11 легла на хиляда души в област Плевен до под 3 легла на хиляда души в областите Перник, Добрич и Шумен.

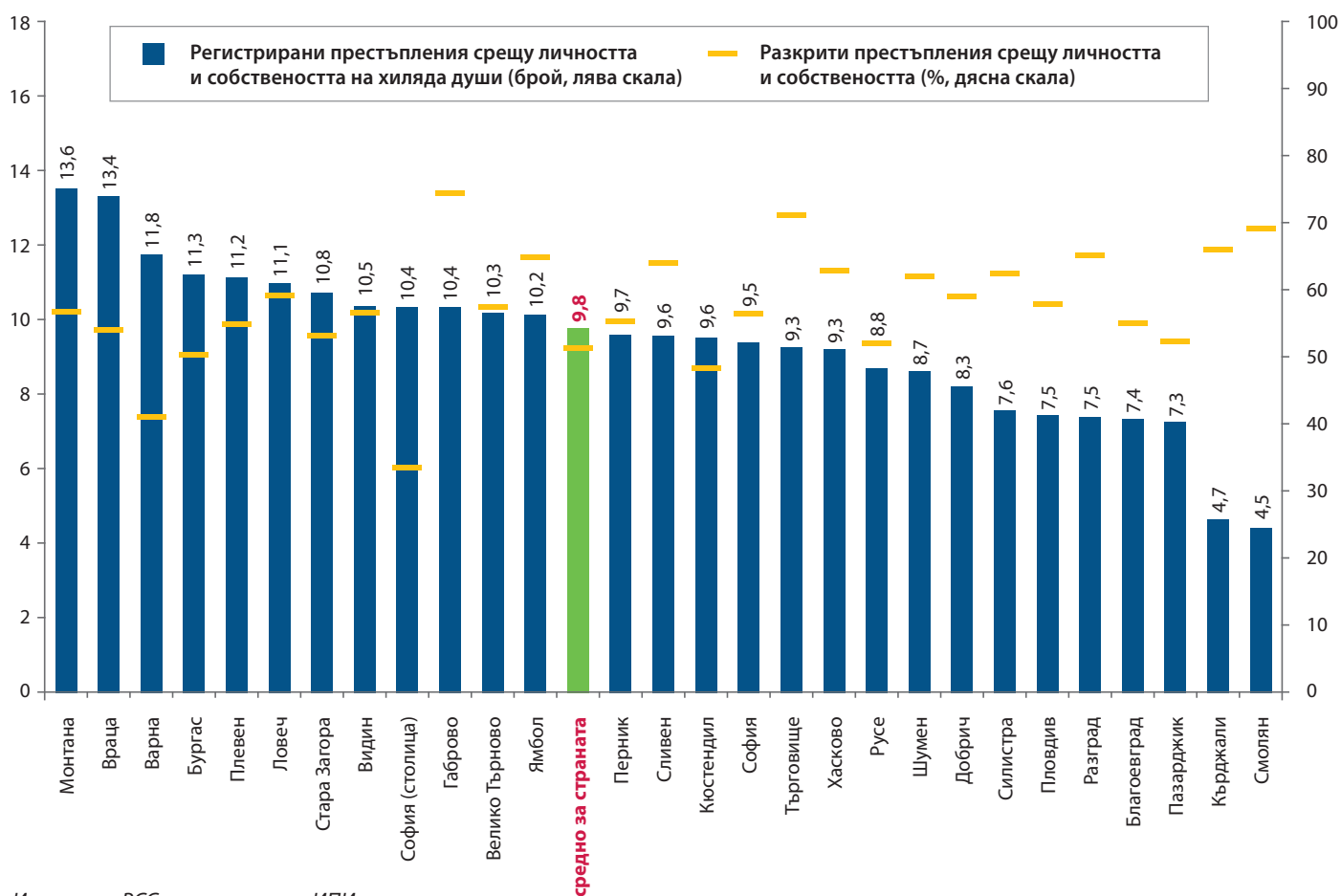
Фиг. 7. Достъп на населението до лекари по области през 2021 г.

Източник: НСИ.

През последните години се наблюдава устойчив спад на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в страната. През 2021 г. са регистрирани средно по 9,8 престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души от населението, като преди десет години този показател е бил поне 1,5 пъти по-висок. Смолян и Кърджали остават най-сигурните области с под 5 регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души. Най-много престъпления на хиляда души от населението се отчитат на северозапад – Монтана и Враца, както и във Варна и Бургас, макар в морските области тенденцията да е за сериозен спад през последните години. Разкриваемостта е най-висока в област Габрово, като близо 75% от регистрираните престъпления срещу личността и собствеността през годината са разкрити. Отново най-ниска е разкриваемостта в София (столица) и Варна, в които устойчиво под половината от регистрираните престъпления срещу личността и собствеността биват разкрити в рамките на годината.

Фиг. 8. Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността и разкриваемост през 2021 г.

Източник: ВСС, изчисления на ИПИ.

Новото издание на „Регионални профили: показатели за развитие“ за поредна година разкрива икономическия потенциал и дълбоките социални различия между областите в България. Изданието обхваща период, в който икономиката се възстановява от тежкия удар на пандемията, но бързо среща нови предизвикателства в условията на тежка политическа криза. Преброяването на населението освети по-ясно от всякога тежките демографски проблеми пред страната, които ограничават и потенциала за растеж по места. Въпреки това успешните модели на развитие в отделни райони показват, че няма непреодолими фактори и че подем, икономическа трансформация и оживление в демографски и социален план на места са напълно възможни. Ако към момента три района имат устойчива положителна динамика и се отличават от всички останали, то цел пред регионалната политика в средносрочен план би следвало да е отключването на потенциала на вторичните центрове. Това зависи от множество политики на национално ниво, но също така и от правомощията, капацитета и финансовата независимост на местните власти.

Област Благоевград

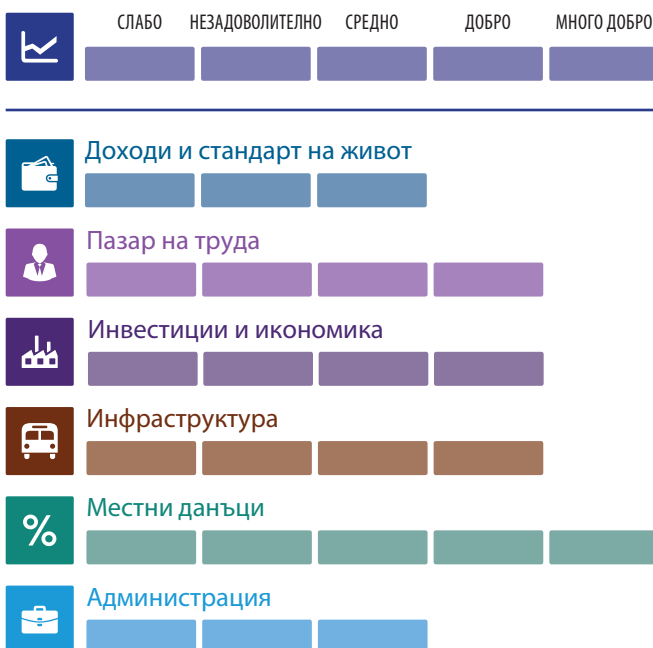
▶ Население (2021)	298 251
▶ Територия (кв.км)	6449
▶ Брой на населените места	274
▶ Дял на населението в градовете (%)	60,5

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Благоевград през 2020 г. запазва нивото си от предходната година, но това е в унисон със случващото се в страната. Нивата на заплатите и доходите в областта продължават да нарастват. През 2021 г. заетостта намалява, а безработицата се повишава. Благоевград е сред областите с най-добро качество на пътищата. Обратно на общите тенденции област Благоевград е сравнително добре икономически развита, а нивото на местните данъци остава ниско и през 2022 година. През 2021 г. на практика цялата те-

ритория на Благоевград е покрита от кадастъра. Благоевград е сред областите със сравнително добри резултати в сферата на демографските показатели. Успехът на учениците от област Благоевград е близък до средните стойности за страната и през 2022 година. Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Престъпленията в областта са малко, а разкриваемостта им – сравнително висока, но правораздаването остава бавно. Делът на горската територия е висок. Културният живот в област Благоевград традиционно не е сред най-интензивните в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Благоевград през 2020 г. е 10,4 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната) и запазва нивото си от предходната година, но това е в унисон със случващото се в страната. Нивата на заплатите и доходите в областта продължават да нарастват. През 2020 г. средната годишна брутна заплата достига 10,9 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната). По отношение на бедността в областта се наблюдава спад. През 2021 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 19,5% (при 19,4% в страната). През 2021 г. пък делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, намалява с 6 пр.п. до 19,1% и за първи път от поне три години е по-нисък от средния в страната (22,1%).

Пазар на труда

През 2020 и 2021 г. икономическата активност в област Благоевград намалява, въпреки че продължава да е по-висока от средната за страната. През 2021 г. коефициентът в областта достига 75,3% (при 72,0% в страната). Спадът в активността е съчетан със силно намаляване на заетостта и повишаване на безработицата. Коефициентът на заетост намалява с 2,4 пр.п. до 69,1%, но остава сравнително висок – този в страната е 68,1%. Коефициентът на безработица пък се увеличава до 8,1% (при 5,3% в страната).

Образователната структура на работната сила продължава да е сравнително неблагоприятна и през 2021 г. се влошава допълнително. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование намалява слабо до 21,0% (при 29,6% в страната), а на тези с основно и по-ниско образование се повишава до 18,8% (при 16,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години в областта обръща тенденцията към намаление и през 2021 г. се повишава, въпреки че остава по-нисък от средния – 64,8% при 69,4% в страната. Това означава, че на всеки 100 души в областта, които ще излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 65 младежи, на които предстои да се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Броят на нефинансовите предприятия спрямо населението в областта за първи път намалява през 2020 г., въпреки че остава далеч по-висок от средния за страната – 70 на хиляда души в областта при 60 на хиляда души в страната. При инвестициите и продукцията също се наблюдава спад. Преките чуждестранни инвестиции се свиват с 2% до 1,7 хил. евро на човек от населението (при 3,9 хил. евро в страната), а разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – с 15% до 1,5 хил. лв. на човек от населението (при

3,3 хил. лв. в страната). Произведената продукция в областта за 2020 г. е на стойност 17,3 хил. лв. (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства продължава да нараства и изпреварва средната стойност за страната спрямо населението. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативни програми в област Благоевград достига 3,8 хил. лв. на човек от населението и е третата най-висока в страната (след столицата и област Габрово). В рамките на областта най-висок е размерът на изплатените средства в община Банско.

Инфраструктура

Разположението на областта в периферията на страната и сравнително обширните планински територии обясняват ниската гъстота на пътната и железопътната мрежа, както и сравнително малкия дял на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа. Въпреки това Благоевград е сред областите с най-добро качество на пътищата. Единствено област Сливен изпреварва Благоевград по най-висок дял на пътната настилка в добро състояние. През 2021 г. той е 66% при 42% в страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет остава под средния за страната и през 2021 година. По-нисък от средните стойности се запазва и делът на газифицираните домакинства в областта (4,4% при 5,3% в страната).

Местни данъци

Обратно на общите тенденции област Благоевград е сравнително добре икономически развита, а нивото на местните данъци е ниско и през 2022 година. В рамките на областта община Благоевград е с най-високите местни данъци. Община Сатовча пък поддържа едни от най-ниските данъци не само в областта, но и в страната.

Администрация

Покритието на кадастралната карта в областта нараства скокообразно през последните години и през 2021 г. на практика цялата територия на Благоевград е покрита от кадастъра (при 97,4% в страната).

През 2022 г. както развитието на електронното правителство, така и предлагането на административните услуги на „едно гише“ в общините в Благоевград поставят областта на по-ниско от средното ниво.

Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление в общините от областта намалява през 2022 г. и също е по-ниска от средната за страната – 61,3% в областта при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Благоевград е сред областите със сравнително добри резултати в сферата на демографските показатели, въпреки че и тук са в сила общите тенденции към бързо застаряване на населението. През 2021 г. коефициентът на естествен прираст намалява рязко за втора поредна година, макар да остава по-висок от средния за страната (-10,6‰ при -13,2‰ в страната). Областта продължава да привлича население и коефициентът на механичен прираст е 1,1‰, въпреки че също отбелязва намаление спрямо предходната година.

Застаряването на населението се запазва като тенденция, но е по-ниско от средното за страната и през 2021 година. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига 137,2% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 31,0% (при 34,0% в страната).

Сравнително малка част от населението живее в градовете (60,5% при 73,1% в страната), но гъстотата му в урбанизираните територии е висока (2242 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■■

Благоевград е сред областите с най-висок коефициент на записване на населението в V–VII клас – 92,9% (при 85,9% в страната) през 2021 година. Делът на второградниците, както и този на напусналите образователната система остават значително по-ниски от средните за страната. Броят на преподавателите спрямо учениците в основното и средното образование се запазва близо до средния за страната. Успехът на учениците от област Благоевград също е близък до средните стойности за страната и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е 35,0 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурите по български език и литература е „Добър“ 3,91 (при „Добър“ 3,97 в страната). Делът на слабите оценки е 16% (при 17% в страната).

Следвайки общата тенденция в страната през последните години, броят на студентите в областта намалява, достигайки 29 на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

Делът на здравноосигурените лица в областта се увеличава леко през 2021 г. и остава над средните за страната стойности. В същото време здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. Броят на леглата в многопрофилните болници в областта дори намалява през 2021 г. до 3,79 на хиляда души от населението при 5,62 на хиляда души в страната.

Броят на преминалите за лечение болни продължава да е сравнително нисък, но предвид недостига на лекари и лег-

ла в местните многопрофилни болници вероятно жителите на областта търсят здравни грижи в други области. Коефициентът на детска смъртност остава сред най-ниските в страната – 1,5‰ (при 5,6‰ в страната) през 2021 година.

Ред и сигурност ■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта продължава да е сравнително ниска и през 2021 г. – 7,2 дела месечно на съдия (при 9,0 дела на съдия в страната). Въпреки това бързината на правораздаване е недостатъчна. Делът на висящите дела е 15% (при 12% в страната). Благоевград е и сред областите (заедно със София и Ямбол) с най-нисък дял на делата, приключили в 3-месечен срок – 82% (при 89% в страната).

Престъпленията в областта са малко, а разкриваемостта им – сравнително висока и през 2021 г. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 7,4 на хиляда души (при 9,8 на хиляда души в страната). Разкритите престъпления са 55,4% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■■■■

Образуваните битови отпадъци в областта са сравнително малко – 327 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната) през 2020 година. Същевременно обаче Благоевград е сред областите с най-нисък дял на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране – 7,3% (при 69,3% в страната).

Сравнително голяма част от населението живее в селища с обществена канализация (83,3% при 76,3% в страната), но относително малка част от нея е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (32,7% при 66,7% в страната) през 2020 година.

Благоевград остава сред областите с най-малък обем на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата. Делът на горската територия е висок (51,5% при 33,1% в страната), а на нарушената – нисък (0,11% при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■

Културният живот в област Благоевград традиционно не е сред най-интензивните в страната, а пандемията и намаленият брой на посещенията на обществени места през 2020 и 2021 г. още повече го ограничават. Все пак през 2021 г. се забелязва раздвижване спрямо 2020 година.

Броят на посещенията в кината се повишава близо двойно до 258 на хиляда души от населението (351 посещения на хиляда души в страната). Посещенията на театрите също нарастват двойно до 63 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната), а на музеите – до 320 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). За разлика от намаляването на посещенията в библиотеките в страната обаче в Благоевград те се увеличават и за първи път през 2021 г. са повече от средния брой спрямо населението в страната.

Ключови показатели за област Благоевград

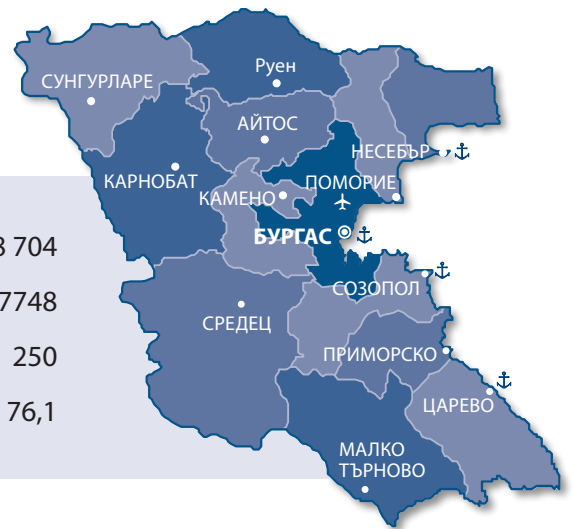
Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 383	10 381	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	9810	10 881	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	23,9	25,1	19,1	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	78,5	77,1	75,3	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	75,2	71,5	69,1	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	4,1	7,3	8,1	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	19,9	17,9	18,8	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,8	21,1	21,0	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	18 679	17 251	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1765	1509	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1745	1715	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	71,1	75,8	80,6	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	69,6	64,1	65,6	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	11,1	11,1	11,1	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	68,3	69,0	61,3	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,1	-7,6	-10,6	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,9	2,5	1,1	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,24	4,19	3,91	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	34,4	37,1	35,0	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	92,4	92,4	92,9	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	92	97	98	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,6	89,6	90,2	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1701	1755	1775	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	8,4	7,3	7,4	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	8,3	7,7	7,2	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	82,9	83,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	327	327	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	7,3	7,3	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	443	114	258	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	457	203	320	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Бургас

▶ Население (2021)	408 704
▶ Територия (кв.км)	7748
▶ Брой на населените места	250
▶ Дял на населението в градовете (%)	76,1

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Бургас намалява рязко. Въпреки това заплатите и доходите в областта продължават да нарастват, но не достигат средните нива в страната. Заетостта намалява леко, а безработицата се повишава в унисон със случващото се в страната, но и двата показателя в областта са с по-неблагоприятни стойности от тези в страната. Инвестиционната и бизнес активност в област Бургас остават сред най-високите в страната и през 2020 година. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е висок, но качеството на пътната настилка остава ниско. Бургас е сред областите с най-високо ниво

на местното данъчно облагане и през 2022 година. Демографските показатели в Бургас поставят областта в челната тройка. Средният успех на учениците от областта на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2022 г. е сравнително висок. Успехът на матурата по български език и литература обаче се понижава. Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари и легла в болниците. Броят на престъпленията в областта намалява, но остава над средния за страната. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също е сравнително голям. Наблюдава се повишаване на посещенията на различни културни мероприятия.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

След постоянен ръст в предходните поне пет години през 2020 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Бургас намалява рязко със 17%, което е най-големият спад в страната. През 2020 г. БВП в областта е 11,2 хил. лв. на човек от населението (при 17,3 хил. лв. в страната). Заплатите и доходите в областта продължават да нарастват, но не достигат средните нива в страната. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в област Бургас достига 13,5 хил. лв. през 2020 г. (при 16,7 хил. лв. в страната), а доходите на лице от домакинството през 2021 г. се повишават до 7,4 хил. лв. (при 7,7 хил. лв. в страната). Тези показатели предопределят намаляващото, но все още сравнително високо ниво на бедност в областта. Делът на населението, живеещо с материални лишения, през 2021 г. е 21,9% (при 19,4% в страната), а на живеещите под националната линия на бедност – 24,6% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

Икономическата активност нараства символично през 2021 г. и остава сравнително ниска. Коефициентът на икономическа активност в областта е 68,2% (при 72,0% в страната). Същевременно заетостта намалява леко, а безработицата се повишава в унисон с тенденциите в страната, като и двата показателя в областта са с по-неблагоприятни стойности от тези в страната. През 2021 г. коефициентът на заетост в област Бургас е 64,3% (при 68,1% в страната), а на безработица – 5,8% (при 5,3% в страната).

Образователният статус на работната сила в областта е сравнително нисък, но и през 2021 г. отбелязва положителни тенденции. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование достига 24,4% (при 29,6% в страната), а с основно и по-ниско образование – 19,5% (при 16,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години нараства за пета поредна година, като през 2021 г. отбелязва значителен скок, достигайки 74,1% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от работната сила през следващите няколко години, съответстват 74 младежи, които ще се вляят в пазара на труда.

Инвестиции и икономика ■■■■■

Инвестиционната и бизнес активност в област Бургас остават относително високи и през 2020 г. за разлика от влошаването на част от икономическите показатели в страната. Броят на нефинансовите предприятия спрямо населението е вторият най-висок в страната (след този в столицата), въпреки че намалява най-много (с 5 предприятия), достигайки 71 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Бургас е и областта с най-голямо свиване на произведената продукция на човек от населението (с 32% при намаление

от 3% в страната) и за първи път за последните 15 години стойността ѝ се понижава и вече е под средната за страната – 24,4 хил. лв. в областта при 27,2 хил. лв. в страната.

Обемът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намалява и през 2020 г., но остава сравнително висок (2,4 хил. лв. на човек). Преките чуждестранни инвестиции продължават да нарастват и относителният им размер спрямо населението е третият най-висок в страната (след тези в столицата и област София) – 5,9 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната).

Изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта също нарастват, но остават под средната стойност за страната към 30 юни 2022 година. В рамките на областта най-много средства са усвоили общините Приморско и Созопол – над 5 хил. лв. на човек.

Инфраструктура ■■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Бургас е сравнително ниска и през 2021 година. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е висок (26%), но качеството на пътната настилка остава ниско. С добро качество са 31% от пътищата в областта (при 42% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет нараства до 82,9% при 83,5% в страната. По-нисък от средните стойности е делът на газифицираните домакинства – 0,6% (при 5,3% в страната). По-ограничени са и инсталираните ВЕИ мощности – 0,3 kW на човек, което е двойно под средното ниво за страната.

Местни данъци ■■■

Бургас остава сред областите с най-високо ниво на местно данъчно облагане и през 2022 година. Особено голяма е разликата при облагането на превозните средства, търговията на дребно и прехвърлянето на собственост. Созопол е общината с най-високи местни данъци както в областта, така и в страната. Сравнително високи са и тези в туристическите общини Поморие, Приморско, Бургас. В рамките на областта най-ниски са данъците в Карнобат и Айтос.

Администрация ■■■■■

Територията на областта вече почти изцяло е покрита от кадастралната карта. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното управление през 2022 г. се повишават и са сравнително високи. В същото време обаче самооценките за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ се понижават и изостават от средните стойности.

Прозрачността на местните администрации леко намалява през 2022 г., но остава сравнително висока – 72,4% (при 70,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Демографските показатели в Бургас поставят областта в челната тройка (след столицата и област Варна). Коефициентът на естествен прираст продължава да е отрицателен и да намалява, но стойността му е сред най-високите в страната с $-9,9\%$ (при $-13,2\%$ в страната) през 2021 година. Област Бургас привлича и много нови жители. Коефициентът на механичен прираст е вторият най-висок в страната – $7,4\%$. Това се отразява и на коефициентите на възрастова зависимост в областта. Съотношението на населението на възраст над 65 години към това на 0–14 години е $133,4\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $31,8\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Делът на градското население и гъстотата на населението в урбанизираните територии в област Бургас остават над средните стойности за страната. В градовете живеят $76,1\%$ от населението при $73,1\%$ в страната. Гъстотата на населението е 2234 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната през 2021 година.

Образование ■■■■

Коефициентът на записване на населението в V–VII клас в областта продължава да намалява и остава под средния за страната и през 2021 година. Делът на второгодниците пък се повишава до $0,77\%$, но се запазва сравнително нисък ($0,94\%$ в страната). Броят на преподавателите спрямо учениците се увеличава, но остава сравнително нисък – 92 на хиляда ученици спрямо 97 в страната.

Средният успех на учениците от областта на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2022 г. е сравнително висок – $36,9$ т. (при $35,3$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература обаче изостава – през 2022 г. той е „Добър“ $3,85$ (при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки е 20% (при 17% средно в страната).

Броят на студентите в университетите спрямо населението в областта се повишава през 2021 г., но остава по-нисък от средния за страната.

Здравеопазване ■■■

Делът на здравноосигурените в областта е сред най-ниските в страната и през 2021 г. – $83,9\%$ (при $88,7\%$ в страната). Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари и легла в болниците. На един местен общопрактикуващ лекар се падат по 2129 души от населението (при 1734 души на лекар в страната). Броят на леглата в многопрофилните болници е $4,3$ на хиляда души от населението (при $5,6$ на хиляда души в страната). Броят на преминалите за лечение болни в местните болници също остава значително по-нисък от средния за страната.

Коефициентът на детска смъртност намалява през 2021 г., но все още е над средния за страната – $6,8\%$ (при $5,6\%$ в страната).

Ред и сигурност ■■

Натовареността на местната съдебна система през 2021 г. е близка, но над средната за страната. Един наказателен съдия в област Бургас разглежда средно по $9,7$ дела месечно (при $9,0$ дела на съдия в страната). Бързината на правораздаване също е съизмерима със средната. Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 88% (при 89% в страната), а на висящите дела – $12,2\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Броят на престъпленията в областта намалява, но остава над средния за страната. През 2021 г. в областта са регистрирани $11,3$ престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души от населението (при $9,8$ на хиляда души в страната). Разкриваемостта на престъпленията се повишава, достигайки $50,8\%$, но все още е под средната за страната ($51,7\%$).

Околна среда ■■■■■

През 2020 г. Бургас отново е сред областите с висок обем на образуванияте битови отпадъци – 440 кг на човек (при 409 кг на човек в страната). Същевременно обаче делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също е сравнително голям – $88,7\%$ (при $69,3\%$ за страната).

Предвид високия дял на градското население сравнително голяма част от него живее в селища с обществена канализация – $79,2\%$ (при $76,3\%$ в страната), и с такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – $71,0\%$ (при $66,7\%$ в страната).

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата се задържат на сравнително ниски нива. Делът на горските територии е висок (41% при 33% в страната), а на нарушените – нисък ($0,25\%$ при $0,42\%$ в страната) през 2021 година.

Култура ■■■■

Пандемията и ограничаването на посещенията на обществени места през 2020 и 2021 г. се отразяват силно негативно на културния живот в страната и този в област Бургас не прави изключение. Все пак през 2021 г. и в Бургас се наблюдава повишаване на посещенията на различни културни мероприятия. Броят на посещенията в кината спрямо населението нараства двойно – до 402 на хиляда души – и отново е над средните за страната стойности. Посещенията в театрите и музеите също нарастват спрямо 2020 г., но остават под средните за страната на човек от населението. През 2021 г. посещенията в библиотеките отбелязват огромен скок (над четири пъти) – до 420 посещения на хиляда души, вероятно заради откриването на новата сграда на регионалната библиотека в гр. Бургас „Пейо Яворов“.

Ключови показатели за област Бургас

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	13 507	11 181	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 301	13 473	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,0	26,5	24,6	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	72,0	67,9	68,2	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	69,4	64,6	64,3	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	3,6	4,9	5,8	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	20,4	19,6	19,5	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	22,5	24,2	24,4	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	35 826	24 365	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2543	2381	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	5219	5888	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	77,7	79,8	82,9	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	32,5	26,4	31,0	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	15,2	15,3	15,3	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	66,9	73,8	72,4	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,7	-6,6	-9,9	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	2,1	7,8	7,4	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,18	4,12	3,85	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	38,1	39,3	36,9	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	85,9	85,5	84,8	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	83	86	92	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,8	84,3	83,9	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	2006	2058	2129	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,2	11,5	11,3	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	8,9	9,7	9,7	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	79,1	79,2	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	437	440	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	88,8	88,7	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	843	193	402	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	598	198	321	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Варна

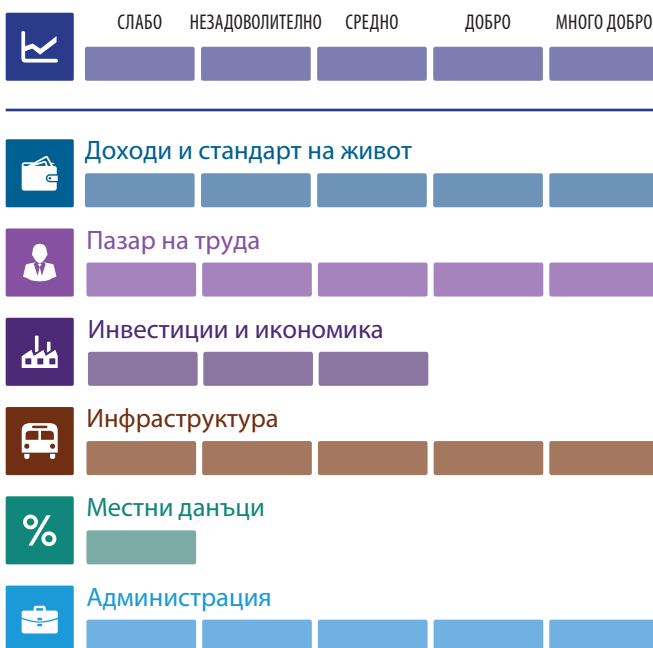
▶ Население (2021)	468 614
▶ Територия (кв.км)	3819
▶ Брой на населените места	159
▶ Дял на населението в градовете (%)	83,3

Област Варна остава сред първенците по брутен вътрешен продукт на човек от населението и през 2020 година. Заплатите и доходите продължават да нарастват. Тенденциите на пазара на труда през 2021 г. поставят областта на второто най-добро място в страната. Инвестиционната и бизнес активност също са сравнително високи, въпреки че се забелязват някои негативни тенденции. Инфраструктурата на областта е добре развита. Местните данъци в общините в област Варна остават високи и през 2022 година. Развитието на електронното правителство и предоста-

вянето на услуги на „едно гише“ са на високо ниво. Варна е сред областите с много добро демографско развитие. В сферата на образованието тенденциите са положителни. Представянето на учениците в областта през 2022 г. е много добро. Спрямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но при леглата в болниците има недостиг. Престъпленията в областта са относително много, а разкриваемостта им – сравнително ниска. Урбанизацията в областта обуславя и значителния дял на населението в селища с обществена канализация. Културният живот е сравнително интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Въпреки че brutният вътрешен продукт на човек от населението намалява през 2020 г., област Варна остава сред първенците в тази категория (след столицата и област Габрово). Заплатите и доходите в областта продължават да нарастват. Средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 15,3 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната), а средногодишният доход на лице от домакинството – 8,1 хил. лв. (при 7,7 хил. лв. в страната). Нивото на бедност в областта намалява значително. Делът на населението, живеещо с материални лишения, достига 20,8% (при 19,4% в страната), а на живеещото под националната линия на бедност – 17,3% (при 22,1% в страната) през 2021 година.

Пазар на труда

Тенденциите на пазара на труда през 2021 г. поставят област Варна на второто най-добро място в страната (след столицата). Икономическата активност продължава да нараства, достигайки коефициент от 75,1% и за първи път от над десетилетие изпреварва средната стойност за страната (72,0% през 2021 година). Повишаването на икономическата активност е съпроводено едновременно от увеличаване на заетостта и намаляване на безработицата, като стойностите им остават значително по-благоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост в област Варна достига 73,8% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 1,6% (при 5,3% в страната).

Образователната структура на работната сила през 2021 г. също е сравнително добра. Делът на висшите сред населението на 25–64 години нараства с 5,4 пр.п. до 30,2% и изпреварва средната за страната стойност (29,6%). Делът на работната сила с основно и по-ниско образование се повишава, но е по-нисък от средния – 15,8% в областта при 16,6% в страната.

Сравнително добрите демографски тенденции в област Варна показват и благоприятно развитие на пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се увеличава рязко (в унисон с привличането на висшисти) и е 81,9% (при 69,3% в страната) – третият най-висок в страната (след тези в област Сливен и в столицата). Нещо повече – той нараства бързо и постоянно след 2013 г., когато област Варна е на девето място в страната.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната и бизнес активност в област Варна остават сравнително добри и през 2020 г., въпреки че се забелязват негативни тенденции, по-дълбоки от случващото се в страната по време на пандемията и извънредното положение. Броят на нефинансовите предприятия в областта продъл-

жава да е сравнително висок, макар че се свива, достигайки 69 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Едновременно с това се наблюдава отдръпване на инвестициите и намаляване на продукцията в областта. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намаляват с 18% до 2,2 хил. лв. на човек от населението (при 3,3 хил. лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – с 15% до 3,2 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро в страната). Обемът на произведената продукция се свива до 21,4 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства нараства, но остава сравнително ниско. Към 30 юни 2022 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми за областта са 1,8 хил. лв. на човек. В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Бяла, а най-малко – в Дългопол.

Инфраструктура

Инфраструктурата на област Варна е сравнително добре развита и през 2021 г., поставяйки областта на второ място в страната. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа е висока. Висок е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 27,4% (при 18,5% в страната). Качеството на пътната настилка се повишава значително. В добро състояние са 57% от пътищата в областта (при 42% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет също отбелязва огромен скок и достига 91,1% (при 83,5% в страната). Сравнително ниски са делът на газифицираните домакинства и този на инсталираните ВЕИ мощности.

Местни данъци

Усредненото ниво на разглежданите местни данъци в общините в област Варна остава високо и през 2022 г. областта се нарежда веднага след столицата. Особено големи са разликите със средните за страната нива на облагането при прехвърлянето на собственост и търговията на дребно. В рамките на областта най-високи са местните данъци в община Варна, а най-ниски – в общините Долни чифлик и Ветрино.

Администрация

И през 2022 г. самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ са високи, като Варна е сред областите с най-добро представяне. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление в областта намалява, но също остава сред най-високите.

През 2021 г. 97,2% от територията на областта е покрита от кадастралната карта, което е близо до средното за страната ниво (97,4%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Варна е сред областите с много добро демографско развитие и през 2021 г., което я поставя на второ място (след столицата) в тази категория. Коефициентът на естествен прираст намалява до -9,2‰, но остава сред най-високите и далеч над средните стойности за страната (-13,2‰). Област Варна продължава да привлича граждани и коефициентът на механичен прираст остава положителен - 6,0‰.

Всичко това се отразява на възрастовата зависимост в областта и тя отново е сравнително благоприятна. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0-14 години е 127,6% (при 149,3% в страната), а към това на 15-64 години - 29,5% (при 34,0% в страната).

Варна е сред областите с най-висок дял на градското население (83,3% при 73,1% в страната) и сравнително висока гъстота в урбанизираните територии - 1,8 хил. души на кв. км при 1,5 хил. души на кв. км в страната.

Образование ■■■■■

Варна е сред областите с най-добро представяне в сферата на образованието (отново след столицата и област Смолян). През 2021 г. коефициентът на записване на населението в V-VII клас остава сравнително нисък (83,0% при 85,9% в страната), но и дяловете на второгодиците и на напусналите основното и средното образование също се запазват на ниски нива.

Представянето на учениците в областта през 2022 г. е много добро. На националното външно оценяване по математика след VII клас учениците получават 43,3 т. (при 35,3 т. в страната). На матурата по български език и литература средният успех в областта достига „Добър“ 4,11 (при „Добър“ 3,97 в страната) и е третият най-висок в страната. Делът на слабите оценки също остава нисък - 12,8% (при 17,0% в страната).

Броят на студентите в областта се запазва относително висок.

Здравеопазване ■■■■■

Варна остава сред областите с най-нисък дял на здравноосигурените лица и през 2021 г. - 83,8% (при 88,7% в страната). Прямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но при леглата в болниците има недостиг. Броят на леглата в многопрофилните болници е 4,18 на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната). Броят на преминалите за лечение болни също е сравнително нисък - 158,9 на хиляда души (при 222,6 на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност се повишава, но остава сравнително нисък.

Ред и сигурност ■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Варна продължава да е сравнително ниска. През 2021 г. един месечен съдия разглежда средно по 6,7 дела на месец (при 9,0 дела месечно на съдия в страната). Ниската натовареност се отразява и на бързината на правораздаване в областта. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 92% (при под 89% в страната), а този на висшите дела - 8% (при 12% в страната).

Престъпленията в областта намаляват, но остават сред най-многобройните в страната, а разкриваемостта им се повишава, но се запазва сред най-ниските в страната и през 2021 година. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Варна е 11,8 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Разкриваемостта на престъпленията е 41,4% (при 51,7% в страната) и е втората най-ниска след тази в столицата (33,7%).

Околна среда ■■■■■

Високият дял на градското население в област Варна обуславя високите дялове на населението в селища с обществена канализация (86,1% при 76,3% в страната) и с такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (86,1% при 66,7% в страната) през 2020 година.

Варна е сред областите с най-висок обем на образуваните битови отпадъци и през 2020 г. - 456 кг на човек при 409 кг на човек в страната. Същевременно делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци е сравнително висок - 85,6% (при 69,3% в страната).

Делът на горската територия в областта е по-нисък от средния (29,1% в областта при 33,1% в страната), а на нарушената - по-висок (0,51% в областта при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■■■

Пандемията и наложените противоепидемични мерки в сферата на културния живот в страната през 2020 и 2021 г. ограничават значително посещенията на различни мероприятия и тези в област Варна не правят изключение. Нещо повече - тази тенденция в областта е по-осезаема, отколкото в страната, въпреки че през 2021 г. се забелязват положителни тенденции. Като цяло културният живот в област Варна е сравнително интензивен. Броят на посещенията в кината през годината в областта остава значително над средните нива - 568 на хиляда души от населението (при 351 на хиляда души в страната). Броят на посещенията в музеите е сравнително нисък - 288 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Броят на посещенията на театрите в областта нараства и през 2021 г. е близък до средния за страната спрямо населението.

Ключови показатели за област Варна

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	16 425	15 629	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	14 282	15 299	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	18,4	22,9	17,3	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	71,7	71,8	75,1	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	69,6	70,2	73,8	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	3,0	2,2	1,6	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	18,8	14,4	15,8	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	25,3	24,8	30,2	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	23 275	21 397	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2732	2247	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3721	3166	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	73,5	77,5	91,1	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	43,5	46,2	56,5	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,8	18,8	18,8	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	75,3	78,7	76,5	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-3,6	-5,7	-9,2	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,7	6,3	6,0	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,34	4,39	4,11	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	43,3	44,4	43,3	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	84,7	83,6	83,0	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	86	90	88	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	84,0	83,9	83,8	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1655	1685	1710	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,1	12,5	11,8	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,7	6,9	6,7	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	86,5	86,1	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	457	456	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	85,7	85,6	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	1132	306	568	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	647	180	288	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Велико Търново

▶ Население (2021)	225 674
▶ Територия (кв.км)	4662
▶ Брой на населените места	336
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,9

Брутният вътрешен продукт в област Велико Търново нараства по-бързо от средния за страната спрямо населението, но размерът му остава по-нисък. Показателите и тенденциите на пазара на труда поставят областта на челните места в страната. Инвестиционната и бизнес активност са незадоволителни. Делът на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа е нисък. Усредненият размер на разглежданите местни данъци в общините от област Велико Търново остава висок. Оценката за степента на прозрачност на местните администрации изостава.

Общото застаряване на населението в страната е особено силно изразено във Велико Търново. Образователните показатели в областта я поставят на сравнително добра позиция. Броят на студентите в областта остава сред най-високите в страната. Броят на леглата в многопрофилните болници се запазва изключително нисък. Регистрираните в областта престъпления се повишават, а делът на разкритите престъпления продължава да намалява. Представянето на областта по индикаторите за околна среда е много добро. Културният живот в област Велико Търново е интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт в област Велико Търново нараства по-бързо от средния за страната спрямо населението, но размерът му остава по-нисък – 11,5 хил. лв. на човек при 17,3 хил. лв. на човек в страната. При заплатите и доходите ситуацията е подобна – сравнително висок ръст и относително ниско ниво. През 2020 г. средната годишна брутна заплата нараства с 12% (при 10% в страната) и достига 13,0 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Делът на населението, живеещо с материални лишения, нараства леко и се запазва значително над средното ниво – 25,5% в областта при 19,4% в страната. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, се свива рязко през 2021 г. – с 8 пр.п., но все още остава над средния – 22,5% при 22,1% в страната.

Пазар на труда ■■■■■■

Показателите и тенденциите на пазара на труда в област Велико Търново поставят областта на челните места в страната (след столицата и област Варна) през 2021 година. Икономическата активност продължава да спада, но се запазва на сравнително високо ниво – 75,0% (при 72,0% в страната). Заетостта също продължава да намалява, а безработицата да се увеличава, но остават далеч по-благоприятни от средните за страната. През 2021 г. коефициентът на заетост е 72,2% (при 68,1% в страната), а на безработица – 3,7% (при 5,3% в страната).

Работната сила в областта е сред най-високообразованите. Делът на населението на възраст 25–64 години с основно и по-ниско образование намалява още и достига 6,7% (при 16,6% в страната), а с висше образование – 28,6% (при 29,6% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда в област Велико Търново остава общото застаряване на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 64,6% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да се оттеглят от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 65 младежи, на които им предстои да се вляят в него.

Инвестиции и икономика ■■■■

Инвестиционната и бизнес активност в област Велико Търново са незадоволителни и през 2020 година. Велико Търново е сред малкото области, в които няма намаляване на броя на предприятията спрямо населението, но той остава сравнително нисък – 46 на хиляда души при 60 на хиляда души в страната. Същевременно в областта се наблюдава отлив на инвестиции. Обемът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намалява леко до 2,0 хил. лв. на човек при 3,3 хил. лв. на човек в страната. Преките чуждестранни инвестиции пък се свиват с над 1/4 – до 401 евро на

човек при 3,9 хил. евро на човек в страната. Произведената продукция нараства слабо (с 1,4%) до 16,1 хил. лв. на човек при 27,2 хил. лв. на човек в страната.

Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Велико Търново достига 1,9 хил. лв. В рамките на областта най-много средства е усвоила община Свищов (2,4 хил. лв.), въпреки че и тя не достига средните стойности за страната.

Инфраструктура ■■■■■■

Като своеобразен център на Северна България област Велико Търново се отличава с висока гъстота на пътната и железопътната мрежа. В същото време обаче делът на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа е нисък (16,3% при 18,5% в страната през 2021 година). Качеството на пътищата продължава да се повишава и изпреварва средния дял на пътната настилка в добро състояние – 44% в областта при 42% в страната. През 2021 г. делът на домакинствата с достъп до интернет нараства значително, но остава под средния – 81,7% (при 83,5% в страната).

Делът на газифицираните домакинства е 4,9% при 5,3% в страната, а инсталираните ВЕИ мощности остават на двойно по-ниско от средното за страната ниво през 2020 година.

% Местни данъци ■■■■

Усредненият размер на разглежданите местни данъци в общините от област Велико Търново остава висок и през 2022 година. С най-голяма разлика е размерът на данъка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица (2,45‰ при 2,06‰ в страната) и при прехвърлянето на собственост (2,90% при 2,75% в страната). Сравнително високи остават и данъците върху превозните средства и върху търговията на дребно. Относително нисък е данъкът върху таксиметровия превоз.

В рамките на областта най-високи са усреднените данъци в община Велико Търново, а най-ниски – в общините Сухиндол и Елена.

Администрация ■■■■

През 2021 г. почти цялата територия на област Велико Търново вече е покрита от кадастралната карта. Самооценките от общините в областта за развитието на електронното правителство са по-ниски от средните за страната, но самооценките за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват и изпреварват средните стойности през 2022 година. Същевременно оценката за степента на прозрачност на местните администрации изостава и е 68,3% в областта (при 70,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Общото застаряване на населението в страната е особено силно изразено в област Велико Търново и през 2021 година. Коефициентът на естествен прираст продължава да е силно отрицателен (-17,2‰ при -13,2‰ в страната) и намалява всяка година. Областта не успява и да задържа жители и коефициентът на механичен прираст остава отрицателен (-0,6‰). Тези тенденции се отразяват и на възрастовата зависимост в областта. Съотношението на населението на над 65 години към това на под 14 години достига 186,5% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 38,2% (при 34,0% в страната).

Сравнително малка част от населението живее в градовете (69,9% при 73,1% в страната), а гъстотата му в урбанизираните територии е ниска (1024 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■■

Образователните показатели в областта я поставят на сравнително добра позиция в страната, въпреки че нетният коефициент на записване в V–VII клас изостава през 2021 г. (83,9% при 85,9% в страната), а делът на второгодниците се повишава до 0,85% (при 0,94% в страната). Броят на учителите в основното и средното образование се задържа на високо ниво – 112 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Представянето на учениците в областта е под средното за страната и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 32,7 т. (при 35,3 т. в страната), а на матурата по български език и литература – „Добър“ 3,83 (при „Добър“ 3,97 в страната). Делът на слабите оценки е 19,5% (при 17,0% в страната)

Броят на студентите в областта остава сред най-високите (след този в столицата) – 70 на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

Делът на здравноосигурените лица в областта нараства, но остава сред най-ниските в страната (85,3% при 88,7% в страната) през 2021 година. Броят на общопрактикуващите лекари е близък, макар и по-нисък от средните стойности в страната, но този на лекарите специалисти е значително по-малък.

Броят на леглата в многопрофилните болници остава изключително нисък (3,41 на хиляда души от населението при 5,62 на хиляда души в страната), а ръстът му през последните няколко години е много бавен. Броят на преминалите за лечение болни е значително под средния за страната (124,0 на хиляда души от населението при 222,6 на хиляда души в страната), което може да означава, че населението търси здравни грижи извън областта (най-вече в област Плевен).

Коефициентът на детска смъртност намалява и е под средния за страната през 2021 г. – 4,1‰ (при 5,6‰ в страната).

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Велико Търново остава сравнително ниска и през 2021 година. Един съдия разглежда средно по 7,8 дела месечно (при 9,0 дела на съдия в страната). Това се отразява и на бързината на правораздаването – 92% от делата приключват в 3-месечен срок (при 89% в страната).

Броят на регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността се повишава през 2021 г. до 10,3 на хиляда души от населението и е над средния за страната. Същевременно делът на разкритите престъпления продължава да намалява, достигайки 57,9%, въпреки че остава над средния за страната (51,7%).

Околна среда ■■■■■

Представянето на областта по индикаторите за околна среда е много добро. През 2020 г. обемът на образуваните битови отпадъци е сравнително нисък – 355 кг на човек годишно (при 409 кг в страната), но на практика целият обем се предава за третиране и рециклиране (при 69,3% в страната).

Сравнително по-ниският дял на населението в градовете оказва влияние върху свързаността на населението с канализация. През 2020 г. 69,5% от населението живее в селища с обществена канализация (при 76,3% в страната), а 61,8% от нея е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при 66,7% в страната).

Сравнително нисък е делът на горската територия (23,4% при 33,1% в страната), но и нарушената територия е относително малка (0,23% при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■■■

Културният живот в област Велико Търново е интензивен, въпреки че пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната през 2020 и 2021 г. се отразяват изключително тежко. През 2021 г. от разглежданите индикатори единствено посещенията на музеите се увеличават спрямо предходната година и въпреки че не могат да достигнат нивата от 2019 г., остават значително над средните за страната – 1176 на хиляда души при 426 на хиляда души в страната. Посещенията в библиотеките също са над средните за страната нива, но намаляват спрямо предходната година, достигайки 758 на хиляда души при 449 на хиляда души в страната. Средногодишният брой посещения в кината и театрите в област Велико Търново спрямо населението продължава да намалява през 2021 г. и е двойно по-нисък от средните за страната нива.

Ключови показатели за област Велико Търново

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	11 129	11 492	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 619	13 008	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	25,8	30,8	22,5	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	80,4	77,9	75,0	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	78,7	75,9	72,2	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	(2,0)	(2,5)	3,7	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	8,9	10,1	6,7	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	29,6	29,7	28,6	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	15 918	16 145	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2100	2022	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	551	401	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	63,0	67,3	81,7	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	38,2	40,0	44,1	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,1	20,1	20,1	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	70,8	75,1	68,3	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-10,1	-12,3	-17,2	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,4	-0,1	-0,6	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,28	4,12	3,83	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	33,4	35,4	32,7	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	85,7	85,1	83,9	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	102	112	112	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,3	84,7	85,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1736	1738	1710	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,2	10,1	10,3	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,6	6,8	7,8	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	69,4	69,5	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	355	355	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	100,0	100,0	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	319	195	182	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	2346	851	1176	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Видин

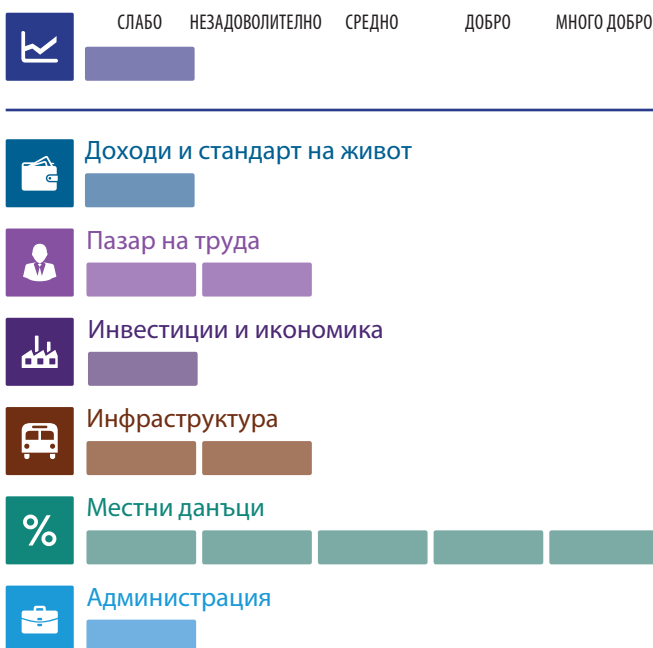
▶ Население (2021)	78 814
▶ Територия (кв.км)	3033
▶ Брой на населените места	140
▶ Дял на населението в градовете (%)	64,9

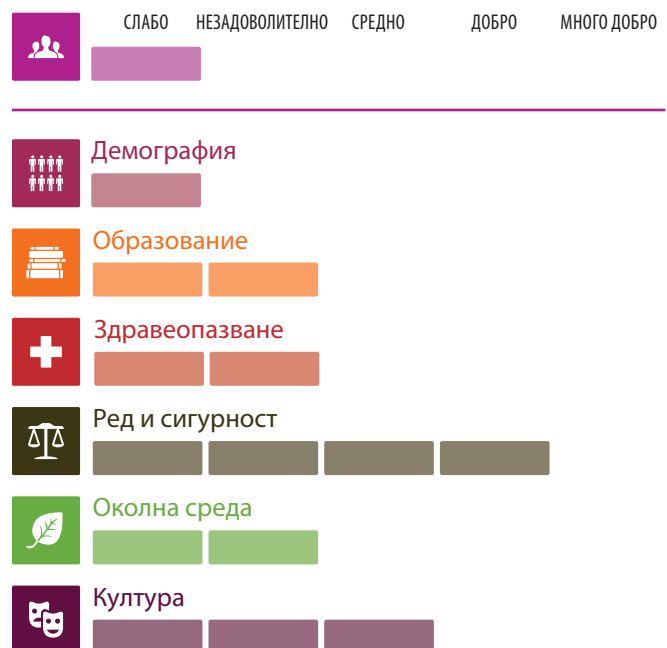
Видин е областта с най-слаби показатели в сферата на доходите и стандарта на живот. На пазара на труда се забелязват положителни тенденции, но коефициентите остават неблагоприятни. Инвестиционната и бизнес активност в област Видин са сравнително слаби, а инфраструктурата е недобре развита. Видин е областта с най-нисък усреднен размер на разглежданите местни данъци и през 2022 година. Показателите, оценяващи работата на местната администрация, подреждат областта в дъното на класацията.

Видин остава областта с най-неблагоприятна демографска картина в страната и през 2021 година. Представянето ѝ в сферата на образованието е незадоволително. Здравеопазването страда от недостиг на лекари специалисти и на легла. През 2021 г. натовареността на наказателните съдии в областта се повишава, но и бързината на правораздаването отбелязва скок. Сравнително ниският дял на населението в градовете обяснява относително ограничен дял на свързаността с обществена канализация. През 2021 г. интензивността на културния живот се засилва.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Видин е областта с най-слаби показатели в сферата на доходите и стандарта на живот. Брутният вътрешен продукт на човек от населението нараства, макар и с бавни темпове, и през 2020 г. (до 8,8 хил. лв.), но в последните две десетилетия разликата със средния за страната БВП се увеличава все повече. Работната заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение се повишава, но също е сред най-ниските в страната (след тази в област Благоевград). Средногодишният доход на лице от домакинството през 2021 г. е 4,7 хил. лв. (при 7,7 хил. лв. в страната).

Тези тенденции предопределят високото ниво на бедност в областта. През 2021 г. делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 43,3% (при 22,1% в страната), а този на населението, живеещо с материални лишения – 27,0% (при 19,4% в страната).

Пазар на труда

Икономическата активност в областта намалява през 2021 г. за трета поредна година, достигайки 69,0% (при 72,0% в страната), и остава сравнително ниска. Това е съпроводено с увеличаване на заетостта и спад на безработицата, въпреки че и двата коефициента са значително по-неблагоприятни от средните в страната. Коефициентът на заетост е 57,5% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 16,7% (при 5,3% в страната).

През 2021 г. се наблюдава подобрение на образователната структура на работната сила, но то не може да компенсира влошаването от предходните години. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование достига 19,8% (при 29,6% в страната), а на хората с основно и по-ниско образование – 17,6% (при 16,6% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава и застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се увеличава значително след 2013 г., но и през 2021 г. остава по-нисък от средния за страната – 66,1% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 66 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната и бизнес активност в област Видин са сравнително слаби и през 2020 година. Броят на предприятията спрямо населението остава сред най-ниските в страната – 37 на хиляда души от населението при 60 на хиляда души в страната.

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението нарастват значително (с 27%

при 6% ръст в страната), но също остават сред най-ниските – 1,1 хил. лв. при 3,3 хил. лв. в страната. Същевременно обаче в областта се наблюдава отлив на чужди инвестиции и те намаляват до 968 евро на човек (при 3,9 хил. евро в страната). Спад има и в обема на произведената продукция – до 7,2 хил. лв. на човек, което е най-ниската стойност в страната и близо четири пъти под средното ниво.

Стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми спрямо населението в областта е съизмерима със средната и нараства значително. Към 30 юни 2022 г. усвоените средства достигат 2,6 хил. лв. на човек. В рамките на област Видин най-много средства усвояват общините Белоградчик и Видин.

Инфраструктура

Видин е сред областите с най-слаби показатели в сферата на инфраструктурата (заедно с Враца и Монтана). Гъстотата на пътната и железопътната мрежа е близка до средната в страната. Делът на първокласните пътища и автомагистрала (11,3% при 18,5% в страната), както и качеството на пътната настилка (28% в добро състояние при 42% в страната) обаче са значително по-ниски от средните и през 2021 година. Достъпът на домакинствата до интернет остава нисък, въпреки че нараства до 74,8% (при 83,5% в страната). Видин е една от двете области (заедно със Смолян) без газификация.

Местни данъци

Видин е областта с най-нисък усреднен размер на разглежданите местни данъци и през 2022 година. Особено голяма е разликата при облагането на търговията на дребно – 4,58 лв. на кв. м средно за областта (при 12,99 лв. на кв. м в страната). Изключително ниско е и нивото на данъците върху превозните средства.

В рамките на областта общината с най-ниски средни данъци е Видин, а с най-високи – общините Брегово и Ружинци.

Администрация

Видин е сред областите с най-слабо представяне на местната администрация (заедно с област Кюстендил). Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ в общините от областта са най-ниските в страната през 2022 година. Прозрачността на местните администрации също се запазва сравнително ниска и намалява през последните няколко години до 57,4% (при 70,2% в страната). Покритието на територията на областта от кадастралната карта – 97,4%, е равно на средното в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■

Видин остава областта с най-неблагоприятна демографска картина в страната и през 2021 година. Коефициентът на естествен прираст намалява бързо и достига най-ниската си стойност от $-25,7\text{‰}$ – почти двойно по-ниско ниво от средното за страната ($-13,2\text{‰}$). Областта не успява и да задържа граждани и коефициентът на механичен прираст отново е отрицателен ($-4,4\text{‰}$), след като единствено през 2020 г. е положителен.

Продължителният период на бързо застаряване на населението се изразява и в изключително неблагоприятната възрастова зависимост в областта. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига 248,0% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 50,9% (при 34,0% в страната).

Делът на градското население е сравнително нисък и през 2021 г. (64,9% при 73,1% в страната), а гъстотата му – почти двойно по-малка от средната за страната.

Образование ■■

Представянето на област Видин в сферата на образованието е незадоволително. И през 2021 г. областта е сред тези с най-нисък коефициент на записване в V–VII клас – 78,8% (при 85,9% в страната). Делът на второгодниците се задържа на двойно по-високо ниво от средното за страната.

Представянето на учениците от областта на националното външно оценяване по математика след VII клас е изключително слабо и през 2022 година. С 21,6 т. (при 35,3 т. в страната) областта е на последно място в страната. Представянето на зрелостниците е по-добро, но също е под средното за страната. Средният успех на матурата по български език и литература в областта е „Добър“ 3,83 (при „Добър“ 3,97 в страната). Делът на слабите оценки е сравнително висок – 19,9% (при 17,0% в страната).

Броят на преподавателите в основното и средното образование спрямо учениците се повишава и за втора поредна година е по-висок от средния със 110 учители на хиляда ученици в областта при 97 учители на хиляда ученици в страната през 2021 година.

Положителни тенденции се наблюдават при висшето образование. В открития през 2017 г. филиал на Русенския университет във Видин през учебната 2021/2022 г. се обучават над 450 студенти.

Здравеопазване ■■

Делът на здравноосигурените в област Видин достига 92,4% през 2021 г. и остава над средното ниво за страната (88,7%). Броят на общопрактикуващите лекари продължава да е сравнително висок, но здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари специалисти и на легла. Броят на леглата в местните многопрофилни болници нараства

през последните няколко години, но остава сравнително нисък – 4,25 легла на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната). Вероятно това е и причината за сравнително ниския брой на преминалите за лечение болни и през 2021 г. – 134,9 на хиляда души от населението (при 222,6 на хиляда души в страната).

Коефициентът на детска смъртност в област Видин отбелязва скок през 2021 г. и е 13,3‰ (при 5,6‰ в страната).

Ред и сигурност ■■■■■

През 2021 г. натовареността на наказателните съдии в областта се повишава, въпреки че остава под средната, но и бързината на правораздаването отбелязва скок. Един съдия разглежда средно по 7,6 дела месечно (при 9,0 дела месечно на съдия в страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, достига 94% (при 89% в страната).

Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта намалява, но остава по-висок от средния – 10,5 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Същевременно разкриваемостта им нараства и достига 57,0% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■

Обемът на образуванието битови отпадъци през 2020 г. е сравнително нисък – 368 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната). В същото време обаче делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, остава много малък – 18,9% (при 69,3% в страната).

Сравнително ниският дял на населението в градовете обяснява относително ограничения дял на свързаността с обществена канализация (57,7% от населението при 76,3% в страната) и с пречиствателни станции за отпадъчни води (49,3% при 66,7% в страната) през 2020 година. Делът на горските територии е нисък, както и на нарушените.

Култура ■■■

Пандемията и ограниченията, наложени на културните мероприятия в цялата страната, се отразяват и на областта. Все пак през 2021 г. интензивността на културния живот се засилва, въпреки че остава далеч от нивата от 2019 година. Посещенията в кината нарастват над двойно – до 232 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията на театрите достигат 154 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната), а на библиотеките – 386 на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната). Единствено посещенията на музеите продължават да намаляват, но остават сравнително много – 545 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Видин

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	8780	8847	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 302	11 253	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	35,0	43,3	43,3	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	70,1	69,1	69,0	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	56,5	55,7	57,5	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	19,1	19,3	16,7	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	15,4	18,5	17,6	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,2	18,0	19,8	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	7649	7209	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	839	1065	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1052	968	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	63,0	44,8	74,8	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	28,4	24,6	28,3	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,2	20,2	20,1	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	61,9	60,2	57,4	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-16,4	-21,9	-25,7	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,9	2,1	-4,4	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,21	4,12	3,83	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	28,7	28,4	21,6	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	78,9	80,8	78,8	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	94	104	110	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	92,7	91,2	92,4	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1428	1465	1433	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,2	12,5	10,5	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,6	4,3	7,6	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	57,9	57,7	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	369	368	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	18,9	18,9	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	397	102	232	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	2546	1139	545	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Враца

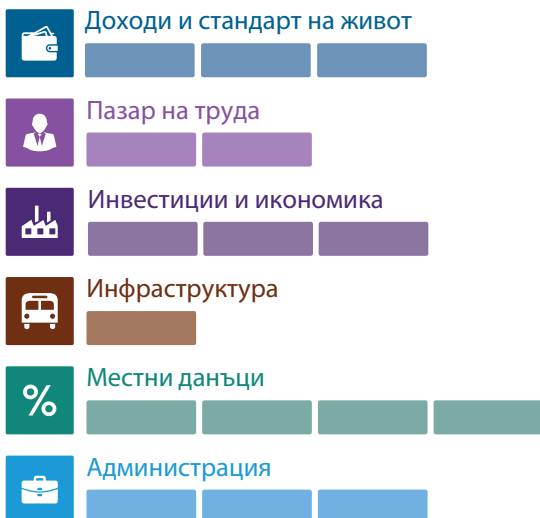
▶ Население (2021)	153 700
▶ Територия (кв.км)	3620
▶ Брой на населените места	123
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,0

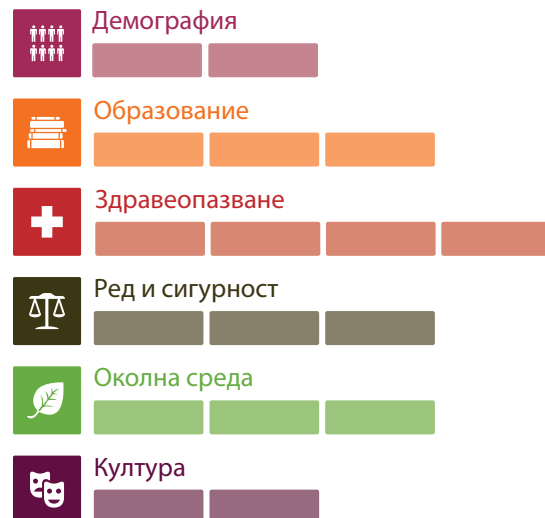
Враца е областта с най-висок ръст на brutния вътрешен продукт на човек от населението през 2020 година. Заплатите и доходите в областта също продължават да нарастват. Заетостта се увеличава, а безработицата намалява, но коефициентите все още са значително по-неблагоприятни от средните за страната. Икономическата и инвестиционната активност са сравнително ограничени. Целият район се представя слабо по показателите, измерващи инфраструктурното развитие. Усредненото ниво на местните данъци в общините в област Враца е сравнително ниско. Прозрачността на местните администрации изостава от средната за страната.

Коефициентите на възрастова зависимост в област Враца остават значително по-неблагоприятни от средните за страната. Показателите в сферата на основното и средното образование се запазват сравнително добри, но резултатите – относително ниски. Здравеопазването страда от недостиг на лекари специалисти и на болнични легла. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са сред най-високите в страната. Достъпът до обществена канализация в ограничен. Делът на горската територия е нисък. Културният живот не е особено интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Враца е областта с най-висок ръст на brutния вътрешен продукт на човек от населението през 2020 година. Той нараства с близо 17% (при ръст от 0,2% в страната) и достига 15,6 хил. лв., изпреварвайки области като Габрово, Бургас, Пловдив. Заплатите и доходите в областта също продължават да се увеличават. Средната брутна годишна работна заплата се повишава до 15,5 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Тези процеси обаче все още не се отразяват на общото ниво на бедност в областта. През 2021 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 25,7% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 33,5% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда

Икономическата активност в област Враца нараства, но остава сравнително ниска. През 2021 г. коефициентът на икономическа активност достига 65,2% (при 72,0% в страната). Този процес е съпътстван от повишаване на заетостта и намаляване на безработицата, но и те продължават да са значително по-неблагоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост е 58,5% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 10,1% (при 5,3% в страната).

Враца е сред областите с подчертан индустриален профил и делът на работната сила със средно образование е сравнително висок. През 2021 г. делът на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование намалява до 18,8% (при 29,6% в страната), а този на населението с основно и по-ниско образование се повишава до 24,1% (при 16,6% в страната).

Застаряването на населението се отразява и на пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години в областта е 65,8% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 66 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Икономическата и инвестиционната активност в област Враца са сравнително ограничени и през 2020 година. Броят на нефинансовите предприятия е 37 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). За разходите за придобиване на дълготрайни материални активи през последните няколко години са типични големи спадове и ръстове. През 2020 г. те нарастват значително (с 22%) и достигат 1839 лв. на човек (при 3348 лв. на човек в страната). Голямо нарастване отчитат и преките чуждестранни инвестиции, но обемът им спрямо населението остава сравнително нисък – 769 евро на човек (при 3877 евро на човек в страната).

Обратно на тенденцията в повечето области, произведената продукция на човек от населението в областта продъл-

жава да нараства, макар и слабо, и през 2020 г., достигайки 17,6 хил. лв. (при 27,2 хил. лв. в страната).

Враца остава и сред областите с най-добро усвояване на европейски средства. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 3169 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвояват общините Враца и Мездра.

Инфраструктура

Целият район се представя слабо по показателите, измерващи инфраструктурното развитие, и областите Видин, Монтана и Враца се нареждат на последните три места в класирането.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Враца е близка до средните стойности за страната, но качеството на пътищата остава изключително ниско. Делът на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа на областта е 9,9% (при 18,5% в страната). Делът на пътната настилка в добро състояние пък е 27% (при 42% в страната) през 2021 година.

Достъпът на домакинствата до интернет също изостава спрямо средните за страната стойности. Делът на газифицираните домакинства е 2,7% (при 5,3% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности достигат 0,389 kW на човек (при 0,615 kW на човек в страната).

Местни данъци

Усредненото ниво на местните данъци в общините в област Враца е сравнително ниско и през 2022 година. Размерът на ставката на данъка върху търговията на дребно за областта е почти двойно по-нисък от средния – 6,84 лв. на кв. м при 12,99 лв. на кв. м в страната. По-ниски са и данъците върху превозните средства, върху прехвърлянето на собственост и върху таксиметровия превоз.

От разглежданите местни данъци единствено усреднената ставка на данъка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица в областта през 2022 г. е по-висока от средната за страната.

В рамките на областта най-високи са данъците в община Козлодуй, а най-ниски – в община Мизия.

Администрация

Въпреки че има увеличение при покритието на кадастралната карта, през 2021 г. Враца е областта с най-нисък дял на територията, включена в кадастъра – 89,9% (при 97,4% в страната).

Развитието на електронното правителство е сравнително ниско и през 2022 г., но предоставянето на административни услуги на „едно гише“ остава относително високо. Прозрачността на местните администрации намалява и изостава от средната за страната

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■

Докато през последното десетилетие коефициентът на естествен прираст се задържа на сравнително стабилно, макар и ниско, ниво от около -11‰, през последните две години той намалява рязко и през 2021 г. е -20,0‰ (при -13,2‰ в страната). Същевременно коефициентът на механичен прираст също намалява и е -5,3‰. Коефициентите на възрастова зависимост остават значително по-неблагоприятни от средните за страната. През 2021 г. съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 174,2% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 39,8% (при 34,0% в страната).

Делът на градското население се задържа нисък – 59,0% (при 73,1% в страната), а гъстотата му е двойно по-малка от средните стойности – 737 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната.

Образование ■■■■

Показателите на област Враца в сферата на основното и средното образование остават сравнително добри, но резултатите – относително ниски. Враца е сред областите с най-висок нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас и през 2021 г. – 92,3% (при 85,9% в страната). Броят на преподавателите също е по-голям от средния за страната – 112 на хиляда ученици (при средно 97 на хиляда ученици). Дяловете на второградниците и на напусналите основното и средното образование са близки до средните. Резултатите на учениците от област Враца са сравнително слаби и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 26,4 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурите по български език и литература пък е „Добър“ 3,75 (при „Добър“ 3,97 в страната). Слабите оценки са 24,1% (при 17,0% в страната). Враца не е сред лидерите в сферата на висшето образование, въпреки че има два филиала на висши учебни заведения. Броят на студентите в областта е 8 на хиляда души от населението при 32 на хиляда души в страната.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените традиционно е по-висок от средния за страната – 93,8% (при 88,7% в страната) през 2021 година. Броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението е близък до средния за страната, но здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари специалисти и на болнични легла. През 2021 г. броят на леглата в многопрофилните болници е 4,61 на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната).

През последните три години коефициентът на детска смъртност е трайно под средния за страната. През 2021 г. той е 4,0‰ (при 5,6‰ в страната). Сравнително нисък е от-

носителният брой на преминалите за лечение болни – 183,0 на хиляда души при 222,6 на хиляда души в страната.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта се увеличава, приближавайки се до средната за страната, но това не се отразява негативно на бързината на правораздаване през 2021 година. Един местен съдия разглежда средно по 8,5 наказателни дела месечно (при 9,0 дела на съдия в страната). Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, продължава да е най-високият в страната – 97% (при 89% средно). Враца остава и сред областите с най-нисък дял на висящите дела – 3,6% (при 11,8% в страната).

Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Враца продължават да са сред най-високите в страната (отново само след област Монтана) – 13,4 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Въпреки това разкриваемостта им остава по-висока от средната – 54,3% (при 51,7% в страната) през 2021 година.

Околна среда ■■■■

Обемът на образуваните в областта битови отпадъци се запазва относително нисък и през 2020 г. – 251 кг на човек годишно (при 409 кг в страната). По-нисък обаче продължава да е и делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци – 55,3% (при 69,3% в страната).

Сравнително малкият дял на населението в градовете и ниската му гъстота могат да обяснят ограничения дял на населението в селища с обществена канализация – 57,7% (при 76,3% в страната), както и достъпа му до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – 51,4% (при 66,7% в страната).

Делът на горската територия е нисък – 14,8% (при 33,1% в страната), а нарушената територия е 0,22% от общата на областта (при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■

Културният живот в областта отбелязва застой през 2020 г. заради пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна. През 2021 г. има известно раздвижване, но областта продължава да изостава спрямо средните за страната стойности на индикаторите. Посещенията в кината се повишават до 228 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Театрите и музеите отбелязват съответно 61 и 93 посещения на хиляда души (при съответно 129 и 426 посещения на хиляда души в страната). Посещенията в местните библиотеки са 446 на хиляда души и се доближават до средните за страната (449 на хиляда души).

Ключови показатели за област Враца

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	13 347	15 572	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	13 874	15 537	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	38,9	33,2	33,5	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	64,9	63,6	65,2	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,8	57,1	58,5	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	7,7	10,3	10,1	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	20,7	22,4	24,1	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,0	22,9	18,8	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	17 592	17 615	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1513	1839	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	505	769	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	71,1	71,5	67,9	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	28,4	34,5	27,2	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,9	17,9	18,2	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	69,9	73,9	64,7	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,4	-13,9	-20,0	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,8	2,3	-5,3	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,08	3,99	3,75	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	28,9	30,3	26,4	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	89,9	91,8	92,3	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	97	109	112	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	93,5	92,6	93,8	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1679	1762	1727	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,1	13,0	13,4	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,6	6,4	8,5	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	57,8	57,7	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	252	251	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	55,1	55,3	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	367	111	228	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	131	45	93	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Габрово

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

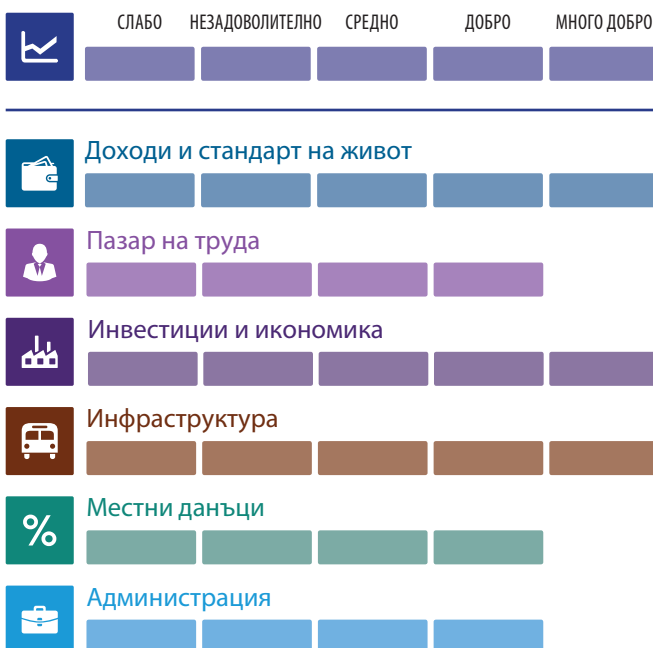
103 404
2023
349
79,9

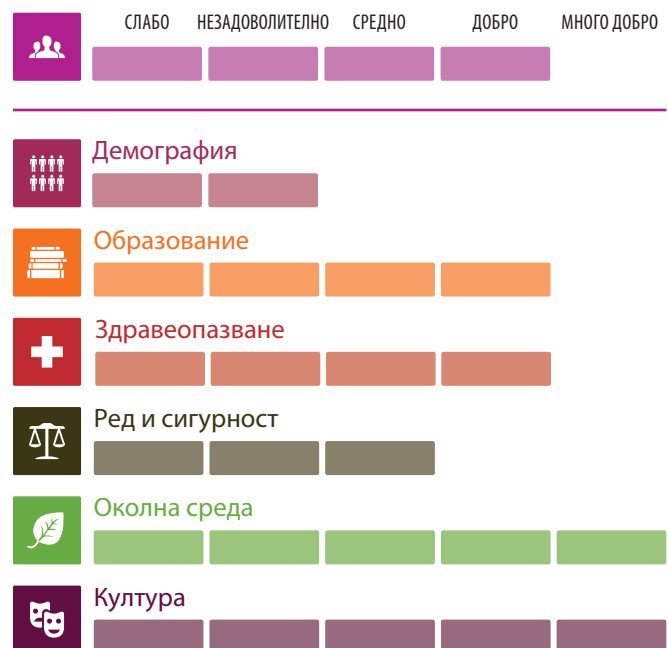
Брутният вътрешен продукт, заплатите и доходите в област Габрово продължават да нарастват. Тези показатели предопределят сравнително ниското ниво на бедност в областта. Заетостта и безработицата остават по-неблагоприятни от средните за страната. Бизнес и инвестиционната активност в областта са високи. Инфраструктурното развитие е много добро. Въпреки че Габрово е сред силно развитите икономически области, нивото на местните данъци е относително ниско. Прозрачността на органите на местното самоуправление в област Габрово намалява, но остава сравнително висока.

Габрово е една от областите с най-неблагоприятна демографска картина. Резултатите в сферата на образованието са добри. Показателите, оценяващи здравеопазването, поставят областта на челните места в страната. Габрово е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица. Областта продължава да е първенец по дял на разкритите престъпления. Относително високият дял на градското население пък обяснява големия дял на населението в селища с обществена канализация. Културният живот в област Габрово остава сред най-интензивните в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

В тази категория област Габрово се представя традиционно много добре и се нарежда веднага след столицата. През 2020 г. брутният вътрешен продукт продължава да нараства, като достига 14,7 хил. лв. на човек от населението и е отново шестият най-висок в страната. Заплатите и доходите също нарастват. Брутната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 13,9 хил. лв.

Тези показатели предопределят сравнително ниското ниво на бедност в областта. Делът на населението, живеещо с материални лишения, намалява до 12,7% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност, се свива рязко до 12,3% (при 22,1% в страната) през 2021 година.

Пазар на труда

Икономическата активност в област Габрово се понижавала леко през 2021 г., но остава по-висока от средната за страната с коефициент от 72,5% (при 72,0% в страната). Това намаление е съпътствано от свиване на заетостта и повишаване на безработицата и въпреки че промените не са големи, тези показатели остават по-неблагоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост достига 67,3% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 7,2% (при 5,3% в страната).

Габрово е сред областите с най-нисък дял на населението между 25–64 години с основно и по-ниско образование – 11,7% (при 16,6% в страната). Областта е и една от тези с най-висок дял на средните в работната сила (63,7% при 53,8% в страната), което отговаря на индустриалния ѝ профил.

Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. През 2021 г. коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години е 56,1% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от работната сила, съответстват 56 младежи, на които предстои включване в пазара на труда.

Инвестиции и икономика

Бизнес и инвестиционната активност в областта са високи и през 2020 година. Броят на нефинансовите предприятия продължава да намалява, следвайки тенденцията в страната, и достига 56 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Пандемията и кризата се отразяват негативно и на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и те се свиват до 1,9 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции обаче продължават да нарастват и достигат 3,3 хил. евро на човек, което отрежда на областта четвъртото място по този показател (след столицата, София област и Бургас).

Габрово е втората област по усвояване на европейски средства (след столицата). Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 3,8 хил. лв. на човек. В рамките на областта най-много средства усвоява община Габрово – 4,7 хил. лв. на човек.

Инфраструктура

Инфраструктурното развитие на област Габрово е много добро. Габрово е областта с най-висока гъстота на пътната мрежа в страната (25,6 км на 100 кв. км територия при 18,0 км в страната), въпреки че делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-нисък от средния (16,6% при 18,5% в страната) през 2021 година. Качеството на пътната настилка също е по-ниско и продължава да намалява през последните няколко години – 26% са в добро състояние (при 42% в страната). Достъпът на домакинствата до интернет се повишава и изпреварва средния в страната през 2021 г. (83,5%) с дял от 83,7%.

Габрово е на първо място в страната по дял на газифицираните домакинства и през 2021 г. – 11,8%, което е двойно над средните стойности (5,3%). Инсталираните ВЕИ мощности са сравнително ограничени.

Местни данъци

Въпреки че Габрово е сред сравнително силно развитите икономически области, нивото на местните данъци е относително ниско и през 2022 година. Особено голяма е разликата в ставката за търговия на дребно. Усредненото ѝ ниво в общините от област Габрово е 8,63 лв. на кв. м (при 12,99 лв. на кв. м в страната). Нивото на ставките за прехвърляне на собственост също е значително по-ниско в областта в сравнение с това в страната.

В рамките на областта най-високо е данъчното облагане в община Габрово, а най-ниско – в община Трявна.

Администрация

На практика цялата територия на област Габрово е покрита от кадастралната карта през 2021 година. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват през 2022 г., но докато самооценката за електронното управление остава сравнително висока, услугите на „едно гише“ все още силно изостават от средните оценки в страната.

Прозрачността на органите на местното самоуправление в област Габрово намалява през 2022 г., но остава сравнително висока – 72,9% (при 70,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■

Габрово е една от областите с най-неблагоприятна демографска картина и през 2021 година. Коефициентът на естествен прираст достига нови рекорди от $-22,1\%$ (при $-13,2\%$ в страната) и е третият най-нисък в страната (след този в областите Видин и Монтана). През 2021 г. и механичният прираст в областта е отрицателен и коефициентът му е $-0,8\%$.

Задълбочаването на застаряването на населението се вижда ясно и в коефициентите на възрастова зависимост. През 2021 г. Габрово изпреварва област Видин и става областта с най-високо съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години – $249,6\%$ (при $149,3\%$ в страната). Коефициентът на възрастова зависимост на населението на над 65 години към това на 15–64 години пък е $49,2\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Голяма част от населението на областта е градско ($79,9\%$ при $73,1\%$ в страната), но гъстотата му е сравнително ниска (1191 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■■

Представянето на областта в сферата на образованието е добро. Габрово отново е сред областите с висок коефициент на записване на населението в V–VII клас и през 2021 година. Делът на второградниците се повишава, но остава сравнително нисък. Броят на преподавателите в основните и средните общообразователни училища в областта нараства през 2021 г. и за първи път от осем години изпреварва средния за страната, достигайки 99 учители на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2022 г. е $30,9$ т. (при $35,3$ т. в страната). Средната оценка на матурите по български език и литература в областта е по-ниска от средната за страната („Добър“ $3,87$ при „Добър“ $3,97$ в страната), но делът на слабите оценки продължава да е сравнително нисък ($15,6\%$ при $17,0\%$ в страната).

Габрово остава сред областите с най-висок и нарастващ брой на студентите – 46 на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■■

Показателите, оценяващи здравеопазването в областта, поставят Габрово на челните места в страната (след областите Плевен и Кюстендил).

Габрово е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица и през 2021 г. – $96,9\%$ (при $88,7\%$ в страната). Броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението е значително по-висок от средния за страната, но специалистите са по-малко. Броят на леглата в местните многопрофилни болници нараства, но все още не достига средните стойности. В областта има $5,24$ легла на хиляда души от населението при $5,62$ на хиляда души в страната.

Преминалите за лечение болни са относително малко – $202,8$ на хиляда души (при $222,6$ на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност в областта нараства и е по-висок от средния в страната.

Ред и сигурност ■■■■■

Въпреки че натовареността на наказателните съдии в областта е сравнително ниска, това не се отразява в голяма степен на бързината на правораздаването и през 2021 година. Един месен съдия разглежда средно по $6,9$ наказателни дела месечно (при $9,0$ дела на месец на съдия в страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 86% (при 89% в страната).

През 2021 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността нараства и изпреварва средния – $10,4$ на хиляда души в областта при $9,8$ на хиляда души в страната. Същевременно обаче Габрово продължава да е първенец по дял на разкритите престъпления – $74,9\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■

Представянето на област Габрово по показателите, оценяващи околната среда, е много добро, отреждайки на областта второто място в страната. Относително високият дял на градското население пък обяснява големия дял на населението в селища с обществена канализация ($84,1\%$ при $76,3\%$ в страната) и достъпа до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води ($73,6\%$ при $66,7\%$ в страната) през 2020 година.

През 2020 г. обемът на образуваните битови отпадъци в областта намалява леко, но остава сравнително висок – 416 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната). Същевременно обаче делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, остава висок – $76,6\%$ (при $69,3\%$ в страната).

Делът на горската територия е близък до средния, но на нарушената е значително по-нисък.

Култура ■■■■■

Въпреки ограниченията, свързани с пандемията през 2020 и 2021 г. в цялата страната, културният живот в област Габрово остава сред най-интензивните в страната (само след този в столицата). Основна причина за това е изключително високият брой на посещенията на музеите, въпреки че и той, подобно на този в страната, се свива с над 50% през 2020 година. Повишаването му до 2357 на хиляда души през 2021 г. все още не може да компенсира това свиване, въпреки че остава далеч над средните нива в страната (426 на хиляда души).

Посещенията на театрите също се повишават през 2021 г. и достигат 160 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната).

Кината и библиотеките в областта привличат все повече хора, но броят на посещенията спрямо населението остава сравнително нисък.

Ключови показатели за област Габрово

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	14 519	14 651	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 895	13 902	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,8	22,3	12,3	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	73,4	72,8	72,5	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	70,1	67,7	67,3	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	(4,5)	(7,0)	(7,2)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	12,6	10,6	11,7	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	29,0	23,1	24,6	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	24 907	24 891	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2244	1892	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3210	3273	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	74,9	77,5	83,7	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,7	26,5	26,5	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	24,9	25,6	25,6	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	74,8	78,9	72,9	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-12,7	-18,1	-22,1	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,2	10,5	-0,8	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,31	4,19	3,87	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	33,9	33,4	30,9	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	93,4	100,0	90,5	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	80	79	99	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	97,5	96,3	96,9	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1501	1609	1567	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,5	9,6	10,4	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,4	5,8	6,9	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	85,1	84,1	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	418	416	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	76,5	76,6	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	402	109	209	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	3812	1800	2357	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Добрич

▶ Население (2021)	167 314
▶ Територия (кв.км)	4720
▶ Брой на населените места	216
▶ Дял на населението в градовете (%)	68,6

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта продължава да нараства, но стойността му се запазва сравнително ниска. Предизвикателство пред пазара на труда остава ниското образование на работната сила. Инвестициите в областта се увеличават, но продължават да са сравнително ниски, а произведената продукция – относително ограничена. Добрич е сред областите с най-висок дял на газифицираните домакинства. Нивото на местните данъци в общините от областта е сравнително ниско. При показателите, измерващи работата на администрацията, Добрич е сред първенците.

Делът на градското население и гъстотата му остават ниски. Представянето на област Добрич по показателите, измерващи образованието, е слабо. Резултатите на учениците са сравнително ниски. Вероятно недостигът на специалисти и на болнични легла обяснява сравнително ниския брой на преминалите за лечение болни. Броят на регистрираните в областта престъпления продължава да намалява и остава по-нисък от средния за страната, а разкриваемостта се увеличава. Делът на канализацията, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, остава висок. Посещенията в местните музеи нарастват значително.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в областта продължава да нараства и през 2020 г. увеличението му е по-високо от средното за страната, но стойността му остава сравнително ниска – 10,2 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната). Заплатите и доходите също се повишават, но се запазват под средните за страната. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 12,5 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Въпреки изоставането на доходите и заплатите бедността в област Добрич е близка, макар и по-висока, до средната за страната през 2021 година. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 19,7% (при 19,4% в страната), а делът на населението, живеещо под линията на бедността за страната – 26,0% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

През последното десетилетие икономическата активност в област Добрич отбелязва ръстове и спадове, но през последните няколко години се установява трайно под средната за страната стойност. През 2021 г. коефициентът на икономическа активност намалява до 68,5% (при 72,0% в страната). Това намаление е съпроводено от свиване на заетостта и ръст на безработицата в областта. Коефициентът на заетост достига 62,4% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 8,9% (при 5,3% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда остава сравнително ниското образование на работната сила и през 2021 година. Делът на хората на възраст 25–64 години с висше образование е 20,3% (при 29,6% в страната), а с основно и по-ниско образование – 25,6% (при 16,6% в страната).

Застаряването на населението оказва отражение на местния пазар на труда. Все пак коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се повишава през последните няколко години и достига 70,6% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 71 младежи, на които им предстои да се включат в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■■

През 2020 г. инвестициите в областта нарастват, но остават сравнително ниски, а произведената продукция – относително ограничена. Броят на нефинансовите предприятия намалява до 54 на хиляда души (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи и преките чуждестранни инвестиции спрямо населението се увеличават с 1/4, достигайки съответно до 2,2 хил. лв. на човек от населението (при 3,3 хил. лв. в страната) и 2,2 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро в страната).

Обемът на произведената продукция обаче се свива за втора поредна година и през 2020 г. е 12,8 хил. лв. (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства в областта продължава да нараства, но и увеличението, и обемът остават по-ниски от средните за страната спрямо населението. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1874 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвоява община Добрич (град), а най-малко – Добричка община с близо 50 пъти разлика.

Инфраструктура ■■■■■

Гъстотата на инфраструктурата в областта, особено на железопътната, остава ниска. Близо двойно по-нисък от средния е делът на автомагистралите и първокласните пътища в областта през 2021 г. – 10,1% при 18,5% в страната. Въпреки това качеството на пътищата е сравнително добро – 40% от пътната настилка е в добро състояние.

Достъпът на домакинствата до интернет остава сравнително нисък – 68,1% (при 83,5% в страната).

Добрич е сред областите с най-висок дял на газифицираните домакинства – 9,6% (при 5,3% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности – 3,2 kW на човек от населението (при 0,6 kW на човек в страната) – поставят областта на второ място в страната след област Пазарджик по този показател.

Местни данъци ■■■■■

Нивото на местните данъци в общините от областта е сравнително ниско и през 2022 година. Особено голяма е разликата със средните за страната стойности по отношение на усреднените размери на данъците върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица, както и върху таксиметровия превоз. По-висок от средния пък остава налогът за прехвърляне на собственост.

В рамките на областта най-ниски като цяло са местните данъци в община Тервел и Добричка община, а най-високи – в община Шабла.

Администрация ■■■■■

При показателите, измерващи работата на администрацията, Добрич е сред първенците. Основна причина за това е високата оценка за прозрачността на органите на местното самоуправление – 81,2%, което през 2022 г. за втора поредна година е най-високият резултат в страната (при 70,2% среден). Покритието на територията на областта от кадастралната карта остава високо.

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са близки до средните за 2022 година.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

Коефициентът на естествен прираст намалява до $-16,6\text{‰}$ (при $-13,2\text{‰}$ средно за страната) през 2021 година. Механичният прираст също спада и отново е отрицателен след положителна стойност през 2020 година. През 2021 г. коефициентът на механичен прираст в област Добрич е $-1,1\text{‰}$. Застаряването на населението се вижда и от коефициентите на възрастова зависимост. През 2021 г. съотношението между населението на над 65 години към това на 0–14 години нараства до 163,9% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – до 36,0% (при 34,0% в страната).

Делът на градското население остава сравнително нисък – 68,6% (при 73,1% в страната), а Добрич продължава да е областта с най-ниска гъстота на населението в урбанизираните територии – 651 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■

Представянето на област Добрич по показателите, измерващи образованието, е слабо. Коефициентът на записване в V–VII клас намалява до 70,6% през 2021 г. и остава най-ниският в страната. Високи пък са дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование. Броят на учителите се увеличава и продължава да е по-висок от средния за страната – 112 преподаватели на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Резултатите на учениците през 2022 г. остават сравнително ниски. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 29,2 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,68 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки е 24,4% (при 17,0% в страната).

Висшето образование в област Добрич е слабо представено от филиалите на Шуменския университет и на Техническият университет – Варна. Броят на студентите в областта е 4 на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души за страната)

Здравеопазване ■■

Добрич остава сред областите с нисък дял на здравноосигурените лица и през 2021 г. – 86,0% (при 88,7% в страната). Областта страда и от остър недостиг на лекари специалисти, въпреки че броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението е сравнително висок. С изключение на област Перник Добрич е областта с най-нисък брой на леглата в местните многопрофилни болници – 2,84 на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната).

Вероятно недостигът на специалисти и на болнични легла, както и близостта до област Варна обясняват сравнително ниския брой на преминалите за лечение болни през местните болници – 100,7 на хиляда души от населението (при 222,6 на хиляда души в страната).

Коефициентът на детска смъртност в областта е 7,0‰ през 2021 г. и остава по-висок от средния за страната (5,6‰)

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Добрич остава сравнително ниска и през 2021 г., което се отразява на бързината на правораздаването. Един местен съдия разглежда средно по 7,2 дела месечно (при 9,0 дела на съдия в страната). Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, продължава да е сравнително висок – 94% (при 89% в страната).

Броят на регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността продължава да намалява и остава по-нисък от средния за страната (8,3 на хиляда души при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта се увеличава и е по-висока от средната (59,4% при 51,7% в страната).

Околна среда ■■■■

Делът на населението в селища с обществена канализация все още е по-нисък от средния за страната (70,7% в областта при 76,3% в страната), но делът на канализацията, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, остава по-висок (70,7% в областта при 66,7% в страната) през 2020 година.

През 2020 г. обемът на образуваните битови отпадъци е близък до средния за страната – 404 кг на човек (при 409 кг на човек в страната), но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци – 97,2% (при 69,3% в страната), остава на едно от най-високите нива в страната.

Делът на горската територия е сравнително нисък – 12,1% (при 33,1% в страната), но и нарушената територия е относително ограничена – 0,15% (при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■■

Културният живот в областта, подобно на случващото се в цялата страна, започва да се възстановява през 2021 г. след силното му ограничаване през предходната година. Посещенията в местните музеи нарастват до 1045 на хиляда души от населението и са значително над средните за страната (426 на хиляда души).

Посещенията на театрите и библиотеките също отбелязват ръст и броят им е близък до средния – съответно 118 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 385 на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната). Сравнително нисък остава броят на посещенията на кината в областта, въпреки че и той се повишава до 70 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Добрич

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 061	10 195	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 440	12 548	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	22,8	25,0	26,0	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	72,0	69,9	68,5	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,9	63,2	62,4	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	7,0	9,6	8,9	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	24,8	25,6	25,6	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,1	22,3	20,3	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	14 549	12 795	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1811	2235	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1707	2159	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	70,0	70,4	68,1	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	46,7	45,4	40,3	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,4	17,4	17,4	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	76,2	83,6	81,2	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,0	-11,9	-16,6	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,7	3,1	-1,1	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,20	4,08	3,68	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	29,8	30,5	29,2	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	74,7	73,4	70,6	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	98	105	112	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,5	85,3	86,0	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1494	1500	1507	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,4	9,4	8,3	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,2	5,8	7,2	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	70,9	70,7	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	405	404	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	97,2	97,2	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	202	40	70	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1119	800	1045	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Кърджали

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

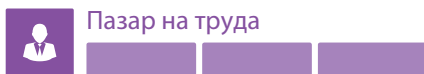
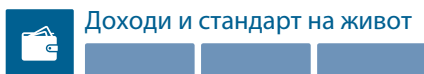
161 024
3209
468
40,2

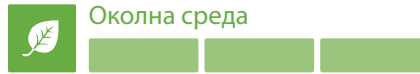
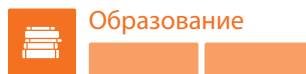
Залатите и доходите в област Кърджали нарастват значително, но продължават да са под средните за страната. Икономическата активност и заетостта в областта отбелязват рекордни ръстове, въпреки че остават на по-неблагоприятни от средните за страната нива. Инвестиционната и бизнес активност са сравнително ниски и през 2020 година. Гъстотата на железопътната мрежа също е сравнително ограничена. Нивото на местните данъци в общините в област Кърджали остава сравнително ниско. Самооценките за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ се повишават.

Коефициентът на естествен прираст е сравнително висок. Представянето на учениците от областта остава ниско и през 2022 година. Местното здравеопазване страда от хроничен недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Кърджали е сред най-ниските в страната, а разкриваемостта им – сред най-високите. Обемът на образуваните битовите отпадъци е нисък, но и малка част от него се предава за третиране и рециклиране. Културният живот в областта е сред най-слабо активните.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

През последните няколко години brutният вътрешен продукт на човек от населението в област Кърджали нараства стабилно. През 2020 г. той отново отбелязва рекорден ръст (14,3% при 0,2% в страната) и достига 11,0 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната). Заплатите и доходите в областта също се повишават значително, но остават под средните за страната стойности. Средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 12,7 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Тези процеси са съпътствани от намаляващо, но все още високо ниво на бедност в областта. Делът на населението, живеещо с материални лишения в област Кърджали, е 20,5% (при 19,4% в страната), а на това, живеещо под националната линия на бедност – 25,5% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност и заетостта в област Кърджали отбелязват рекордни ръстове (с по 6 пр.п.) през 2021 г., въпреки че остават по-ниски от средните за страната нива. Коефициентът на икономическа активност достига 69,0% (при 72,0% в страната), а този на заетостта – 67,9% (при 68,1% в страната). Същевременно коефициентът на безработица остава сравнително нисък.

Образователната структура на работната сила също се подобрява значително, но и тя продължава да е по-неблагоприятна от средната. Делът на населението на възраст 25–64 години с основно и по-ниско образование намалява до 26,6% (при 16,6% в страната), а на висшестите се повишава до 24,2% (при 29,6% в страната).

Застаряването на населението се отразява и на пазара на труда. Кърджали е една от двете области (заедно със Смолян), в които коефициентът на демографско заместване е по-нисък от 50%. През 2021 г. съотношението на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 49,0% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват наполовина толкова младежи, на които им предстои да се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■

Инвестиционната и бизнес активност в областта са сравнително ниски и през 2020 г., поставяйки Кърджали на предпоследното място (преди област Сливен) в тази категория. Кърджали остава областта с най-нисък брой на нефинансовите предприятия – 32 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). През 2020 г. в областта се наблюдава и отлив на вътрешни и външни инвестиции. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намаляват драстично до 1,4 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. в страната), а преките чуждестран-

ни инвестиции – до 1,6 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро в страната).

Същевременно произведената продукция в областта отбелязва пореден висок ръст, въпреки че остава значително под средната за страната спрямо населението – 11,2 хил. лв. в Кърджали при 27,2 хил. лв. в страната.

Усвояването на европейски средства в областта нараства, но продължава да изостава от средните нива. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Кърджали достига 1727 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвояват общините Кърджали и Момчилград.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в област Кърджали е сред най-ниските в страната и през 2021 година. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително малък (11,2% при 18,5% в страната). Делът на пътната настилка в добро състояние обаче нараства и е близък до средния (41% при 42% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет се повишава и през 2021 г. дори изпреварва средния за страната. Делът на газифицираните домакинства остава сред най-ниските. Инсталираните ВЕИ мощности са сравнително много.

Местни данъци ■■■■

Нивото на местните данъци в общините в област Кърджали остава сравнително ниско и през 2022 г., като особено голяма е разликата при размера на данъците върху търговията на дребно и върху недвижимите имоти на юридическите лица. Данъците върху прехвърлянето на собственост и върху превозните средства и леките автомобили са по-високи от средните. В рамките на областта най-ниски като цяло са местните данъци в община Черноочене, а най-високи – в община Ардино.

Администрация ■■■

Покритието на територията на областта от кадастралната карта е съизмеримо със средното за страната и през 2021 г. вече е почти 98%.

Самооценките на местната администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2022 г. се повишават, но остават сравнително ниски. Подобна е тенденцията по отношение на оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление, която достига 66,0% (при 70,2% в страната) през 2022 година.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■■

Естественят прираст намалява значително и през 2021 г., но остава сравнително висок с коефициент от -11,1‰ (при -13,2‰ в страната). Областта продължава да привлича голям брой хора и коефициентът на механичен прираст (12,6‰) е най-високият в страната.

Коефициентите на възрастова зависимост в областта продължават да нарастват, но са близки до средните за страната. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 155,7% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 34,1% (при 34,0% в страната).

Делът на градското население в област Кърджали остава най-ниският в страната – 40,2% (при 73,1% в страната), но гъстотата му е сравнително висока – 1981 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■

Записването в V–VII клас в областта продължава да намалява и е сред най-ниските в страната и през 2021 г. – 76,0% (при 85,9% в страната). Същевременно обаче делът на второгодниците и този на напусналите основното и средното образование остават сравнително малки. Броят на преподавателите се задържа висок и нараства – 109 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Представянето на учениците от областта остава слабо и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 30,5 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,73 (при „Добър“ 3,97 в страната). Делът на слабите оценки по български език и литература отново е сред най-високите в страната – 25,9% (при 17,0% в страната).

Висшето образование е слабо представено в областта с 4 студенти на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■

Здравното осигуряване на практика покрива цялото население на област Кърджали и през 2021 г. Същевременно здравеопазването в областта страда от хроничен недостиг на лекари и на болнични легла. Кърджали е областта с най-малък брой и на общопрактикуващи лекари, и на специалисти спрямо населението. На един общопрактикуващ лекар се падат средно по 3097 души (при 1734 души на лекар в страната).

Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава изключително нисък и продължава да намалява през последните няколко години до 3,45 легла на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната).

Преминалите за лечение болни са сравнително малко (120,9 на хиляда души при 222,6 на хиляда души в страната), което подсказва, че населението може би търси здравни грижи извън областта.

Ред и сигурност ■■■■■

През 2021 г. при правораздавателната система в областта се наблюдава едновременно свиване на натовареността и намаляване на бързината. Един съдия разглежда средно по 6,4 дела месечно (при 9,0 дела на съдия в страната), а наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, са 86% (при 89% в страната).

Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Кърджали е сред най-ниските в страната и над двойно по-малък от средния – 4,7 престъпления на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Разкриваемостта им пък е по-висока и нараства до 66,5% в областта (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■■■■

Обемът на образуваните битови отпадъци в областта е сред най-ниските в страната – 250 кг на човек (при 409 кг на човек в страната) през 2020 година. Същевременно обаче сравнително малка част от него се предава за третиране и рециклиране – 7,3% (при 69,3% в страната).

Изключително ниският дял на градското население в областта обяснява и малкият дял на населението в селища с обществена канализация – 44,3% (при 76,3% в страната), както и този на свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – 36,7% (при 66,7% в страната).

Кърджали е сред най-залесените области в страната. Делът на горската територия е 54,9% (при 33,1% в страната). Нарушената територия пък е сравнително ограничена – 0,14% (при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■

Културният живот в област Кърджали е сред най-слабо активните и през 2021 година. Пандемията и ограниченията на културните мероприятия в страната се отразяват още по-негативно в областта. През 2021 г. се наблюдава известно повишаване на посещенията на различни културни мероприятия и институции, но то не може да компенсира големия спад през предходната година. Посещенията в кината намаляват до 27 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в музеите достигат 49 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната), а в театрите – 37 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната). Посещенията на библиотеките спрямо населението са двойно по-ниски в областта.

Ключови показатели за област Кърджали

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9656	11 034	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 356	12 705	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	35,2	30,8	25,5	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	65,1	62,8	69,0	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	63,7	61,9	67,9	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	(2,0)	(1,4)	(1,7)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	33,7	34,3	26,6	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	18,6	17,6	24,2	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	10 206	11 191	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	3861	1352	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2013	1608	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,5	77,3	85,6	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	33,3	35,3	40,9	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,2	20,2	20,2	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	54,1	59,4	66,0	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-3,6	-7,1	-11,1	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	37,2	23,2	12,6	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,92	3,98	3,73	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,9	31,7	30,5	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	80,3	77,2	76,0	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	104	104	109	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	104,7	100,0	100,0	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	2985	3067	3097	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	5,1	5,0	4,7	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,5	7,5	6,4	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	44,8	44,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	248	250	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	7,3	7,3	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	90	18	27	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	100	39	49	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Кюстендил

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

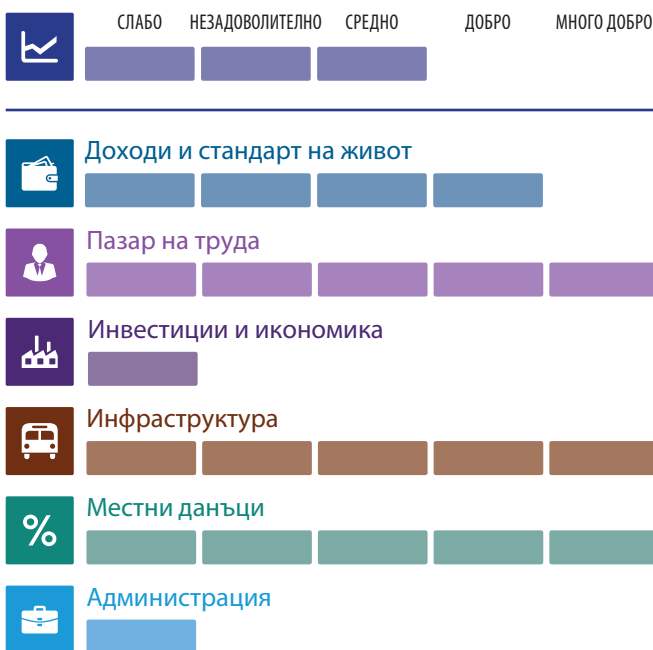
113 440
3052
182
69,7

Брутният вътрешен продукт на човек от населението, заплатите и доходите в област Кюстендил нарастват, но остават сравнително ниски. Икономическата активност и заетостта за първи път от последните няколко години изпреварват средните стойности за страната. Инвестиционната активност в областта е сред най-слабите. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа остава по-висока от средната в страната. Усредненият размер на местните данъци в общините от областта е сравнително нисък. Кюстендил е областта с най-слабо представяне по индикаторите, измерващи работата на администрацията.

Населението е сред най-застаряващите в страната. Резултатите на учениците остават незадоволителни и през 2022 година. Кюстендил е сред областите с най-висок брой на общопрактикуващите лекари и областта с най-нисък коефициент на детска смъртност. Наказателните съдии са най-натоварените в страната, но правораздаването е сравнително бързо. Обемът на образуваните битови отпадъци в областта е нисък. Същевременно обаче предадените за третиране и рециклиране отпадъци са малко. Културният живот в област Кюстендил остава слабо интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Кюстендил продължава да се повишава, но и през 2020 г. остава значително по-нисък от средния – 9,6 хил. лв. в областта при 17,3 хил. лв. в страната. Заплатите и доходите също нарастват, но и те са под средните. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 11,5 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната). Доходите от своя страна обаче се повишават значително, което веднага се отразява на нивото на бедност в областта. Делът на населението, живеещо с материални лишения, намалява до 9,3% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – до 17,9% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

Пазарът на труда в областта отбелязва редица положителни тенденции през 2021 година. Икономическата активност и заетостта нарастват значително и за първи път от последните няколко години изпреварват средните стойности за страната. Коефициентът на икономическа активност се повишава до 74,5% (при 72,0% в страната), а този на заетост достига 72,5% (при 68,1% в страната). Коефициентът на безработица пък остава нисък.

Кюстендил е сред областите с най-висок дял на работната сила със средно образование (69,7% при 53,8% в страната), което отговаря на индустриалния профил на областта. Населението на възраст 25–64 години с висше образование е 23,9% (при 29,6% в страната), а делът на тези с основно и по-ниско образование е вторият най-нисък в страната (след този в столицата) – 6,4% (при 16,6% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години е 53,9% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от работната сила през следващите няколко години, съответстват само 54 младежи, на които им предстои да се вляят на пазара на труда.

Инвестиции и икономика ■

Инвестиционната активност в област Кюстендил е сред най-слабите в страната и през 2020 година. Броят на нефинансовите предприятия е 52 на хиляда души (при 60 на хиляда души в страната). През 2020 г. се наблюдава и намаляване на вътрешните и на чуждите инвестиции и свиване на обема на произведената продукция. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението намаляват до 807 лв. (при 3,3 хил. лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – до 350 евро

(при 3,9 хил. евро в страната). Стойността на произведената продукция в областта се свива до 12,5 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства също изостава, въпреки че ръстът им за една година е сред най-високите. Към 30 юни 2022 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта са 1492 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Рила.

Инфраструктура ■■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта остава по-висока от средната в страната и през 2021 година. По-висок е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 20,8% (при 18,5% в страната), както и делът на пътната настилка в добро състояние – 55% (при 42% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет в областта през 2021 г. е 77,3% (при 83,5% в страната). По-висок пък е делът на газифицираните домакинства – 7,5% (при 5,3% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности са 0,396 kW на човек от населението (при 0,615 kW на човек в страната).

Местни данъци ■■■■■

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Кюстендил е сред най-ниските в страната и през 2022 година. Особено голяма е разликата при ставката върху превозните средства и върху прехвърлянето на собственост.

Размерът на местните данъци върху търговията на дребно в общините от областта е средно 9,83 лв. на кв. м (при 12,99 лв. на кв. м в страната). Ставката върху таксиметровия превоз също е значително по-ниска.

В рамките на областта най-ниски като цяло са данъците в община Невестино, а най-високи – в общините Рила и Бобошево.

Администрация ■

Кюстендил е областта с най-слабо представяне по индикаторите, измерващи работата на администрацията. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ са сред най-ниските в страната и дори намаляват леко през 2022 година.

Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление също намалява и през 2022 г. е най-ниската в страната – 50,0% (при 70,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■

Демографското развитие в област Кюстендил е сред най-слабите в страната. Коефициентът на естествен прираст продължава да намалява бързо и през 2021 г. достига $-22,0\%$ (при $-13,2\%$ в страната). Подобно на почти всички области през 2020 г. Кюстендил успява да привлече заселници и коефициентът на механичен прираст за първи път е положителен от поне две десетилетия. Тази тенденция обаче не е трайна и през 2021 г. той отново е отрицателен със стойност от $-5,7\%$.

Кюстендил е сред областите с най-застаряващо население (след областите Видин, Габрово и Смолян). Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига 229,1% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 46,2% (при 34,0% в страната).

Делът на градското население в областта е близък, но под средния за страната (69,7% при 73,1% в страната), но гъстотата му е сравнително ниска (1078 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■

Нетният коефициент на записване в V–VIII клас в областта се увеличава през 2021 г. до 92,9% и продължава да е по-висок от средния (85,9%). Броят на учителите спрямо учениците също нараства и остава близък, но под средния за страната. Резултатите на учениците остават незадоволителни и през 2022 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика е 28,2 т. (при 35,3 т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ 3,76 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки – 21,7% (при 17,0% в страната).

Кюстендил е сред малкото области, в които няма университет или филиал на такъв.

Здравеопазване ■■■■■

Представянето на областта в категорията на здравеопазването е сред най-добрите в страната. Делът на здравноосигурените в областта традиционно е сравнително висок – 96,8% (при 88,7% в страната) през 2021 година. Броят на леглата в местните многопрофилни болници също остава по-висок, макар и с малко, от средния за страната – 5,71 на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната). Кюстендил е сред областите с най-висок брой на общопрактикуващите лекари (един лекар на 1493 души население при 1734 в страната), но при специалистите има относителен недостиг.

Коефициентът на детска смъртност намалява и през 2021 г. е най-ниският в страната – 1,3‰ (при 5,6‰ в страната). Броят на преминалите за лечение болни също остава под

средните стойности – 183,9 на хиляда души (при 222,6 на хиляда души в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Наказателните съдии са най-натоварените в страната, разглеждайки средно по 12,3 дела месечно (при 9,0 дела месечно в страната) през 2021 година. Въпреки това правосъдието е сравнително бързо. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 94% (при 89% в страната), а на висящите – 8,2% (при 11,8% в страната).

Броят на престъпленията и делът на разкритите престъпления са близки до средните за страната. През 2021 г. регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността са 9,6 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им е 48,8% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■■■■

Обемът на образуваните битови отпадъци в областта е един от най-ниските в страната – 245 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната) през 2020 година. Същевременно обаче предадените за третиране и рециклиране отпадъци са малко – 31,1% (при 69,3% в страната).

Дяловете на населението с достъп до обществена канализация и до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води, са близки, макар и по-ниски, от средните за страната – съответно 72,3% (при 76,3% в страната) и 62,1% (при 66,7% в страната) през 2020 година.

Делът на горската територия е сравнително висок (42,0% при 33,1% в страната), но и делът на нарушената територия е над средния за страната (0,67% при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■

Културният живот в област Кюстендил остава слабо интензивен и през 2021 година. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия в страната се отразяват още по-негативно на областта през 2020 г., а раздвижването през 2021 г. не може да компенсира големия спад. Посещенията в кината достигат 48 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната), а в театрите – 50 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната). По-голямо повишение има при интереса към местните музеи и посещенията в тях отново са относително повече от средните в страната, въпреки че остават два пъти по-ниски отпреди пандемията. През 2021 г. музеите привличат 521 посещения на хиляда души от населението (при 426 на хиляда души в страната). Посещенията в библиотеките също нарастват, но остават два пъти по-ниски от средните за страната спрямо населението.

Ключови показатели за област Кюстендил

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9517	9616	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 576	11 519	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	32,9	21,8	17,9	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	69,4	69,2	74,5	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,6	66,0	72,5	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	(2,6)	(4,6)	(2,8)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	5,6	7,1	6,4	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,5	24,0	23,9	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	12 831	12 473	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1070	807	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	372	350	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	62,5	78,6	77,3	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	54,6	54,0	55,3	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,6	20,4	20,1	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	56,9	61,9	50,0	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-13,2	-17,2	-22,0	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,8	14,7	-5,7	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,08	4,04	3,76	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	30,0	31,4	28,2	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	89,8	88,6	92,9	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	88	91	96	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	97,0	95,6	96,8	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1426	1478	1493	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,7	9,6	9,6	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	11,0	11,8	12,3	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,7	72,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	228	245	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	33,7	31,1	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	273	43	48	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1094	312	521	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Ловеч

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

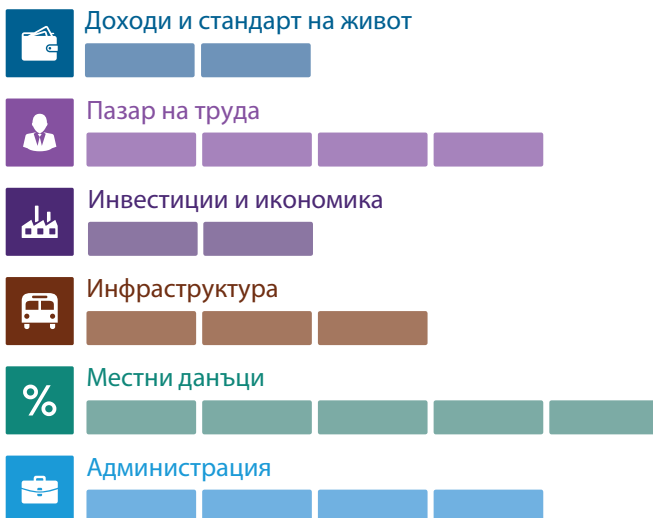
119 780
4129
110
61,8

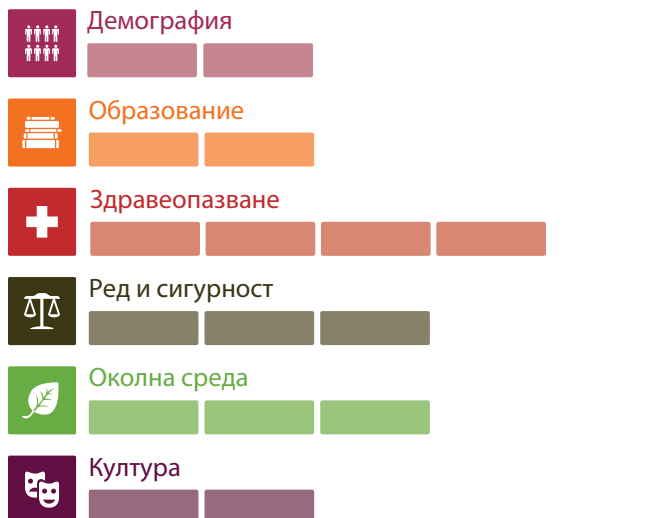
Брутният вътрешен продукт на човек от населението, доходите и заплатите в областта нарастват, но остават сравнително ниски. Бедността обаче намалява. Безработицата е близка до средната, но икономическата активност и заетостта са ниски. Стойността на произведената продукция в областта се свива. Качеството на пътната настилка в област Ловеч е сравнимо със средното в страната. Усредненото ниво на местните данъци в общините от областта е относително ниско. Самооценките на местните администрации отново показват голямо изоставане по отношение на развитието на електронното правителство.

Заради силно отрицателния естествен прираст Ловеч е сред областите с високо ниво на застаряване. Резултатите на учениците са сравнително ниски. Броят на общопрактикуващите лекари намалява през последните години, но остава по-висок от средния за страната. Леглата в многопрофилните болници продължават да са сравнително малко. Правораздаването е чувствително по-бързо. Обемът на образованите битови отпадъци не е значителен, но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително малък. Културният живот в област Ловеч не е особено интензивен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението нараства значително през 2020 г., но остава сравнително нисък – 10,9 хил. лв. в областта при 17,3 хил. лв. в страната. Заплатите и доходите се увеличават, но също са относително ограничени. Средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 12,6 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

В унисон с тези тенденции бедността в областта намалява. Делът на населението, живеещо с материални лишения, дори пада под средния за страната със стойност от 17,5% (при 19,4% в страната). Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, обаче остава висок – 28,1% (при 22,1% в страната) през 2021 година.

Пазар на труда ■■■■■

Икономическата активност и заетостта в областта нарастват, но и през 2021 г. остават сравнително ниски. Коефициентът на икономическа активност достига 69,0% (при 72,0% в страната), а на заетост – 65,0% (при 68,1% в страната). В същото време безработицата продължава да е близка до средната.

Сравнително висок дял от населението на възраст 25–64 години в областта е със средно образование (67,3% при 53,8% в страната), като и висшестите, и тези с основно и пониско образование са с по-малки от средните за страната дялове – съответно 17,5% (при 29,6% в страната) и 15,2% (при 16,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години през 2021 г. е 64,3% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души от областта, на които им предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 64 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■

Броят на нефинансовите предприятия е 45 на хиляда души (при 60 на хиляда души в страната). През 2020 г. се наблюдава и намаление на вътрешните и на чуждите инвестиции и свиване на обема на произведената продукция. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението намаляват до 1,2 хил. лв. (при 3,3 хил. лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – до 1,1 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Стойността на произведената продукция в областта се свива до 14,3 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства е сравнително високо. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на

бенефициенти по оперативните програми достига 2577 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много са изплатените средства в общините Троян и Ябланица – над 3 хил. лв. на човек.

Инфраструктура ■■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в областта остава около средната и през 2021 година. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока, макар и с малко, но делът на автомагистралите и първокласните пътища (16,2% при 18,5% в страната) е сравнително ограничен. Качеството на пътната настилка в областта е сравнимо със средното в страната (40% при 42% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет продължава да се повишава и през 2021 г., но остава сравнително нисък – 78,1% в областта при 83,5% в страната. Делът на газифицираните домакинства е 3,9% и все още е под средния за страната (5,3% през 2020 г.). Инсталираните ВЕИ мощности спрямо броя на населението са двойно по-малко от средната стойност в страната.

Местни данъци ■■■■■

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област Ловеч е сравнително ниско и през 2022 година. Изключение прави размерът на данъчната ставка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица. В област Ловеч тя е средно 2,22‰ при 2,06‰ в страната. Значително по-ниски от средните данъци пък са ставките върху превозните средства – 1,09 лв. на kW (при 1,54 лв. на kW в страната), и върху прехвърлянето на собственост – 2,34% (при 2,75% в страната).

В рамките на областта най-ниски са усреднените данъци в общините Угърчин и Летница, а най-високи – в общините Ябланица и Априлци.

Администрация ■■■■■

Покритието на кадастралната карта в областта традиционно е по-високо от средното за страната и през 2021 г. е 98,8% (при 97,4% в страната).

Самооценките на местните администрации в областта през 2022 г. отново показват голямо изоставане по отношение на развитието на електронното правителство и добро представяне в предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление намалява и през 2022 г., но остава по-висока от средната за страната – 74,3% в областта при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■

Коефициентът на естествен прираст намалява до $-19,2\%$ през 2021 г. и остава значително под средната стойност за страната ($-13,2\%$). Областта не успява и да привлича население и коефициентът на механичен прираст е отрицателен със стойност от $-3,2\%$.

Тези процеси предопределят задълбочаването на тенденцията за застаряване на населението, което се вижда ясно от коефициентите на възрастова зависимост и през 2021 година. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $199,8\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $45,5\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Делът на градското население в областта е сравнително нисък – $61,8\%$ (при $73,1\%$ в страната), а гъстотата му е значително по-малка – 818 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■

Представянето на област Ловеч в сферата на образованието е незадоволително. Нетният коефициент на записване на населението в V–VII клас се повишава леко (до $87,1\%$) и остава по-висок от средния ($85,9\%$) през 2021 година. Делът на второгодниците се увеличава и продължава да е значително над средните нива. Броят на преподавателите нараства чувствително и достига 113 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Резултатите на учениците в областта са ниски. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 26,1 т. (при 35,3 т. в страната). Средната оценка на матурата по български език и литература пък е „Добър“ 3,82 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки се повишава – $22,4\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Броят на студентите остава изключително нисък и през 2021 г. при наличието само на Техническия колеж – Ловеч, филиал на Техническия университет – Габрово, на територията на областта.

Здравеопазване ■■■■■

Здравеопазването в областта е на сравнително добро ниво. Броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението намалява през последните години, но остава по-висок от средния за страната и през 2021 година. Лекарите специалисти също са добре представени. Делът на здравоосигурените се запазва над средния – $90,6\%$ при $88,7\%$ в страната.

Броят на леглата в многопрофилните болници се повишава, но остава сравнително нисък с 4,27 легла на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната).

Броят на преминалите за лечение болни спрямо населението е под средния – 137,8 на хиляда души от населението при 222,6 на хиляда души в страната, като е много вероят-

но част от гражданите на Ловеч да избират да се лекуват в болниците на област Плевен.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на съдебната система в област Ловеч е над средната за страната, но правораздаването е чувствително по-бързо и през 2021 година. Един съдия разглежда средно по 9,9 дела месечно (при 9,0 дела месечно в страната). Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 95% (при 89% в страната).

Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта се повишава до 11,1 на хиляда души от населението през 2021 г. и остава над средния за страната (9,8 на хиляда души). Разкриваемостта на престъпленията обаче е по-висока от средната – $59,5\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■■■

Обемът на образуванието битови отпадъци е сравнително нисък (325 кг на човек годишно при 409 кг на човек в страната), но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително малък – $13,0\%$ (при $69,3\%$ в страната) през 2020 година.

Делът на населението в селища с обществена канализация продължава да изостава от средните стойности и през 2020 г., достигайки $68,8\%$ (при $76,3\%$ в страната). Нисък остава и делът на канализацията, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води – $56,4\%$ (при $66,7\%$ в страната).

Делът на горската територия в областта е близък до средния за страната ($35,8\%$ при $33,1\%$ в страната), а нарушената територия е сравнително ограничена ($0,16\%$ при $0,42\%$ в страната) през 2021 година.

Култура ■■■

Културният живот в област Ловеч не е особено интензивен. Пандемията и ограниченията на културните мероприятия в цялата страна през 2020 г. се отразяват и на областта. През 2021 г. се наблюдава известно раздвижване, но то не е достатъчно, за да компенсира спада от предходната година. Посещенията в кината се повишават до 145 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в местните библиотеки се увеличават слабо до 143 на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Посещенията на музеите отбелязват по-висок ръст и остават над средните за страната – 738 на хиляда души при 426 на хиляда души в страната. От разглежданите индикатори спад има единствено при броя на посещенията в театрите и през 2021 г. те са едва 30 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Ловеч

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 337	10 865	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 365	12 594	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	25,3	28,9	28,1	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	71,8	67,3	69,0	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	67,0	64,1	65,0	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	6,5	(4,8)	(5,7)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	13,5	14,9	15,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,1	20,5	17,5	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	14 809	14 312	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1384	1151	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1201	1136	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	66,8	77,2	78,1	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	41,0	40,9	40,1	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,3	18,3	18,3	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	77,9	76,9	74,3	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-13,1	-14,5	-19,2	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-5,8	14,0	-3,2	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,19	4,13	3,82	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	29,8	29,5	26,1	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	88,6	86,7	87,1	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	89	97	113	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	92,0	90,4	90,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1476	1531	1556	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,2	10,5	11,1	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,9	8,6	9,9	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	69,3	68,8	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	328	325	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	13,0	13,0	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	183	43	145	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1031	571	738	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Монтана

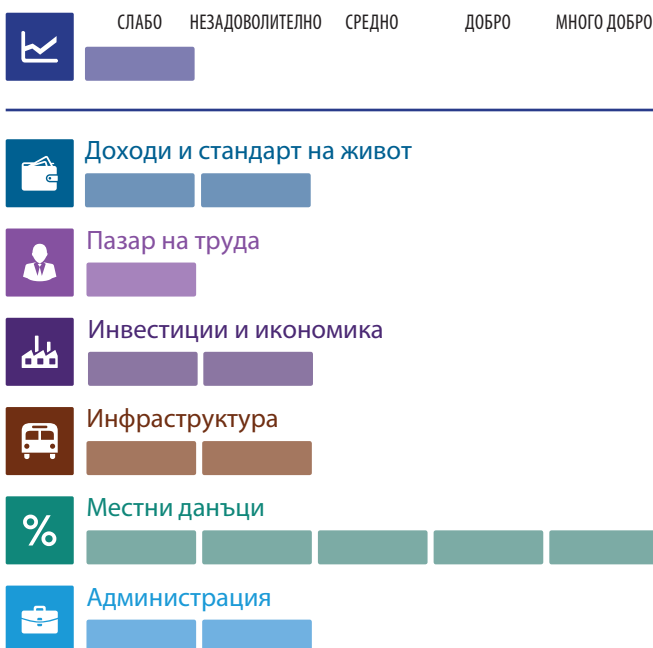
▶ Население (2021)	122 179
▶ Територия (кв.км)	3636
▶ Брой на населените места	130
▶ Дял на населението в градовете (%)	64,0

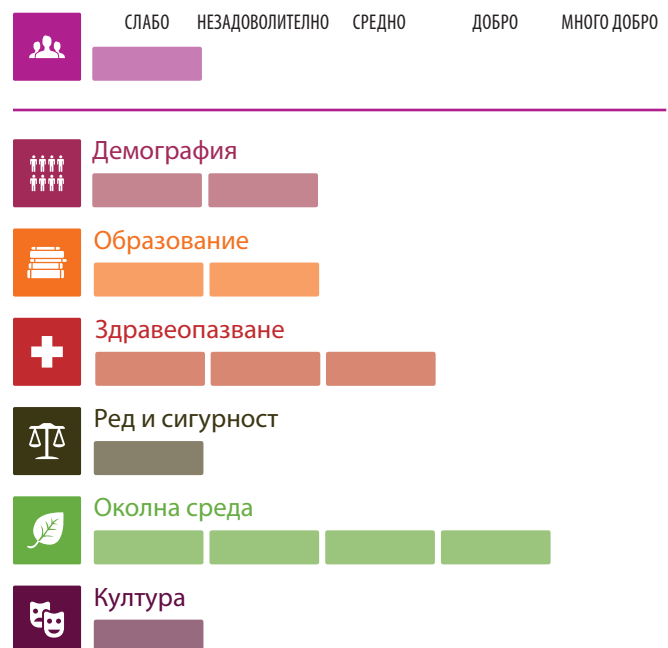
Монтана е сред областите със сравнително ниски доходи и стандарт на живот. На пазара на труда тенденциите са неблагоприятни. Предизвикателство остава ниската образованост на работната сила. Инвестиционната активност в областта е сравнително ниска. Гъстотата на пътна и железопътната мрежа остава по-ниска от средната за страната. Усредненото ниво на местните данъци в общините от областта е второто най-ниско. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното управление и на предоставянето на административни услуги на „едно

гише“ са значително под средните за страната. Продължаващото застаряване на населението в страната е особено видимо в област Монтана. Резултатите на учениците са сравнително ниски. Броят на леглата в многопрофилните болници нараства и остава значително по-висок от средния за страната. Областта отбелязва най-висок брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността през последните две години. Обемът на отпадъците в областта е нисък, а управлението им – добро. Културният живот в област Монтана е сред най-слабо интензивните в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■

Доходи и стандарт на живот ■■

Монтана е сред областите със сравнително ниски доходи и стандарт на живот. Брутният вътрешен продукт на човек от населението нараства, но стойността му остава ниска – 10,0 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната) през 2020 година. Заплатите и доходите също се повишават, но са относително ниски. Брутната годишна средна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 12,5 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Тези показатели предопределят и високите нива на бедност в областта. Монтана е сред областите (заедно с Видин) с най-висок дял на населението, живеещо под линията на бедност – 42,0% (при 22,1% в страната), въпреки че това е най-ниското ниво на този показател за последните 4 години. Делът на населението, живеещо с материални лишения, намалява и през 2020 г. е 13,5% (при 19,4% в страната).

Пазар на труда ■

Неблагоприятните тенденции на местния пазар на труда поставят Монтана на предпоследно място в тази категория и през 2021 г. (преди област Търговище). Икономическата активност в областта отново се срива (с над 5 пр. п.) след големия си скок през предходната година и достига 63,4% (при 72,0% в страната). Същевременно заетостта нараства, а безработицата намалява, но и двете са значително по-неблагоприятни от средните стойности за страната. Коефициентът на заетост в областта е 52,5% (при 68,1% в страната). Коефициентът на безработица намалява значително – със 7,0 пр.п., което е най-големият спад в страната, но остава сравнително висок – 17,1% при 5,3% в страната.

Предизвикателство пред пазара на труда продължава да е ниската образованост на работната сила. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование е сред най-ниските в страната – 14,0% (при 29,6% средно). Делът на работната сила с основно и по-ниско образование се свива, но остава висок – 24,1% при 16,6% в страната.

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се повишава леко до 66,3% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 66 младежи, на които им предстои вливане в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■

Инвестиционната активност в областта е сравнително ниска и през 2020 година. Броят на предприятията спрямо населението е сред най-ниските в страната – 36 на хиляда души (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват малко, но също остават сред най-ниските – 1,3 хил. лв. на човек от населението (при 3,3 хил. лв. на човек в страната).

Монтана е и сред областите с най-нисък обем на преките чуждестранни инвестиции на човек от населението – 288 евро (при 3,9 хил. евро в страната).

Стойността на произведената продукция в областта нараства до 15,7 хил. лв. на човек от населението през 2020 г. (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства в област Монтана е сравнително високо. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 2692 лв. човек от населението. В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Монтана (4231 лв. на човек).

Инфраструктура ■■

Представянето на област Монтана в тази категория е сред най-слабите. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа остава по-ниска от средната за страната. Два пъти по-малък пък е делът на автомагистралите и първокласните пътища – 9,1% в областта при 18,5% в страната. Това може да обясни и сравнително лошото състояние на пътищата – 27% от пътната настилка е в добро състояние при 42% в страната през 2021 година.

Достъпът до интернет в областта се повишава, но продължава да е сравнително нисък – 70,2% от домакинствата имат достъп (при 83,5% в страната). Делът на газифицираните домакинства се повишава до 4,5% (при 5,3% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности остават сравнително ограничени.

Местни данъци ■■■■■

Усредненото ниво на местните данъци в общините от областта е второто най-ниско в страната (след това в област Видин) и през 2022 година. Средната стойност на данъка върху превозните средства и върху търговията на дребно е вторият най-нисък в страната, а върху недвижимите жилищни имоти на юридическите лица – третият.

В рамките на областта най-ниски са средните данъци в община Медковец, а най-високи – в общините Чипровци и Вълчедръм.

Администрация ■■

През 2022 г. самооценките на местните администрации за развитието на електронното управление и на предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са значително под средните за страната. Рейтингът за прозрачност на органите на местното самоуправление също е по-нисък, макар и с малко, от средните стойности, достигайки 69,5% при 70,2% в страната.

Покритието на територията на областта от кадастралната карта е близко до средното – 97,1% в областта при 97,4% в страната през 2021 година.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Продължаващото застаряване на населението в страната е особено видимо в област Монтана. Коефициентът на естествен прираст намалява до $-23,1\%$ (при $-13,2\%$ в страната) и остава вторият най-нисък в страната (след този в област Видин) и през 2021 година. Областта не успява и да привлича население и коефициентът на механичен прираст също е отрицателен със стойност от $-2,9\%$.

Застаряването се вижда и от коефициентите на възрастова зависимост в областта, въпреки че те намаляват през 2021 година. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години в област Монтана е 190,9% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 43,7% (при 34,0% в страната).

Сравнително малка част от жителите на областта живеят в градовете – 64,0% (при 73,1% в страната), а гъстотата на населението е относително ниска.

Образование

През последните години коефициентът на записване на населението в V–VII клас изостава спрямо средните за страната стойности. През 2021 г. той е 81,8% (при 85,9% в страната). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование пък са над средните. Броят на учителите се увеличава до 102 преподаватели на хиляда ученици (при 98 на хиляда ученици в страната).

Резултатите на учениците от област Монтана са сравнително ниски и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 27,8 т. и остава далеч от средните за страната 35,3 точки. Средната оценка на матурата по български език и литература в областта е „Добър“ 3,78 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки е близък до средния – 17,2% в областта при 17,0% в страната.

В област Монтана няма университети или филиали на такива.

Здравеопазване

Достъпът до лекари в областта е сравнително висок и през 2021 година. Един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1547 души от населението (при 1734 души на лекар в страната). Броят на лекарите специалисти спрямо населението пък е близък, макар и по-нисък, до средния за страната.

Броят на леглата в многопрофилните болници в област Монтана нараства и остава значително по-висок от средния за страната със 7,15 легла на хиляда души от населението (при 5,62 легла на хиляда души в страната).

Коефициентът на детска смъртност в областта продължава да е сравнително висок. Броят на преминалите за лечение болни също е значително над средния – 241,8 на хиляда души в областта при 222,6 на хиляда души в страната.

Ред и сигурност

Монтана е сред областите с най-слабо представяне в сферата на реда и сигурността и през 2021 година. Основна причина за това е, че областта отбелязва най-висок брой на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността през последните две години. Броят на престъпленията през 2021 г. е 13,6 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Въпреки това делът на разкритите престъпления е по-висок от средния – 57,2% при 51,7% в страната.

Индикаторите за правосъдната система също поставят областта на ниска позиция. Въпреки че натовареността на наказателните съдии е сред най-ниските в страната, правораздаването е сравнително бавно. Един местен съдия разглежда средно по 6,2 наказателни дела месечно (при 9,0 дела месечно на съдия в страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 86% (при 89% в страната). Делът на висящите дела пък достига 15,6% (при 11,8% в страната).

Околна среда

Представянето на област Монтана в сферата на околната среда е добро. Основни причини за това са ниският обем битови отпадъци и тяхното управление. През 2020 г. образуваните битови отпадъци в областта са 286 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната), а 87,6% от тях се предават за рециклиране и рециклиране (при 69,3% в страната).

Сравнително ниският дял на градското население обяснява и относително малкият дял на жителите на областта, живеещи в селища с обществена канализация (61,0% при 76,3% в страната), както и с такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (35,2% при 66,7% в страната) през 2020 година.

Делът на горската територия е сравнително нисък (23,2% при 33,1% в страната), но и този на нарушената е сравнително малък (0,12% при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура

Културният живот в област Монтана е сред най-слабо интензивните в страната и през 2021 година. Наблюдава се известно повишаване на посещенията на различни културни мероприятия, но то не може да компенсира огромния спад през 2020 г. при започването на пандемията и ограничението на всички публични събития. Посещенията на кината в областта се повишават до 123 на хиляда души от населението (при 351 на хиляда души в страната). Местните театри и музеи успяват да привлекат съответно 49 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 79 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната) посещения през 2021 година. От 2015 г. насам в областта няма библиотека, която да е достатъчно голяма, за да влиза в официалната статистика на НСИ.

Ключови показатели за област Монтана

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9572	10 027	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 165	12 487	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	47,4	46,3	42,0	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	60,5	68,7	63,4	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	48,2	52,1	52,5	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	20,4	24,1	17,1	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	30,3	28,2	24,1	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	10,0	11,3	14,0	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	14 982	15 717	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1201	1267	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	280	288	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	78,0	58,2	70,2	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	28,9	35,2	27,0	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,2	16,9	16,9	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	71,0	72,0	69,5	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-14,5	-18,2	-23,1	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,1	5,4	-2,9	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,15	3,94	3,78	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	27,8	30,1	27,8	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	81,1	83,0	81,8	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	94	98	102	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,8	87,7	88,5	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1443	1502	1547	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,1	13,8	13,6	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,7	5,6	6,2	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	61,3	61,0	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	287	286	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	87,6	87,6	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	97	96	123	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	155	67	79	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Пазарджик

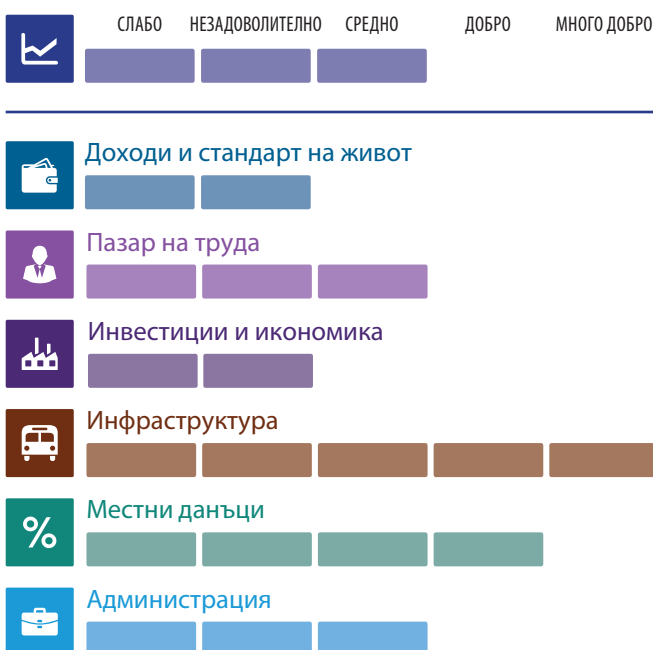
▶ Население (2021)	247 360
▶ Територия (кв.км)	4457
▶ Брой на населените места	118
▶ Дял на населението в градовете (%)	62,7

Брутният вътрешен продукт, заплатите и доходите в област Пазарджик продължават да нарастват, но остават сравнително ниски. Коефициентът на заетост намалява, а този на безработицата се повишава. Инвестиционната и бизнес активност в областта не са особено интензивни. Въпреки това стойността на произведената продукция продължава да се повишава. Пазарджик е областта с най-висока оценка за инфраструктурно развитие. Усредненият размер на местните данъци е сравнително нисък. Оценката за прозрачността на местната администрация намалява и остава сравнително ниска.

Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава, но все още е по-благоприятна от средната за страната. Резултатите на учениците остават сравнително ниски. Достъпът до общопрактикуващи лекари в областта е по-висок от средния, но при лекарите специалисти има определен недостиг. Броят на престъпленията се запазва сравнително малък, а разкриваемостта им е близка до средната за страната. Свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води изостава значително. Културният живот в област Пазарджик е сред най-слабо интензивните в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

Брутният вътрешен продукт, заплатите и доходите в област Пазарджик продължават да нарастват и през 2020 г. и ръстът им е по-висок от средния за страната, но остават сравнително ниски. Брутният вътрешен продукт на човек от населението достига 11,0 хил. лв. при 17,3 хил. лв. в страната. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в областта е 13,1 хил. лв. при 16,7 хил. лв. в страната.

Все пак тези процеси на повишаване на доходите водят до намаляване на нивото на бедност в областта. Делът на населението, живеещо с материални лишения, спада до 23,3% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – до 30,6% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност в областта традиционно е близка, но под средното ниво за страната. През 2021 г. коефициентът на икономическа активност намалява леко до 70,3% (при 72,0% в страната). Това намаление е съпътствано от свиване на заетостта и увеличаване на безработицата. Коефициентът на заетост се понижава до 64,9% (при 68,1% в страната), а на този на безработицата се повишава до 7,7% (при 5,3% в страната).

Предизвикателство за местния пазар на труда остава образователният профил на работната сила. Делът на висшистите продължава да намалява и достига 15,2% през 2021 г. (при 29,6% в страната), а населението с основно и по-ниско образование се увеличава до 27,2% (при 16,6% в страната). Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е 67,4% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от работната сила през следващите няколко години, съответстват 67 младежи, които ще се вляят в пазара на труда.

Инвестиции и икономика ■■■

Инвестиционната и бизнес активност в областта не са особено интензивни и през 2020 година. Броят на предприятията остава нисък – 44 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Вътрешните и външните инвестиции се свиват. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намаляват значително – с 15%, до 1,9 хил. лв. на човек от населението (при 3,3 хил. лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – с 10%, до 1,7 хил. евро на човек (при 3,9 хил. лв. в страната). Въпреки това стойността на произведената продукция в областта продължава да се повишава и достига 17,0 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. в страната).

Повишение има и при усвояването на европейски средства, но и те остават сравнително малко. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1,6 хил. лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Панагюрище.

Инфраструктура ■■■■■■■

Пазарджик е областта с най-висока оценка за инфраструктурно развитие. Гъстотата на железопътната мрежа е по-висока от средната за страната и през 2021 година. Гъстотата на пътната мрежа, както и делът на автомагистралите и първокласните пътища са по-ниски от средните, но качеството на пътната настилка в областта остава сравнително високо. Делът на пътната настилка в добро състояние нараства до 55% (при 42% в страната).

През 2021 г. достъпът на домакинствата до интернет продължава да нараства и остава по-висок от средния – 85,1% (при 83,5% в страната).

Област Пазарджик е първенец по инсталирани ВЕИ мощности – 4,2 kW на човек от населението (при 0,6 kW на човек в страната).

Местни данъци ■■■■■

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Пазарджик е сравнително нисък и през 2022 година. От петте разглеждани местни данъка единствено ставката за прехвърляне на собственост в областта е по-висока, макар и с малко, от средната за страната. Значително по-ниски от средните нива пък са данъците върху недвижимите жилищни имоти на юридическите лица, превозните средства, таксиметровия превоз и търговията на дребно.

В рамките на областта най-ниски са средните данъци в общините Сърница и Брацигово, а най-високи – в общините Пазарджик, Велинград и Лесичово.

Администрация ■■■■■

Кадастралната карта практически вече покрива цялата територия на областта. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2022 г. като цяло задържат нивото си и са значително по-ниски от средните за страната. Средната оценка на електронното правителство в общините в областта е 3,12 т. (от максимум 4,0 т.) при 3,47 т. в страната, а на услугите на „едно гише“ – 3,08 т. (от максимум 4,0 т.) при 3,37 т. в страната. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление в областта намалява и остава сравнително ниска – 65,3% при 70,2% в страната през 2022 година.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

През 2021 г. коефициентът на естествен прираст в област Пазарджик за втора поредна година намалява значително, до -14,0‰, и вече трайно е под средния за страната (-13,2‰). Областта не успява и да привлече население и коефициентът на механичен прираст също е отрицателен (-1,8‰).

Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава, но остава по-благоприятна от средната за страната. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига 139,7% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 33,2% (при 34,0% в страната) през 2021 година.

Делът на градското население остава сравнително нисък – 62,7% (при 73,1% в страната), но гъстотата му – относително висока – 2041 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование

Пазарджик е сред областите с най-слабо представяне по образователните показатели. Нетният коефициент на записване в V–VII клас намалява за поредна година и през 2021 г. е 78,4% (при 85,9% в страната). Изключително високи остават дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование. Броят на учителите спрямо учениците леко се свива, но продължава да е по-висок от средния за страната.

Резултатите на учениците от областта през 2022 г. остават сравнително ниски. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е 30,1 т. (при 35,3 т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,80 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки – 21,2% (при 17,0% в страната).

В областта няма университети или филиали на такива.

Здравеопазване

Делът на здравноосигурените в областта остава нисък и през 2021 г. – 85,8% (при 88,7% в страната). Достъпът до общопрактикуващи лекари в областта е по-висок от средния за страната, но при лекарите специалисти има определен недостиг. Броят на леглата в местните многопрофилни болници традиционно е по-висок от средния и през 2021 г. е 6,68 на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната).

Броят на преминалите за лечение болни е изключително висок – 277,0 на хиляда души (при 222,6 на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност продължава да намалява и за първи път от поне десет години е по-нисък от средния за страната.

Ред и сигурност

Натовареността на местните наказателни съдии е по-ниска от средната за страната и това се отразява на бързината на правораздаването. През 2021 г. един съдия в областта разглежда средно по 7,9 наказателни дела на месец (при 9,0 дела на съдия месечно в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 92% (при 89% в страната), а този на висшите дела – 7% (при 12% в страната).

Престъпленията в областта остават сравнително малко, но разкриваемостта им е близка до средната за страната. През 2021 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта е 7,3 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта – 52,7% (при 51,7% в страната).

Околна среда

Въпреки че за областите със сравнително висок дял на селското население свързаността с обществена канализация обикновено е ограничена, през 2020 г. в област Пазарджик достъпът до канализация е близък до средния – 72,6% при 76,3% в страната. Свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води обаче изостава значително – 43,7% при 66,7% в страната.

Образуваните битови отпадъци в областта остават сравнително малко – 367 кг на човек от населението (при 409 кг на човек в страната) през 2020 година. Същевременно обаче делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също продължава да е изключително ограничен – 15,4% (при 69,3% в страната).

Пазарджик е областта с втория най-голям горски фонд (след Смолян) – горската територия е 54,9% (при 33,1% за страната) през 2021 година. Делът на нарушената територия пък е равен на средния за страната – 0,42%.

Култура

Културният живот в област Пазарджик е сред най-слабо интензивните в страната и през 2021 година. Наблюдава се известно повишаване на посещенията на различни културни мероприятия, но то не може да компенсира огромния спад от 2020 г. при започването на пандемията и ограничението на публичните събития. Посещенията на кината достигат 121 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията на местните театри и музеи са близки до средните за страната – съответно 152 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 409 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната).

Посещенията в библиотеките остават сравнително ниски – 204 на хиляда души в областта при 449 на хиляда души в страната.

Ключови показатели за област Пазарджик

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 017	10 995	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 675	13 090	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	37,0	32,9	30,6	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	72,9	71,1	70,3	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	69,1	67,4	64,9	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	5,1	5,1	7,7	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	22,8	24,2	27,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	17,5	15,6	15,2	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	16 513	17 006	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2256	1911	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1890	1710	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	68,3	81,7	85,1	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	44,4	49,6	54,7	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	16,2	16,9	16,9	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	65,4	70,4	65,3	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-6,7	-10,7	-14,0	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,9	4,8	-1,8	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,07	4,03	3,80	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,3	30,9	30,1	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	82,4	79,8	78,4	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	99	107	105	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	85,8	85,1	85,8	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1631	1669	1671	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	8,8	7,3	7,3	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	10,4	8,4	7,9	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,7	72,6	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	368	367	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	15,4	15,4	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	190	43	121	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	864	361	409	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Перник

▶ Население (2021)	118 023
▶ Територия (кв.км)	2394
▶ Брой на населените места	171
▶ Дял на населението в градовете (%)	78,1

По икономическо развитие Перник е в средата на класацията. Сравнително високите доходи са предпоставка за относително ниска степен на бедност в областта. Работната сила е представена от висок дял на хората със средно образование. Голямо предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба. Делът на автомагистралите и на първокласните пътища остава нисък, но качеството на пътищата е добро. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Перник е сравнително нисък. Оценката за

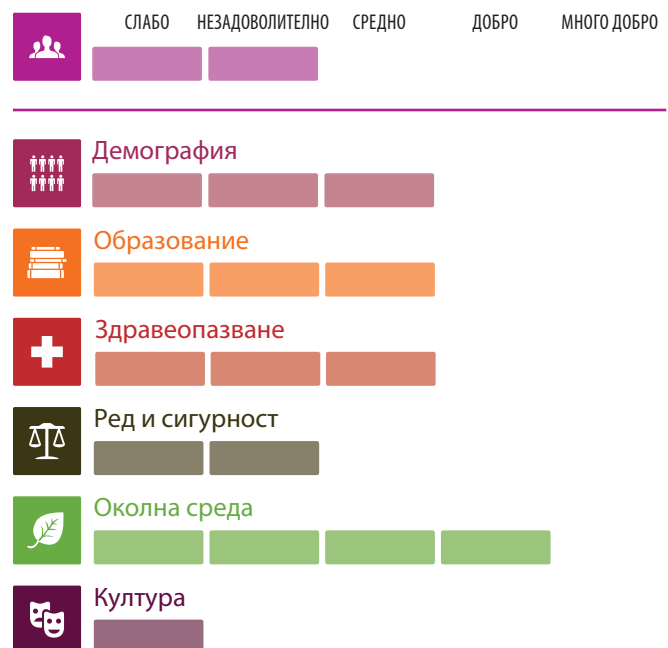
прозрачността в работата на общините е една от най-слабите в страната.

Възрастовата зависимост в областта продължава да се задълбочава и е сред най-високите в страната. Резултатите на учениците традиционно са по-ниски от средните. Перник е областта с най-малък брой легла в многопрофилните болници. Броят на престъпленията е близък до средния за страната, а разкриваемостта им – малко по-висока. Обемът на образуваните битови отпадъци е най-високият в страната. Перник е областта с най-слаб културен живот в страната, което вероятно е свързано и с близостта ѝ до столицата.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

През 2020 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Перник намалява леко и стойността му достига 9,4 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната). Същевременно заплатите и доходи нарастват, но ръстът им е по-нисък от средния. Брутната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 12,4 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството продължава да е сред най-високите в страната – 8,3 хил. лв. (при 7,7 хил. лв. в страната). Разликата идва от това, че данните за заплатите са на база място на наемане, а тези за доходите на домакинствата – място на живеене. С други думи, живеещите в Перник и работещи в столицата имат положителен ефект върху статистиката за доходите на домакинствата, но не и върху заплатите.

Сравнително високите доходи са предпоставка и за относително ниска степен на бедност в областта. През 2020 г. делът на населението, живеещо с материални лишения в област Перник, е 16,7% (при 19,4% в страната), а делът на живеещите под националната линия на бедност – 19,1% (при 22,1% в страната) през 2021 г.

Пазар на труда ■■■■

През 2021 г. безработицата намалява, а икономическата активност и заетостта нарастват. Коефициентите на икономическа активност и заетост продължават да са сравнително високи, достигайки съответно 76,9% (при 72,0% в страната) и 71,2% (при 68,1% в страната). Същевременно коефициентът на безработица остава относително неблагоприятен, въпреки че намалява до 7,5% (при 5,3% в страната).

Работната сила е представена от сравнително висок дял от населението на областта със средно образование. Докато малко над половината от хората в страната са със средно образование, в област Перник те са почти 2/3, като и висистите, и тези с основно и по-ниско образование са по-малко. Голямо предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 50,3% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 възрастни, на които предстои да излязат от работната сила през следващите няколко години, отговарят около двойно по-малко младежи, които ще се включат в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■

Инвестиционната активност в областта е сравнително слаба. Близостта ѝ до столицата се отразява както на броя на предприятията, така и на привлечените инвестиции. През 2020 г. в областта функционират 45 предприятия на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Вътрешните и чуждите инвестиции нарастват значително,

но остават сравнително ниски. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи достигат 1,4 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 1,9 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Въпреки това стойността на произведената продукция се свива за втора поредна година и през 2020 г. е 15,2 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. на човек в страната).

Усвояването на европейски средства нараства, но областта все още е на едно от последните места в страната. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Перник е 1,4 хил. лв. на човек.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Перник остава значително по-висока от средната за страната и през 2021 година. Делът на автомагистралите и на първокласните пътища остава по-нисък (15,9% при 18,5% в страната), но качеството на пътищата е сравнително добро. Пътната настилка в добро състояние е 41% при 42% в страната.

Достъпът на домакинствата до интернет в областта нараства значително през последните години и през 2021 г. е близък до средния – 82,8% в областта при 83,5% в страната. Делът на газифицираните домакинства е нисък, но се повишава – 1,8% (при 5,3% в страната) през 2020 година. Инсталираните ВЕИ мощности са едва 0,07 kW на човек (при 0,62 kW на човек в страната).

Местни данъци ■■■■

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Перник е сравнително нисък и през 2022 г., като и при петте разглеждани данъка средните ставки в областта са по-ниски от средните за страната. Особено голяма е разликата при облагането на превозните средства и при прехвърлянето на собственост.

В рамките на областта най-ниски са местните данъци в общините Брезник и Земен, а най-високи – в община Ковачевци.

Администрация ■■

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2022 г. като цяло запазват нивото си и остават значително под средните за страната.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в общините от областта намалява и през 2022 г. отново е вторият най-нисък в страната (след този на общините в област Кюстендил) – 52,4% при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■

Естественят прираст на населението в област Перник продължава да намалява и спадът му е значителен и през 2021 г., достигайки $-21,2\%$ (при $-13,2\%$). Механичният прираст намалява, но остава положителен ($1,1\%$).

Бързият темп на застаряване на населението на областта се вижда и от коефициентите за възрастова зависимост. През 2021 г. съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $200,8\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $40,5\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Делът на градското население е сравнително висок – $78,1\%$ (при $73,1\%$ в страната), но гъстотата му е ниска – 904 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■

Делът на записаните в V–VII клас през 2021 г. е $91,0\%$ и продължава да е по-висок от средния в страната ($85,9\%$). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование също са под средните в страната. Броят на учителите остава сравнително висок – 102 преподаватели на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е сравнително нисък – 28,4 т. (при 35,3 т. в страната). Резултатите на матурата по български език и литература също традиционно са по-слаби от средните – „Добър“ 3,79 при „Добър“ 3,97 в страната. Делът на слабите оценки пък е $18,2\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Причина за ниския брой на студентите в областта може да се търси в близостта на Перник до столицата.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените лица намалява, но остава по-висок от средния за страната – $89,3\%$ (при $88,7\%$ в страната). Броят на общопрактикуващите лекари е сравнително висок, но и през 2021 г. има недостиг на лекари специалисти.

Перник е областта с най-малък брой легла в многопрофилните болници – 2,49 на хиляда души от населението, което е над два пъти по-малко от средния брой в страната (5,62 легла на хиляда души). Преминалите за лечение болни също са най-малко – 58,5 на хиляда души (при 222,6 на хиляда души в страната). Тези показатели само подсказват, че жителите на областта търсят здравни грижи извън нея – вероятно в столичните болници.

Коефициентът на детска смъртност в областта намалява значително и е под средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Перник се повишава рязко през 2021 г. и за пръв път от поне десетилетие изпреварва средната, което се отразява негативно и на бързината на правораздаването. Местните съдии разглеждат средно по 9,7 дела месечно (при 9,0 дела на съдия в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, спада до 86% (при 89% в страната).

Броят на престъпленията е близък до средния за страната, а разкриваемостта им – малко по-висока. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта през 2021 г. са 9,7 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им е $55,7\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■■■

Сравнително високият дял на градското население е свързан и с голям дял на населението, живеещо в селища с обществена канализация – $78,9\%$ (при $76,3\%$ в страната) през 2020 година. Висока е и свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – $73,8\%$ (при $66,7\%$ в страната). Перник е областта с най-висок обем на образуваните битови отпадъци и през 2020 г. – 543 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната). Същевременно обаче делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също е висок – $75,8\%$ (при $69,3\%$ в страната).

Делът на горската територия е сравнително висок ($40,2\%$ при $33,1\%$ в страната), но нарушената територия е двойно над средната – $0,96\%$ в областта при $0,42\%$ в страната през 2021 година.

Култура ■■

Перник е сред областите с най-слаб културен живот в страната (само преди област Кърджали), което вероятно в случая е свързано и с близостта до столицата.

Посещенията в кината в областта през 2021 г. са 99 на хиляда души от населението (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в музеите са 263 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната), а в библиотеките – 174 на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Перник

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9405	9352	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 434	12 359	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	14,2	16,8	19,1	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	77,5	76,1	76,9	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	70,9	69,8	71,2	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	8,2	8,3	7,5	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	13,4	11,3	11,3	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	21,4	25,1	18,0	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	16 730	15 202	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1222	1432	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1561	1872	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	68,8	83,4	82,8	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	46,9	49,7	41,3	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	23,8	23,9	24,0	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	61,8	59,6	52,4	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-13,1	-16,3	-21,2	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-0,9	26,6	1,1	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,13	4,06	3,79	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	28,7	32,0	28,4	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	91,6	89,6	91,0	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	98	99	102	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,0	89,6	89,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1490	1536	1595	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,8	10,9	9,7	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,3	5,8	9,7	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	79,6	78,9	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	550	543	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	75,7	75,8	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	19	99	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	318	156	263	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Плевен

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

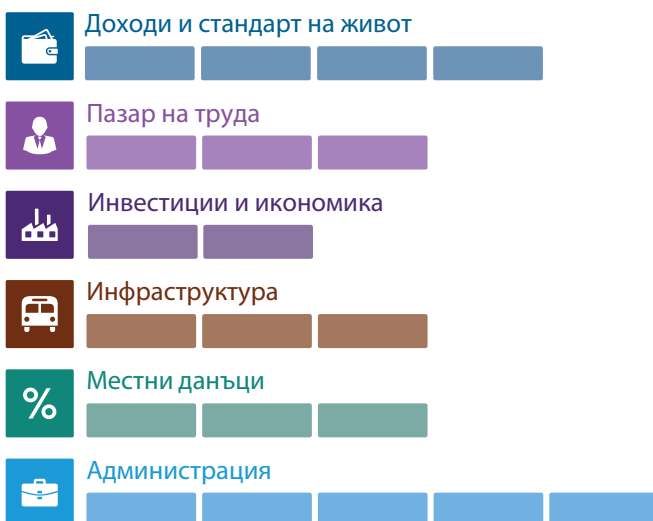
228 300
4653
123
66,2

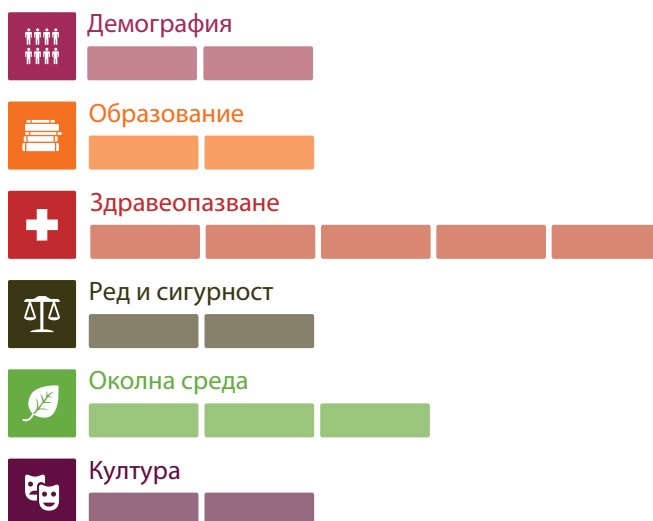
З аплатите и доходите в областта нарастват относително бързо. Коефициентът на икономическа активност намалява леко, което е съпроводено от слабо повишаване на заетостта и по-осезаемо намаляване на безработицата. Инвестиционната и бизнес активност в областта остават сравнително неблагоприятни. Качеството на пътищата нараства. Нивото на местните данъци в общините от област Плевен е близко до средното за страната. Плевен се нарежда сред областите с най-висока оценка на показателите, измерващи работата на администрацията.

Процесът на застаряване на населението се задълбочава. Областта не се представя добре по показателите, оценяващи образованието. Плевен е област със силни традиции в сферата на здравеопазването и отново е първенец при показателите в тази категория. Броят на регистрираните престъпления традиционно е по-висок от средния за страната. Плевен е областта с най-нисък дял на горската територия. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци продължава да е изключително висок. Културният живот се характеризира със сравнително ниска интензивност.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Въпреки че и през 2020 г. брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Плевен нараства значително (с 4,1% при 0,2% за страната), размерът му все още е сравнително нисък – 10,3 хил. лв. при 17,3 хил. лв. в страната. Заплатите и доходите също се повишават относително бързо. Брутната годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 12,7 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Тези тенденции водят до намаляване на бедността в областта, въпреки че тя остава близка и под средната в страната. През 2021 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 24,7% (при 19,4% в страната). Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, пак спада по-осезаемо през 2021 г. и е под средните стойности, достигайки 21,6% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■

През 2021 г. коефициентът на икономическа активност намалява леко до 69,0% (при 72,0% в страната). Това намаляване е съпроводено от слабо повишаване на заетостта и по-осезаемо намаляване на безработицата, но и двата показателя остават сравнително неблагоприятни. Коефициентът на заетост достига 62,0% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 10,0% (при 5,3% в страната).

През 2021 г. делът на населението на 25–64 години с висше образование намалява леко до 24,7% (при 29,6% в страната), а на хората с основно и по-ниско образование се увеличава до 19,9% (при 16,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години се повишава, но остава сравнително нисък – 65,3% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 65 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■

Инвестиционната и бизнес активност в областта остават сравнително неблагоприятни и през 2020 година. Броят на нефинансовите предприятия е 42 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намаляват до 1,8 хил. лв. (при 3,3 хил. лв. в страната), но преките чуждестранни инвестиции, въпреки че нарастват, продължават да са сравнително ниски – 1,3 хил. евро в областта (при 3,9 хил. евро в страната).

Стойността на произведената продукция на човек от населението нараства значително (със 7,1%) – до 15,5 хил. лв. в областта при 27,2 хил. лв. в страната.

Усвояването на европейски средства в областта остава близко до средното. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 2363 лв. на човек. В рамките на областта най-много усвоява община Белене.

Инфраструктура ■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Плевен е по-висока от средната за страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища обаче остава сравнително нисък – 12,2% при 18,5% в страната през 2021 г. Въпреки това качеството на пътищата нараства и е съизмеримо със средното за страната – 41% от пътната настилка е в добро състояние (при 42% в страната).

Делът на домакинствата с достъп до интернет нараства, но остава сравнително нисък – 76,3% в областта при 83,5% в страната. Делът на газифицираните домакинства нараства до 2,8%, но остава близо двойно по-нисък от средния за страната (5,3%). Двойно по-малък е и обемът на инсталираните ВЕИ мощности спрямо населението.

Местни данъци ■■■■

Нивото на местните данъци в общините от област Плевен е близко до средното за страната и през 2022 г., което обаче е чувствително по-високо от средното в Северозападна България. При два от разглежданите данъка – този върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и този върху прехвърлянето на собственост, усреднените нива в общините от областта са значително по-високи от средните за страната. В рамките на областта най-високи са данъците в община Плевен, а най-ниски – в общините Долни Дъбник и Пордим.

Администрация ■■■■■■

Плевен се нарежда сред областите с най-висока оценка на показателите, измерващи работата на администрацията. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на услуги на „едно гише“ нарастват и са над средните за страната нива за 2022 година.

Изоставане има при оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление и тя отново е по-ниска от средната за страната – 69,8% в област Плевен при 70,2% в страната.

Покритието на територията на областта от кадастралната карта продължава да се повишава и достига 97,7% (при 97,4% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

През 2021 г. за втора последователна година коефициентът на естествен прираст в област Плевен намалява значително и достига $-18,9\%$ (при $-13,2\%$ в страната). Областта не успява и да привлича население и коефициентът на механичен прираст също е отрицателен ($-3,4\%$).

Тези процеси предопределят и високите нива на застаряване на населението в областта. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години през 2021 г. е $186,1\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $44,1\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Делът на градското население е сравнително нисък – $66,2\%$ (при $73,1\%$ в страната), както и гъстотата му – 1046 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование

Област Плевен не се представя добре по показателите, оценяващи образованието. Делът на записаните в V–VII клас намалява през 2021 г. до $85,6\%$ и вече е под средния за страната ($85,9\%$). Дяловете на второградниците и на напусналите основното и средното образование са сравнително високи. Броят на учителите се задържа над средното ниво за страната – 100 преподаватели на хиляда ученици при 97 на хиляда ученици в страната.

Представянето на учениците от област Плевен остава слабо и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $28,0$ т. (при $35,3$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е сред най-ниските в страната – „Добър“ $3,61$ (при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки – $25,7\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Плевен е една от малкото области в страната, в които през последните години се наблюдава трайно увеличение на броя на студентите, въпреки че спрямо населението той остава двойно по-нисък от средния за страната.

Здравеопазване

Плевен е област със силни традиции в сферата на здравеопазването и през 2021 г. отново е първенец по показателите в тази категория. Делът на здравноосигурените остава по-висок от средния за страната – 92% (при 89% в страната). Именно Плевен е областта с най-висок брой и на общопрактикуващите лекари, и на лекарите специалисти. Един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1214 души от населението (при 1734 души на лекар в страната).

Плевен е и областта с най-голям брой легла в болниците. През 2021 г. той продължава да се повишава и достига безпрецедентните $11,10$ легла на хиляда души от населението (при $5,62$ легла на хиляда души в страната).

Относителният брой на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници остава значително

по-висок от средния – $386,4$ на хиляда души в областта при $222,6$ на хиляда души в страната.

Ред и сигурност

Натовареността на местните наказателни съдии е сравнително ниска, което обаче не се отразява значително на бързината на правораздаването. През 2021 г. един съдия от област Плевен разглежда средно по $6,8$ дела месечно (при $9,0$ дела месечно на съдия в страната). Делата, приключили в 3-месечен срок в областта, са 89% (колкото и в страната).

Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта традиционно е по-висок от средния за страната и през 2021 г. достига $11,2$ на хиляда души (при $9,8$ на хиляда души в страната). Същевременно разкриваемостта продължава да е над средната и нараства до $55,3\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда

В населени места с обществена канализация живеят $60,2\%$ от населението на областта (при $76,3\%$ в страната), като $55,6\%$ от него са свързани с пречиствателни станции за отпадъчни води (при $66,7\%$ в страната). И по двата показателя се наблюдава изоставане от средните нива за страната, което е свързано и със сравнително ниския дял на градското население.

През 2020 г. за втора поредна година обемът на образуванието битови отпадъци в област Плевен е над средния за страната – 461 кг на човек годишно в областта при 409 кг в страната. Същевременно делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци продължава да е изключително висок – $90,5\%$ (при $69,3\%$ в страната).

Плевен е областта с най-нисък дял на горската територия – $7,3\%$ (при $33,1\%$ в страната) през 2021 година. Делът на нарушената територия обаче също е малък – $0,18\%$ (при $0,42\%$ в страната).

Култура

Културният живот в област Плевен се характеризира със сравнително ниска интензивност и през 2021 г., въпреки че посещенията на разглежданите мероприятия нарастват спрямо 2020 г., когато пандемията и ограничаването доведе до рязко свиване. Най-голямо нарастване има при посещенията на кината в областта, въпреки че те остават сравнително ниски – 247 на хиляда души при 351 на хиляда души в страната. Значително по-ниски от средните са и посещенията на театрите – 57 на хиляда души при 129 на хиляда души в страната. Посещенията в библиотеките са 236 на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Растящ и относително голям остава броят на посещенията на музеите в областта – 443 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната),

Ключови показатели за област Плевен

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9864	10 268	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 567	12 660	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	20,4	28,3	21,6	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	68,8	69,4	69,0	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	63,2	61,6	62,0	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	7,9	11,3	10,0	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	20,8	19,1	19,9	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	23,1	25,4	24,7	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	14 472	15 499	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2049	1799	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1171	1285	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	71,7	68,9	76,3	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,5	37,2	41,3	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,1	17,1	18,3	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	71,8	71,7	69,8	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,0	-13,5	-18,9	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,1	1,3	-3,4	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,00	3,97	3,61	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	28,8	31,8	28,0	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	87,0	87,3	85,6	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	94	99	100	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,9	91,0	92,0	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1212	1243	1214	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,7	10,9	11,2	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,7	6,4	6,8	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	57,0	60,2	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	463	461	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	90,6	90,5	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	452	93	247	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	854	345	443	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Пловдив

▶ Население (2021)	662 907
▶ Територия (кв.км)	5973
▶ Брой на населените места	212
▶ Дял на населението в градовете (%)	75,1

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Пловдив продължава да се увеличава с темп, подобен на средния за страната. Заплатите и доходите в областта също нарастват. Спадът в активността на пазара на труда е съпроводен от свиване на заетостта и ръст на безработицата. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи чувствително изостават от средните за страната. Инфраструктурното развитие в областта получава много добра оценка. Нивото на местното данъчно облагане е относително високо. Оценката на прозрачността на местните администрации е над средната за страната.

Въпреки всеобщото застаряване в страната областта се представя сравнително добре. Коефициентите на възрастова зависимост са благоприятни. Учениците показват добри резултати. Пловдив е сред областите с най-много лекари и легла в болниците спрямо населението. Относителният брой на преминалите за лечение болни е най-високият в страната. Натовареността на местните наказателни съдии е сред най-големите, но правораздаването е сравнително бързо. Горската територия е близка до средната за страната, но нарушената е значително по-ниска. Интензитетът на културния живот се засилва.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Пловдив продължава да нараства с темп, подобен на средния за страната. През 2020 г. той достига 14,6 хил. лв., но губи две места в класацията (след този на Габрово и Враца) и вече е седмият най-висок в страната. Заплатите и доходите в областта също се повишават. През 2020 г. средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 14,2 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Нивото на бедност в областта остава по-високо от средното за страната. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 24,3% (при 19,4% в страната), а на населението, живеещо под националната линия на бедност – 26,8% (при 22,1% в страната) през 2021 година.

Пазар на труда ■■■■

През 2021 г. икономическата активност в област Пловдив намалява и остава под средното ниво с коефициент от 68,5% (при 72,0% в страната). Спадът в активността на пазара на труда е съпроводен от свиване на заетостта и ръст на безработицата. Коефициентът на заетост се понижава значително за втора поредна година и за първи път през 2021 г. е по-нисък от средния със стойност 66,3% (при 68,1% в страната). Ръстът на безработицата обаче е сравнително нисък и коефициентът остава по-нисък от средния – 3,3% в областта при 5,3% в страната.

Предизвикателство пред пазара на труда продължава да е образованието на работната сила. През 2021 г. то се подобрява, но все още е малко по-неблагоприятно от средното за страната. Делът на висшистите в областта е 26,0% (при 29,6% в страната), а на хората с основно и по-ниско образование – 19,2% (при 16,6% в страната). Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е малко по-висок от средния – 69,8% спрямо 69,4% в страната. Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от работната сила през следващите няколко години, съответстват 70 младежи, които ще се вляят в пазара на труда.

Инвестиции и икономика ■■■■

Броят на нефинансовите предприятия в област Пловдив леко изостава от средния за страната и през 2020 г. с 59 нефинансови предприятия на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната).

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението се свиват значително през 2020 г. (със 17%) и чувствително изостават от средните – 2,6 хил. лв. в областта при 3,3 хил. лв. в страната. Намаление има и при стойността на произведената продукция, но то е идентично с намалението в страната и по този показател област Пловдив е близо за средното ниво – 27,2 хил. лв. на човек в областта и в страната. Същевременно преките чуж-

дестранни инвестиции отбелязва ръст и достигат 3,0 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната).

Област Пловдив изостава и при усвояването на европейски средства. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1876 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвояват общините Хисаря и Кричим.

Инфраструктура ■■■■■■

Инфраструктурното развитие в областта получава много добра оценка. Гъстотата на пътната мрежа е близка до средната в страната, но гъстотата на железопътната мрежа значително я превъзхожда с 5,4 км линии на 100 кв. км територия (при 3,6 км в страната). Делът на автомагистралите и първокласните пътища в област Пловдив е 17,5% (при 18,5% в страната). Качеството на пътищата в областта е сравнително добро – 47% от пътната настилка е в добро състояние при 42% в страната през 2021 година.

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава през 2021 г. и остава по-висок от средния за страната – 88,9% (при 83,5% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности на човек от населението са близки, но над средните за страната. По-нисък остава делът на газифицираните домакинства – 1,7% (при 5,3% в страната).

% Местни данъци ■■■

Както при повечето сравнително развити икономически области, нивото на местното данъчно облагане в област Пловдив е относително високо и през 2022 година. Значителна е разликата при ставката върху таксиметровия превоз. Усредненото ѝ ниво в общините от областта е 535 лв. годишно при 478 лв. в страната. По-високи са и местните данъци върху недвижимите нежилищни имоти на юридически лица – 2,11‰ в областта спрямо 2,06‰ в страната.

В рамките на областта най-ниски са средните данъчни ставки в общините Калояново и Марица, а най-високи – в общините Пловдив и Карлово.

Администрация ■■■■

Покритието на територията на областта от кадастралната карта започва да изостава през последните години, достигайки 95,9% (при 97,4% в страната).

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2022 г. са под средните за страната.

Оценката на прозрачността на местните администрации се повишава леко и вече е над средната за страната с 72,4% при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Въпреки всеобщото застаряване в страната област Пловдив се представя сравнително добре. През последните две години коефициентът на естествен прираст намалява значително (с по 3‰), но пак остава над средния за страната със стойност от -11,3‰ (при -13,2‰ в страната). И през 2021 г. областта продължава да привлича население и коефициентът на механичен прираст е 6,0‰.

Тези процеси водят до сравнително благоприятни коефициенти на възрастова зависимост и през 2021 година. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години в областта е 137,9% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 32,2% (при 34,0% в страната).

Сравнително голяма част от населението живее в градовете, като през 2021 г. делът на градското население е 75,1% (при 73,1% в страната). След столицата и област Сливен област Пловдив е и с най-гъсто населени селища с 2490 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■■

Нетният коефициент на записване на населението в V–VII клас в областта се повишава леко през 2021 г. и продължава да е по-висок от средния в страната. По-влошени обаче остават дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование.

Броят на учителите се запазва сравнително нисък – 92 преподаватели на хиляда ученици при 97 на хиляда ученици в страната.

Учениците от област Пловдив показват добри резултати и през 2022 година. Средният успех по математика след VII клас достига 35,0 т. (при 35,3 т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ 4,10 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки – 15,5% (при 17,0% в страната).

Пловдив е сред областите с утвърдени традиции във висшето образование. Броят на студентите в областта е третият най-висок в страната (след този в столицата и област Велико Търново).

Здравеопазване ■■■■

Пловдив е сред областите с най-голям брой лекари и легла в болниците спрямо населението. През 2021 г. един общопрактикуващ лекар се грижи средно на 1637 души от населението (при 1734 души на лекар в страната). Индексът на достъп до лекари специалисти също е значително по-благоприятен от средния за страната. В местните многопрофилни болници легловата база възлиза на 8,12 легла на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната), което ѝ отрежда второто място в страната след тази в об-

ласт Плевен. Област Пловдив е и областта с най-висок относителен брой на преминалите за лечение болни – 399,1 на хиляда души от населението (при 222,6 на хиляда души в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на местните наказателни съдии е сред най-големите в страната и продължава да нараства и през 2021 г., достигайки 11,8 дела на съдия месечно (при 9,0 дела на съдия в страната). Въпреки това високата интензивност не пречи на бързината на правораздаването в областта. Делата, приключили в 3-месечен срок, са 93% (при 89% в страната), а висящите дела – 7,6% (при 11,8% в страната).

Броят на престъпленията остава нисък, а разкриваемостта им – сравнително висока. През 2021 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Пловдив са 7,5 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта е 58,2% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■■■■

Съсредоточаването на населението в градовете предопределя сравнително високите дялове на населението с достъп до канализацията, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води (74,0% при 66,7% в страната), и на живеещите в селища с достъп до обществена канализация (82,4% при 76,3% в страната) през 2020 година.

Образуваните битови отпадъци в областта се задържат на високо ниво – 469 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната). Същевременно делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, намалява леко до 62,0% и е под средното ниво (69,3%).

Горската територия е близка до средната (32,7% в областта при 33,1% в страната), но делът на нарушената територия е значително по-нисък (0,17% в областта при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■■

След резките ограничения през 2020 г. интензитетът на културния живот в област Пловдив се засилва през 2021 година. Посещенията на кината достигат 438 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри и музеи нарастват съответно до 118 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и до 351 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Леко намаление спрямо предходната година се вижда при посещенията в библиотеките и те остават двойно по-ниски от средните – 220 на хиляда души в областта при 449 на хиляда души в страната.

Ключови показатели за област Пловдив

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	14 535	14 648	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 996	14 171	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	22,7	25,8	26,8	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	72,0	70,8	68,5	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	70,3	68,7	66,3	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	2,4	3,0	3,3	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	20,2	19,7	19,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	26,0	26,4	26,0	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	27 998	27 188	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	3103	2560	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2668	2986	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	80,7	79,9	88,9	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	48,7	40,9	46,5	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,1	17,1	17,1	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	70,1	71,1	72,4	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,3	-8,3	-11,3	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	3,1	7,7	6,0	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,33	4,30	4,10	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	36,7	38,7	35,0	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	87,8	87,4	87,6	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	84	92	92	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,6	87,4	87,1	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1588	1618	1637	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	8,3	8,1	7,5	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	11,4	11,5	11,8	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	82,7	82,4	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	469	469	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	62,1	62,0	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	373	234	438	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	575	299	351	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Разград

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

107 764
2488
103
46,5

Брутният вътрешен продукт в област Разград продължава да нараства с увеличаващ се темп, но стойността му остава сравнително ниска. Представянето на пазара на труда в областта традиционно е сравнително слабо. Инвестиционната активност остава ниска. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока, но делът на автомагистралите и първокласните пътища, както и този на пътна настилка в добро състояние са изключително ниски. Усредненото ниво на местните данъци в общините от област Разград е по-ниско от средното за страната. Оценката на прозрачността на

органите на местното самоуправление намалява. Разград е една от трите области с под 50% от населението, живеещо в градовете. Резултатите на учениците са изключително ниски. Разград е сред областите с най-висок недостиг на лекари – както общопрактикуващи, така и специалисти. Броят на престъпленията в областта е сравнително нисък, а разкриваемостта им – висока. Разград се нарежда на последно място сред областите по отношение на показателите за околна среда. Делът на населението в селища с обществена канализация е най-ниският в страната. Интензитетът на културния живот се засилва.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт продължава да нараства с увеличаващ се темп, но стойността му остава сравнително ниска – 10,6 хил. лв. на човек от населението (при 17,3 хил. лв. в страната) през 2020 година. Заплатите и доходите в областта също се повишават. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 13,9 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Тези процеси водят до намаляване на бедността в област Разград. Делът на населението, живеещо с материални лишения, бележи спад до 30,9%, но остава висок (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност, стига до 16,7% през 2021 г. и вече е значително под средния за страната (22,1%).

Пазар на труда ■■

Представянето на пазара на труда в област Разград традиционно е сравнително слабо и през 2021 г. показателите се влошават допълнително. Икономическата активност и заетостта отбелязват рекордни за страната спадове. Коефициентът на икономическа активност се срива с над 6 пр.п. до 61,9% (при 72,0% в страната). Намалението при коефициента на заетост също е с над 6 пр.п. – до 54,5% (при 68,1% в страната), превръщайки Разград във втората област (след Монтана) с най-ниска заетост. Безработицата също нараства и коефициентът ѝ през 2021 г. е 12,0% (при 5,3% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава и силно влошената образователна структура на работната сила. Делът на населението на възраст 25–64 години с основно и по-ниско образование нараства до 34,1% (при 16,6% в страната) и е вторият най-висок в страната след този в област Сливен. Делът на висшистите в областта също се повишава, но остава сравнително нисък – 21,1% (при 29,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 64,6% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 65 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■

Инвестиционната активност в областта и през 2020 г. остава ниска. Разград е сред областите с най-малък брой на предприятията – 39 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се свиват до 2,3 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. в страната). Преките чуждестранни инвестиции нарастват, но остават сравнително ниски – 1,9 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро в страната). Обемът

на произведената продукция се свива до 15,6 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства изостава. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1912 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-високо е усвояването на средства в общините Исперих и Кубрат.

Инфраструктура ■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е близка, но малко под средната за страната. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока, но делът на автомагистралите и първокласните пътища (11,1% при 18,5% в страната), както и този на пътната настилка в добро състояние (17% при 42% в страната) са изключително ниски и през 2021 година.

Делът на домакинствата с достъп до интернет нараства и през 2021 г., но остава под средния за страната – 76,6% при 83,5% в страната. Инсталираните ВЕИ мощности на човек от населението са пренебрежимо малко – 0,006 kW. Делът на газифицираните домакинства е сравнително висок – 6,1% (при 5,3% в страната).

Местни данъци ■■■■■■

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област Разград е по-ниско от средното за страната и през 2022 година. Сред разглежданите пет местни данъка единствено ставката върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица в област Разград е по-висока от средната за страната.

Значително по-ниски от средните в страната пък са местните данъци върху прехвърлянето на собственост, върху таксиметровия превоз и върху търговията на дребно.

В рамките на областта най-ниски са данъците в общините Самуил и Цар Калоян, а най-високи – в общините Исперих и Лозница.

Администрация ■■■■■■

Покритието на кадастралната карта в област Разград продължава да се повишава и през 2021 г. достига 98,1% (при 97,4% в страната).

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното управление и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват през 2022 г., но докато електронното правителство се оценява по-ниско от средното, оценките за услугите на „едно гише“ вече са значително по-високи.

Оценката на прозрачността на органите на местното самоуправление намалява до 68,1% и вече е под средната за страната (при 70,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■

През последните две години коефициентът на естествен прираст в област Разград намалява бързо и през 2021 г. е $-17,3\%$ (при $-13,2\%$ за страната). Същевременно областта не успява и да привлича население и коефициентът на механичен прираст също е отрицателен ($-1,5\%$).

Застаряването на населението на областта се вижда и от коефициентите на възрастова зависимост. Съотношението между населението на над 65 години към това на 0–14 години е $163,0\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $35,0\%$ (при $34,0\%$ в страната) през 2021 година.

Разград е една от трите области с под 50% от населението, живеещо в градовете (заедно с областите Кърджали и Силистра). През 2021 г. $46,5\%$ от населението е градско (при $73,1\%$ в страната). Гъстотата му също е сред най-ниските – 818 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната.

Образование ■■■

Представянето на областта в сферата на образованието е незадоволително. Коефициентът на записване в V–VII клас през 2021 г. е $85,5\%$ (при $85,9\%$ в страната).

През 2022 г. резултатите на учениците от област Разград са изключително ниски. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $29,1$ т. (при $35,3$ т. в страната). Успехът на матурите по български език и литература е областта е най-ниският в страната („Добър“ $3,53$ при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки – един от най-високите ($26,9\%$ при $17,0\%$ в страната), след областите Шумен и Хасково.

Броят на учителите в основното и средното образование в областта нараства и е над средния за страната.

Висше образование в областта се предлага единствено от филиала на Русенския университет, което обяснява ниския брой студенти. През 2021 г. са отчетени едва двама студенти на хиляда души население при 32 на хиляда души в страната.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените лица в областта остава изключително висок – $96,3\%$ (при $88,7\%$ в страната). В същото време Разград е сред областите с най-висок недостиг на лекари – както общопрактикуващи, така и специалисти. През 2021 г. един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 2293 души от населението (при 1734 души на лекар в страната).

Относителният брой на леглата в местните многопрофилни болници също е сравнително ограничен – $5,13$ легла на хиляда души от населението (при $5,62$ на хиляда души в страната). Броят на преминалите за лечение болни е нисък – $129,8$ на хиляда души (при $222,6$ на хиляда души в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии и бързината на правораздаването в област Разград са близки до средните за страната. През 2021 г. един съдия разглежда по $8,2$ наказателни дела на месец (при $9,0$ дела на съдия в страната), приключилите в 3-месечен срок дела са 91% (при 89% в страната), а висящите – $7,2\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Броят на престъпленията в областта е сравнително нисък, а разкриваемостта им – висока. През 2021 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са $7,5$ на хиляда души от населението при $9,8$ на хиляда души в страната. Разкриваемостта на престъпленията намалява леко до $65,5\%$, но остава значително над средното за страната ниво от $51,7\%$.

Околна среда ■■

Разград се нарежда на последно място сред областите по отношение на показателите за околна среда. Заради ниската концентрация на населението в урбанизираните райони областта е сред най-слабо представилите се по дял на населението с достъп до канализацията, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – $41,6\%$ (при $66,7\%$ в страната), а делът на населението в селища с обществена канализация е най-ниският в страната – също $41,6\%$ (при $76,3\%$ в страната) през 2020 година.

Разград е и сред областите с много висок обем на генерираните отпадъци. Образованите битови отпадъци са 471 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната), от които едва $9,5\%$ се предават за третиране и рециклиране (при $69,3\%$ в страната).

Делът на горската територия е сравнително нисък ($22,4\%$ при $33,1\%$ в страната), но и делът на нарушената територия е малък ($0,16\%$ при $0,42\%$ в страната) през 2021 година.

Култура ■■■

След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в област Разград се засилва през 2021 година. Посещенията на кината достигат 85 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията на местните театри традиционно са повече от средните за страната и през 2021 г. в разградските театри са отчетени 164 посещения на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната). Посещенията на музеите пък остават по-ниски – 351 на хиляда души в областта при 426 на хиляда души в страната. Относителният брой на посещенията в библиотеките остава почти непроменен спрямо този през предходната година и през 2021 г. е двойно по-нисък от средния – 232 на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Разград

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 470	10 634	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 814	13 902	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,0	23,1	16,7	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	68,5	68,0	61,9	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	61,8	60,8	54,5	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	9,6	10,6	12,0	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	31,6	30,7	34,1	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	18,8	19,5	21,1	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	16 650	15 552	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2415	2294	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	(182)	1901	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	69,5	73,4	76,6	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	17,6	15,6	16,9	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	19,2	19,2	19,2	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	73,2	73,8	68,1	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,0	-14,2	-17,3	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,9	5,3	-1,5	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,02	3,96	3,53	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,1	31,2	29,1	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	85,4	85,5	85,5	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	94	99	107	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	96,5	95,4	96,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	2172	2298	2293	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,9	8,0	7,5	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,2	8,9	8,2	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	41,9	41,6	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	472	471	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	9,5	9,5	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	106	36	85	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	563	173	351	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Русе

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

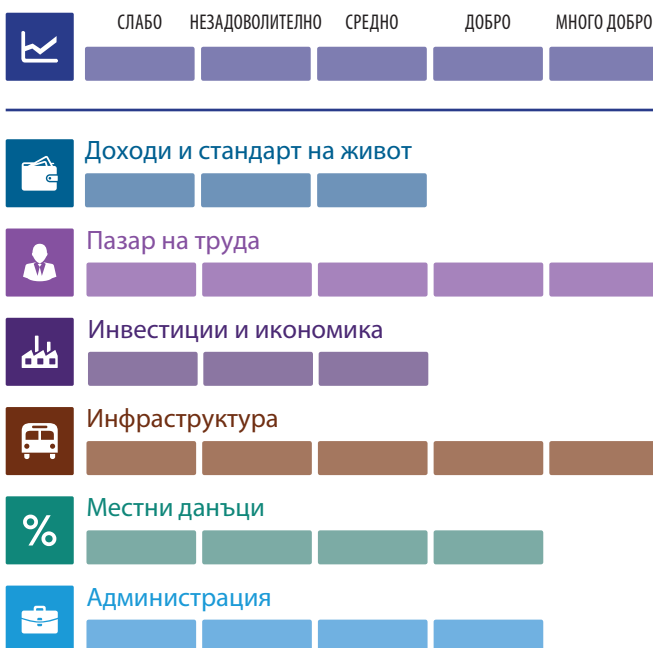
209 084
2803
83
76,9

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в Русе намалява и областта все повече изостава. И заетостта, и безработицата остават по-благоприятни от средните за страната. Стойността на произведената продукция на човек от населението в областта се свива леко, но се запазва сравнително висока. Русе е областта с най-висока гъстота на железопътната мрежа в страната. Усредненият размер на местните данъци в общините от област Русе е близък до средните нива в страната. Самооценките на общините за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ са високи.

Коефициентите на възрастова зависимост леко се подобряват, но остават по-високи от средните за страната. Представянето на учениците от областта се приближава до средното. Здравеопазването в област Русе продължава да страда от липса на лекари. Натовареността на наказателните съдии в областта е сред най-високите в страната, но това не се отразява негативно на бързината на правосъдието. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително нисък. Русе е сред областите с интензивен културен живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в Русе намалява и областта все повече изостава от средните стойности за страната. Докато преди две десетилетия той е бил с около 12–13% по-нисък от средния, през 2020 г. достига 12,6 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната) и разликата вече е 27%. За последните пет години доходите на домакинствата в областта са под средните за страната. Доходът на лице от домакинството през 2021 г. е 7,5 хил. лв. (при 7,7 хил. лв. в страната). Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 13,6 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната) през 2020 година.

Същевременно бедността в областта е над средната за страната. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 23,2% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 24,0% (при 22,1% в страната) през 2021 година.

Пазар на труда

Икономическата активност в областта нараства и продължава да е по-висока от средната за страната, достигайки 74,9% (при 72,0% в страната) през 2021 година. И заетостта, и безработицата остават по-благоприятни от средните. Коефициентът на заетост е 71,4% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 4,6% (при 5,3% в страната).

Русе е и сред областите с най-високообразована работна сила. Делът на висшистите сред населението на 25–64 години е вторият най-висок в страната (след този в столицата), въпреки че през 2021 г. се свива леко до 30,9%. Делът на хората с основно и по-ниско образование пък е 11,6% (при 16,6% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. През 2021 г. коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години е 63,9% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда, съответстват 64 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в област Русе се приближава до средната за страната през 2020 година. Броят на предприятията е 54 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). За трета поредна година разходите за дълготрайни материални активи нарастват и достигат 2,1 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции се увеличават до 2,1 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Стойността на произведената продукция на човек от

населението в областта се свива леко, но остава сравнително висока – 24,6 хил. лв.

Уسوените европейски средства в областта се повишават значително, но изостават от средното им ниво в страната. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта е 2281 лв. на човек. В рамките на областта най-много европейски средства усвоява община Бяла.

Инфраструктура

Русе е областта с най-висока гъстота на железопътната мрежа в страната. Гъстотата на пътната мрежа и делът на автомагистралите и първокласните пътища също са по-високи от средните. Качеството на пътищата рязко се подобрява и през 2021 г. 41% от пътната настилка е в добро състояние (при 42% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет също нараства значително и традиционно е над средния за страната дял с 87,9% в областта при 83,5% в страната.

Инсталираните ВЕИ мощности са малко – 0,04 kW на човек. Делът на газифицираните домакинства също е под средния за страната – 4,6% (при 5,3% в страната).

Местни данъци

Усредненият размер на местните данъци в общините от област Русе е близък до средните нива в страната през 2022 година. От разглежданите данъци единствено при ставката върху прехвърлянето на собственост разликата е значителна, като в общините в област Русе тя е по-ниска.

Данъците върху превозните средства и търговията на дребно пък са по-високи, но разликите със средните нива са малки.

В рамките на областта най-високи са средните нива на ставките в община Русе, а най-ниски – в общините Ценово, Сливо поле, Ветово.

Администрация

След период на застой за три години покритието на кадастралната карта в област Русе се увеличава рязко от 43 до 97,1% през 2021 г. и силно се приближава до средните стойности за страната (97,4%).

Самооценките на общините от областта за развитието на електронното правителство леко се повишават през 2022 г., но все още не достигат средната за страната стойност. Високи обаче остават самооценките за предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в областта малко намалява, но отново е над средния за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

Естественият прираст на населението в област Русе продължава да се влошава и коефициентът намалява до $-17,6\%$ (при $-13,2\%$ в страната) през 2021 година. Същевременно Русе е сред малкото области, които привличат население, въпреки че коефициентът на механичен прираст е нисък $-0,3\%$.

Коефициентите на възрастова зависимост леко се подобряват, но остават по-високи от средните за страната. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $184,5\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години $-37,5\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Русе е сред областите с висока степен на урбанизация $-76,9\%$ от населението живее в градовете (при $73,1\%$ в страната), а гъстотата му е 1618 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната) през 2021 година.

Образование ■■■■

Коефициентът на записване в V–VII клас през 2021 г. остава по-нисък от средния и дори намалява до $83,8\%$ (при $85,9\%$ в страната). Същевременно се наблюдава лек ръст на второгодниците, но делът им продължава да е по-нисък от средния $-0,41\%$ в областта при $0,94\%$ в страната. Броят на учителите в основното и средното образование е равен на средния -97 на хиляда ученици.

Представянето на учениците от областта се приближава до средното за страната и през 2022 година. Резултатите от националното външно оценяване по математика след VII клас намаляват до $35,9$ т. (при $35,3$ т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ $3,88$ (при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки $-17,2\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Броят на студентите се свива до 27 на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■

Здравеопазването в област Русе продължава да страда от липса на лекари и през 2021 година. Един местен общо-практикуващ лекар се грижи средно за 2248 души от населението (при 1734 души на лекар в страната). Броят на лекарите специалисти е близък до средния в страната.

През последните години се наблюдава увеличаване на легловата база в многопрофилните болници и през 2021 г. (за първи път от поне десетилетие) относителният брой на леглата надвишава средния ($5,70$ на хиляда души при $5,62$ на хиляда души в страната). Броят на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници е по-висок

от средния $-245,9$ на хиляда души от населението при $222,6$ на хиляда души за страната.

Коефициентът на детска смъртност в областта е близък до средния в страната. Делът на здравноосигурените е $88,2\%$ и е малко по-нисък от средния в страната ($88,7\%$).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Русе е сред най-високите в страната, но това не се отразява негативно на бързината на правораздаването и през 2021 година. Един местен съдия разглежда средно по $10,5$ дела месечно (при $9,0$ дела на съдия в страната). Делът на приключилите в 3-месечен срок дела е 92% (при 89% в страната), а на висящите $-8,3\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Броят на престъпленията е сравнително нисък, а разкриваемостта им $-$ близка до средната за страната. През 2021 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са $8,8$ на хиляда души от населението при $9,8$ на хиляда души в страната. Разкриваемостта пък намалява до $52,5\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■■■

Обемът на образуваните битови отпадъци е близък, макар и над средния за страната (423 кг на човек годишно при 409 кг в страната), но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава изключително нисък $-33,9\%$ при $69,3\%$ в страната през 2020 година.

Делът на населението с достъп до обществена канализация продължава да е сравнително нисък $-68,0\%$ (при $76,3\%$ в страната), но цялата мрежа е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (при $66,7\%$ в страната) през 2020 година.

Делът на горската територия е сравнително нисък ($14,6\%$ при $33,1\%$ в страната), а на нарушената $-$ висок ($0,54\%$ при $0,42\%$ в страната) през 2021 година.

Култура ■■■■

Русе е сред областите с най-интензивен културен живот и през 2021 година. След резкия спад през 2020 г. интензивността му в областта се засилва през 2021 г., въпреки че стойността на нито един от разглежданите индикатори не може да достигне нивото си отпреди пандемията. Посещенията в кината достигат 395 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри и музеи са съответно 178 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 384 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Библиотеките в областта привличат 337 посещения на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Русе

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	12 838	12 592	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 329	13 591	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	22,2	22,8	24,0	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	71,9	73,3	74,9	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	69,6	71,4	71,4	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	3,1	(2,6)	4,6	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	11,4	11,7	11,6	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	30,9	31,2	30,9	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	25 111	24 562	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2053	2101	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1992	2079	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	84,4	80,0	87,9	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	11,5	20,0	40,5	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,2	18,2	18,2	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	71,4	74,9	72,2	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-10,2	-13,5	-17,6	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,1	0,7	0,3	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,25	4,19	3,88	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	35,2	39,1	35,9	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	84,4	84,5	83,8	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	94	97	97	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,3	87,7	88,2	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	2155	2254	2248	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,7	8,9	8,8	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,6	11,4	10,5	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	68,9	68,0	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	423	423	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	33,9	33,9	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	746	224	395	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	565	277	384	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Силистра

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

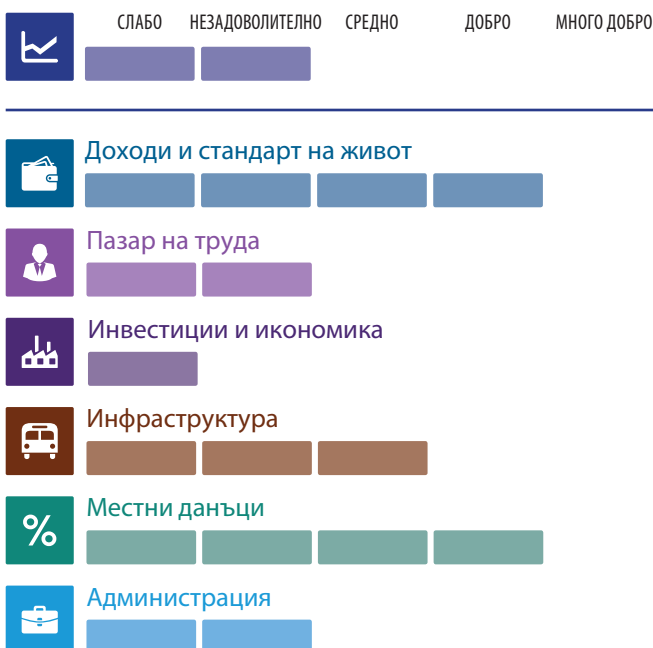
104 869
2846
118
43,7

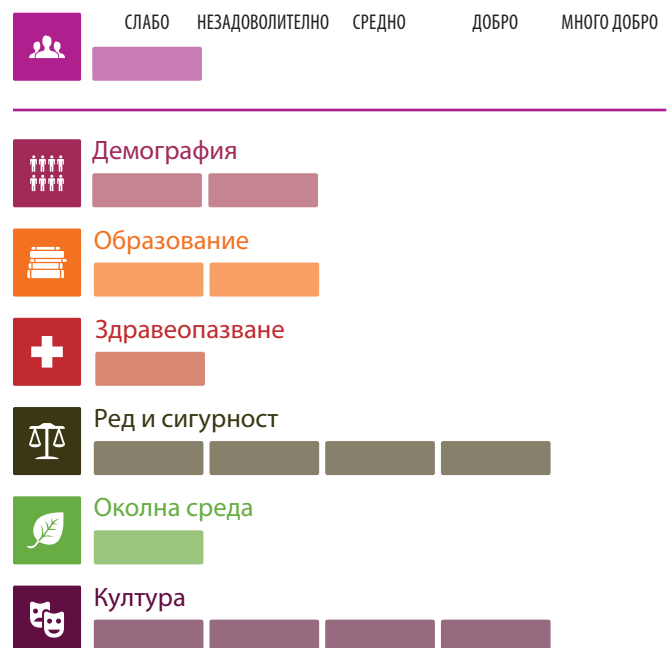
Силистра остава областта с най-нисък БВП въпреки сравнително високия му ръст. Развитието на местния пазар на труда продължава да е незадоволително. Подобрене се вижда при образователната структура на работната сила. Силистра е сред областите с най-слаба инвестиционна активност в страната. Качеството на пътната настилка е относително високо. Всички разглеждани местни данъци са по-ниски от средните за страната. Средният рейтинг за прозрачност на органите на местното самоуправление намалява и изостава значително.

Естественят прираст на населението в област Силистра продължава да се влошава. Резултатите на учениците са сравнително слаби. Здравеопазването страда както от липса на лекари, така и от липса на легла в болниците. Броят на престъпленията се повишава, но остава сравнително нисък, а разкриваемостта е висока. Силистра е и сред областите с най-слабо представяне по показателите за околна среда. Една от основните причини за това е изключително ниският дял на предадените за третиране и рециклиране отпадъци. Интензитетът на културния живот в областта се засилва.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Въпреки че brutният вътрешен продукт на човек от населението нараства сравнително бързо през 2020 г., Силистра остава областта с най-нисък БВП – 8,3 хил. лв. на човек (при 17,3 хил. лв. в страната). Заплатите и доходите продължават да растат, но все още са сравнително ниски. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 11,7 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната). Все пак тези процеси водят до понижаване на бедността в областта. През 2021 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 11,5% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 23,4% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда

Развитието на местния пазар на труда остава незадоволително и през 2021 година. Икономическата активност се повишава, но остава сравнително ниска – 65,4% (при 72,0% в страната). Това увеличение е съпроводено от ръст на заетостта и намаляване на безработицата, но и двата показателя за областта продължават да са значително по-неблагоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост е 55,8% (при 68,1% в страната), а този на безработица – 14,7% (при 5,3% в страната).

Подобрение се забелязва и при образователната структура на работната сила. През 2021 г. делът на населението на възраст 25–64 години с основно и по-ниско образование намалява до 28,2% (при 16,6% в страната), а на хората с висше образование се повишава до 22,6% (при 29,6% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години нараства, но остава под средния за страната – 65,2% в Силистра при 69,4% в страната. Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 65 младежи, на които предстои да се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Силистра е сред областите с най-слаба инвестиционна активност в страната (заедно със Сливен и Кърджали). Броят на нефинансовите предприятия през 2020 г. е 37 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Вътрешните и чуждите инвестиции също остават сравнително ниски. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи достигат 1,4 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. в страната), преките чуждестранни инвестиции – 385 евро на човек (при 3,9 хил. евро в страната). Силистра е и сред областите с най-ниска стойност на произведената продукция – 10,0 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства също изостава. Към 30 юни 2022 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми са 1952 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвоява община Тутракан.

Инфраструктура

Гъстотата на пътната мрежа в Силистра е почти идентична със средната за страната – 18 км пътища на 100 кв. км от територията на областта. Доста под средния обаче е делът на първокласните пътища – 11,3% в областта (при 18,5% средно в страната) през 2021 година. Въпреки това качеството на пътната настилка е високо – 60% от пътищата са в добро състояние (при 42% в страната).

За повечето области в Северна България е характерна пониска гъстота на железопътната мрежа. В Силистра тя е 2,5 км на 100 кв. км от територията (при 3,6 км в страната).

Достъп до интернет в областта имат 79,0% от домакинствата (при 83,5% в страната) през 2021 година. Делът на газифицираните домакинства расте, но остава сравнително нисък – 1,6% (при 5,3% в страната).

Местни данъци

Типично за икономически по-слабо развитите области усредненото ниво на местните данъци в област Силистра е сравнително ниско. През 2022 г. всички разглеждани местни данъци са по-ниски от средните за страната. Най-големи са разликите при размерите на ставките върху търговията на дребно, върху превозните средства и върху таксиметровия превоз.

В рамките на областта най-ниски са средните данъци в общините Кайнарджа, Алфатар и Ситово, а най-високи – в община Дулово.

Администрация

Подобно на развитието в страната покритието на кадастралната карта в Силистра се повишава и достига 97,3% (при 97,4% в страната) през 2021 година.

Самооценките на администрациите за развитието на електронното правителство намаляват значително и през 2022 г. са сред най-ниските в страната – средно 2,93 т. (от максимум 4 т. и при средно 3,47 т. в страната). Самооценката за предоставяне на административни услуги на „едно гише“ обаче се повишава и се изравнява със средната за страната.

Средният рейтинг за прозрачност на органите на местното самоуправление намалява и изостава значително от този за страната – 58,6% в областта (при 70,2% в страната) през 2022 година.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■■

Естественят прираст на населението в област Силистра продължава да се влошава и коефициентът намалява значително до $-18,2\%$ (при $-13,2\%$ в страната) през 2021 година. Коефициентът на механичен прираст също е отрицателен, въпреки че не е много нисък ($-0,5\%$).

Тези процеси влияят и на коефициентите на възрастова зависимост в областта. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 178,2% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години – 40,1% (при 34,0% в страната).

Силистра е сред областите с най-нисък дял на градското население (след област Кърджали). През 2021 г. населението в градовете е 43,7% при 73,1% в страната. Гъстотата на населението е двойно по-ниска от средната за страната – 767 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■

Представянето на област Силистра по образователните показатели е незадоволително. Коефициентът на записване в V–VII клас през 2021 г. е значително по-нисък от средния – 77,8% при 85,9% в страната. Делът на второгодниците остава сравнително нисък, но делът на напусналите основното и средното образование е относително висок. Броят на учителите продължава да нараства и отново е над средния за страната. В областта преподават 111 учители на хиляда ученици при 97 на хиляда ученици в страната.

Резултатите на учениците в област Силистра са сравнително слаби и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас остава сравнително нисък – 26,9 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,65 (при „Добър“ 3,97 в страната). Делът на слабите оценки е 20,1% (при 17,0% в страната).

В Силистра има само един филиал на висше учебно заведение – на Русенския университет, а броят на обучаващите се студенти е нисък – 3 на хиляда души от населението при 32 на хиляда души в страната.

Здравеопазване ■■■

Здравеопазването в област Силистра страда както от липса на лекари, така и от липса на легла в болниците и през 2021 година. Един местен общопрактикуващ лекар се грижи средно за 2097 души от населението при 1734 души на лекар в страната. Недостигът на лекари специалисти също е осезаем.

Броят на леглата в местните многопрофилни болници се повишава през последните няколко години, но относителният им брой остава сравнително нисък – 4,54 на хиляда души от населението при 5,62 на хиляда души в страната.

Броят на преминалите за лечение болни през местните многопрофилни болници е 181,8 на хиляда души от населението

при 222,6 на хиляда души в страната. Коефициентът на детска смъртност се повишава значително през последните няколко години и през 2021 г. е сред най-високите в страната.

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Силистра намалява през 2021 г. и е сравнително ниска. Един местен съдия разглежда средно по 7,1 дела месечно (при 9,0 дела месечно в страната). Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е равен на средния (89%), но делът на висящите наказателни дела е значително по-нисък – 5,4% в областта при 11,8% в страната.

Броят на престъпленията се повишава, но остава сравнително нисък, а разкриваемостта е висока. През 2021 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са 7,6 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Разкритите престъпления са 63,0% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■

Силистра е и сред областите с най-слабо представяне по показателите за околна среда. Една от основните причини за това е изключително ниският дял на предадените за третиране и рециклиране отпадъци – едва 3,2% при 69,3% в страната. Обемът на образуваните отпадъци пък е подобен на средния за страната – 381 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната).

Вследствие на ниската степен на урбанизация относително малък дял от населението живее в селища с обществена канализация – 51,2% при 76,3% в страната. Нисък остава и делът на населението, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция – 44,1% при 66,7% в страната през 2020 година.

Делът на горската територия в областта е нисък – 14,6% (при 33,1% в страната), а делът на нарушената е близък до средния – 0,40% (при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■■■■

След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 г., въпреки че стойността на нито един от разглежданите индикатори не може да достигне нивото си отпреди пандемията. Посещенията на кината в областта са 80 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията на местните театри и музеи са съответно 65 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 194 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Единствено посещенията в библиотеките са над средните за страната.

Ключови показатели за област Силистра

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	7727	8307	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 572	11 727	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	24,0	32,4	23,4	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	67,3	64,1	65,4	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,2	54,1	55,8	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	13,3	15,6	14,7	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	30,4	30,7	28,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,5	20,8	22,6	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	9832	9979	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1523	1388	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	(99)	385	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	76,6	80,7	79,0	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	60,2	67,4	59,6	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,8	17,8	17,8	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	63,0	66,4	58,6	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,5	-14,0	-18,2	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-2,1	3,2	-0,5	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,86	3,94	3,65	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	26,7	30,3	26,9	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	79,8	80,2	77,8	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	101	106	111	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,7	87,6	88,3	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	2077	2193	2097	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	7,8	8,1	7,6	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	8,1	9,9	7,1	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	51,5	51,2	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	382	381	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	3,2	3,2	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	119	25	80	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	309	162	194	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Въпреки че брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Сливен нараства, той е сред най-ниските в страната (заедно със Силистра) през 2020 г. – 8,6 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната). Заплатите и доходите в областта също се увеличават, но остават значително под средните нива. Годишната брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 12,4 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Сливен е областта с най-висок дял на населението, живеещо с материални лишения – 34,1% (при 19,4% в страната). Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, също е значително по-висок от средната стойност – 32,0% в областта при 22,1% в страната през 2021 година.

Пазар на труда

Икономическата активност в областта намалява през 2021 г. и коефициентът ѝ достига 68,8% (при 72,0% в страната). Това свиване в активността е съпроводено от намаляване на заетостта и повишаване на безработицата. Коефициентът на заетост е 62,4% (при 68,1%), а този на безработица – 9,4% (при 5,3% в страната).

Предизвикателство пред местния пазар на труда остава образователният статус на работната сила. Делът на населението на 25–64 години с основно и по-ниско образование в областта се повишава и достига 38,2% (при 16,6% в страната), което е най-високата стойност в страната през 2021 година. Делът на висшистите остава сравнително нисък и намалява до 20,1% (при 29,6% средно за страната).

Същевременно демографската картина в областта е благоприятна – коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години е най-високият в страната и достига 90,5% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 91 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

Инвестиционната активност в област Сливен е изключително слаба и областта се нарежда на последно място в тази категория. Броят на нефинансовите предприятия е 38 на хиляда души от населението през 2020 г. и остава сравнително нисък – средно за страната показателят е 60 предприятия на хиляда души. Размерът на вътрешните и външните инвестиции също остава нисък. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намаляват до 1,1 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции са 867 евро на човек, като те не нарастват спрямо предходната година и са над четири пъти по-ниски от средните за страната (3,9 хил.

евро на човек). Произведената продукция в областта е едва 12,0 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. в страната) и намалява спрямо 2019 година.

Сливен е и областта с най-ниска степен на усвояване на европейски средства. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми по оперативните програми е 1339 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства е усвоила община Сливен, но и там сумата е далеч под средните стойности.

Инфраструктура

Базовата физическа инфраструктура в област Сливен продължава да бъде на високо ниво. Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е сравнима със средната за страната. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително висок и през 2021 г. – 22,2% (при 18,5% в страната).

Сливен продължава да е областта с най-висок дял на пътната настилка в добро състояние – 68% при 42% за страната през 2021 година. Дигиталната свързаност също е относително добра – достъпът на домакинствата до интернет през 2021 г. е 83,3% (при 83,5% в страната). Нисък остава делът на газифицираните домакинства – 1,0% (при 5,3% в страната).

Местни данъци

Средното ниво на ставките върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост през 2022 г. в областта е по-високо от това в страната. Същевременно ставките върху търговията на дребно и таксиметровия превоз са значително по-ниски от средните. Данъците върху превозните средства са съизмерими със средните в страната.

В рамките на областта най-високи са средните данъци в община Сливен, а най-ниски – в община Твърдица.

Администрация

Покритието на кадастралната карта се повишава, като вече е над средното в страната, макар и с малко, и обхваща почти цялата територия на областта. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство се повишават значително през 2022 г., докато тези за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ запазват миналогодишното си ниво и са под средните стойности.

Прозрачността на органите на местното самоуправление продължава да се повишава и през 2022 г. достига средно 80,1% в областта (при 70,2% в страната) и отново е втората най-високо оценена (след тази в област Добрич).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Демографската картина в Сливен подрежда областта на едно от челните места в страната и през 2021 година. Коефициентът на естествен прираст намалява, но остава сред най-ниските в страната със стойност от $-9,0\text{‰}$ (при $-13,2\text{‰}$ в страната) и е с един от най-ниските спадове спрямо предходната година. В същото време областта не успява на прилива население и коефициентът на механичен прираст продължава да е отрицателен ($-4,8\text{‰}$).

Коефициентът на възрастова зависимост, показващ съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години, в област Сливен намалява още и първенството на областта със $108,8\%$ (при $149,3\%$ за страната) се запазва. По-ниско остава и съотношението на населението на над 65 години към това на 15–64 години – $33,2\%$ (при $34,0\%$ в страната). Делът на градското население в областта е сравнително нисък – $65,2\%$ при $73,1\%$ за страната, но гъстотата, измерена чрез средния брой лица, живеещи на единица площ от територията на населените места, остава втората най-висока в страната след тази в столицата.

Образование

Сливен е областта с най-ниска оценка по образователните показатели. Делът на второгодниците и този на напусналите основното и средното образование са най-високите в България. Броят на учителите в областта се повишава, но е най-ниският в страната – 86 на хиляда ученици при 97 на хиляда ученици в страната.

Резултатите на учениците са ниски и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $25,8$ т. (при $35,3$ т. в страната). Резултатите на матурата по български език и литература също са сравнително ниски – „Добър“ $3,79$ (при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки е $23,1\%$ (при $17,0\%$ в страната).

През последните години се наблюдава стабилизиране на коефициента на записване на населението в V–VII клас и той се движи със средния за страната – $85,3\%$ в областта при $85,9\%$ в страната през 2021 година.

Здравеопазване

Слабата оценка в категорията се дължи предимно на изключително високия коефициент на детска смъртност. През 2021 г. той остава най-високият в страната и дори се повишава до $14,8\text{‰}$ (при $5,6\text{‰}$ в страната).

Показателите за броя на лекари и болнични легла в Сливен са под средните за страната. Един общопрактикуващ лекар в областта се грижи средно за 1916 души (при 1734 души на лекар в страната). Индексът за достъп до лекари специалисти също е по-неблагоприятен от средните стойности в

страната. Броят на леглата продължава да е сравнително нисък – $4,73$ на хиляда души при $5,62$ на хиляда души в страната през 2021 година.

Броят на преминалите за лечение болни в местните болници е $171,0$ на хиляда души от населението (при $222,6$ на хиляда души в страната). Делът на здравноосигурените остава сравнително нисък – $86,7\%$ (при $88,7\%$ в страната).

Ред и сигурност

Един съдия в област Сливен разглежда средно по $7,6$ дела месечно (при $9,0$ дела на месец за страната), а делът на делата, приключили в 3-месечен срок, е 92% (при 89% в страната). Висящите дела пък са $9,5\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Относителният брой на престъпленията в областта е близък до средния, но разкриваемостта им е значително по-висока. През 2021 г. в област Сливен са регистрирани $9,6$ престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души от населението (при $9,8$ на хиляда души в страната). Разкриваемостта им е $64,4\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда

Обемът на образуваните битови отпадъци е близък, но под средния за страната – 368 кг на човек годишно в областта при 409 кг на човек в страната през 2020 година. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци пък е почти равен на средния – малко над 69% .

Предизвикателство остава ниският дял на населението в жилища с достъп до обществена канализация ($64,8\%$ при $76,3\%$ в страната) и с такава, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води ($56,9\%$ при $66,7\%$ в страната).

Делът на горската територия е сравнително висок – $42,4\%$ (при $33,1\%$ в страната), а този на нарушената – около средния през 2021 година.

Култура

След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 г., въпреки че стойността на нито един от разглежданите индикатори не може да достигне нивото си отпреди пандемията. Посещенията на кината в областта са 53 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията на местните театри и музеи са съответно 81 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 360 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Единствено посещенията в библиотеките са над средните – 621 на хиляда души в областта при 449 на хиляда души в страната.

Ключови показатели за област Сливен

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	8172	8616	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 085	12 370	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	33,9	34,4	32,0	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	69,0	69,9	68,8	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	64,5	65,0	62,4	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	6,5	6,9	9,4	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	37,6	36,2	38,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	20,9	21,4	20,1	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	12 467	11 974	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1236	1075	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	866	867	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	77,2	83,4	83,3	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	79,4	72,9	68,0	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	16,4	16,4	16,4	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	77,8	79,8	80,1	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-2,9	-6,4	-9,0	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-10,0	-2,2	-4,8	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,16	4,08	3,79	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	29,3	27,5	25,8	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	84,9	86,4	85,3	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	83	82	86	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,5	86,4	86,7	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1841	1930	1916	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,2	9,4	9,6	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,8	9,7	7,6	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	65,2	64,8	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	369	368	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	69,2	69,1	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	90	14	53	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	485	280	360	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Смолян

- ▶ Население (2021)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

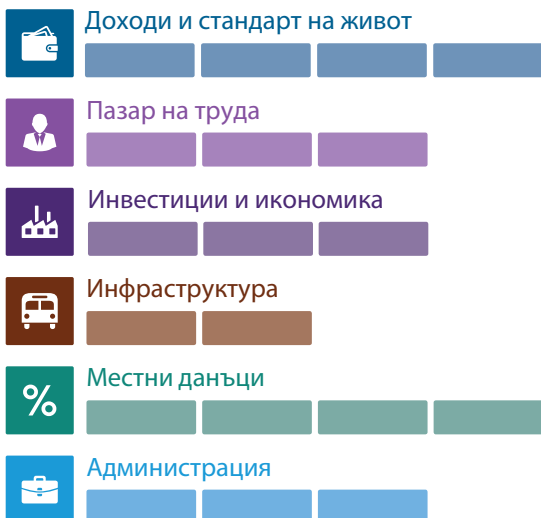
99 318
3193
240
56,9

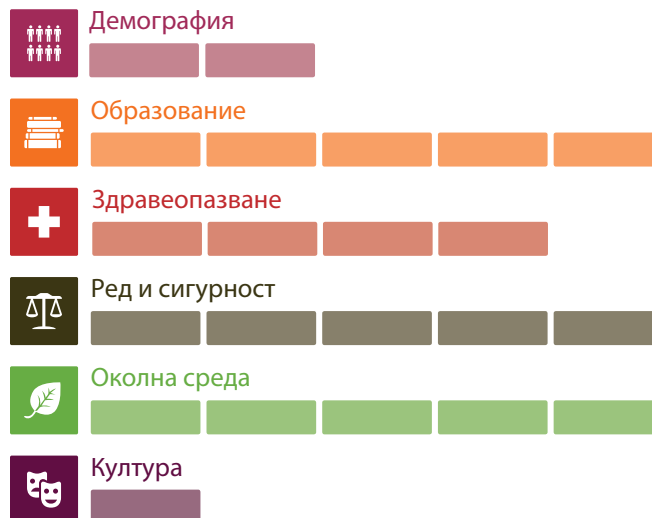
Брутният вътрешен продукт, заплатите и доходите в област Смолян продължават да се повишават. Нивото на бедност е около средното. Заетостта и безработицата намаляват, като и двата показателя остават сравнително неблагоприятни. Броят на предприятията, обемът на произведената продукция и вътрешните и външните инвестиции се свиват. В областта липсват железопътни линии, автомагистрали и първокласни пътища. Смолян е сред областите със сравнително ниски местни данъци. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление намалява и остава под средната.

Населението на областта е сред най-застаряващите в страната. Смолян продължава да бъде една от областите с най-добри образователни резултати. Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование са най-ниските в страната. Делът на здравноосигурените е висок. Смолян е областта с най-ниска натовареност на правораздавателната система и с най-малко регистрирани престъпления. Областта е на първо място и по най-висок дял на горската територия и най-нисък на нарушената територия. Интензитетът на културния живот постепенно се засилва, но все още остава слаб.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Смолян продължава да се повишава и през 2020 г. достига 12,0 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната). Заплатите и доходите също нарастват. През 2020 г. средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 12,0 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната). Доходите на домакинствата остават по-високи от средните за страната и през 2021 година.

Нивото на бедност в областта е близко до средното в страната. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 18,5% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 23,0% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■

През 2021 г. икономическата активност в област Смолян се свива до 70,8% и коефициентът ѝ вече е по-нисък от средния за страната (72,0%). Това намаление е съпроводено едновременно от спад и в заетостта, и в безработицата, като и двата показателя остават по-неблагоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост достига 64,6% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 8,8% (при 5,3% в страната).

Образователният статус на работната сила в областта отчита леко подобрение и отново е сравнително висок. През 2021 г. делът на населението между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование намалява до 12,9% (при 16,6% в страната), а хората с висше образование се повишават до 24,3% (при 29,6% в страната).

Огромното предизвикателство за перспективите на местния пазар на труда остава застаряването на населението. Смолян е областта с най-нисък коефициент на демографско заместване като съотношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години, който през 2021 г. е 42,3% (при 69,4% за страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 42 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■

През 2020 г. се наблюдава влошаване на бизнес и инвестиционната активност в област Смолян, след като броят на предприятията, обемът на произведената продукция и вътрешните и външните инвестиции се свиват. Броят на нефинансовите предприятия в областта достига 51 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението намаляват с 15% – до 2,2 хил. лв. (при 3,3 хил. лв. в страната), а преките чуждестранни инвестиции – с 36% – до 565 евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Произведената продук-

ция се свива до 15,6 хил. лв., но спадът не е толкова голям (1,4%).

Усвояването на европейски средства в област Смолян е сравнително добро. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в областта е 2,8 хил. лв. на човек от населението. Най-много средства усвояват общините Неделино и Смолян.

Инфраструктура ■■■■

Географското местоположение на област Смолян като гранична област и планинският характер на територията обуславят и сравнително слабо развитие на инфраструктурата. В областта липсват железопътни линии, автомагистрала и първокласни пътища. Гъстотата на пътната мрежа остава под средната. Качеството на пътната настилка е сравнително високо и през 2021 г., като делът на пътищата в добро състояние достига 50% (при 42% за страната).

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава, но остава по-нисък от средния за страната и през 2021 г., достигайки 76,3% (при 83,5% в страната). Делът на газифицираните домакинства в областта е нулев (при 5,3% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности достигат 2,8 kW на човек от населението (при 0,6 kW на човек в страната).

Местни данъци ■■■■

Смолян е сред областите със сравнително ниски местни данъци и през 2022 година. Най-големи разлики спрямо средните за страната нива се наблюдават при търговията на дребно и при превозните средства. През 2022 г. усредненото ниво на данъка за търговия на дребно в общините в област Смолян е 7,73 лв. на кв. м (при 12,99 лв. на кв. м в страната). Размерът на ставката върху превозните средства и леките автомобили е 1,37 лв. на kW (при 1,54 лв. на kW в страната). От разглежданите данъци по-високи са ставките в областта при облагането на недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица.

В рамките на областта най-ниски са средните данъци в общините Смолян, Неделино и Борино, а най-високи – в община Доспат.

Администрация ■■■■

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ намаляват през 2022 г. и са под средните за страната. Оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление също намалява и остава под средната – 66,9% в областта при 70,2% в страната.

Покритието на кадастралната карта се повишава стабилно и през 2021 г. обхваща почти цялата територия на областта.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■■

Демография ■■■■

Населението в Смолян е сред най-застаряващите в страната. През 2021 г. областта отбелязва един от най-ниските спадове на естествения прираст, но и едно от най-големите намаления на механичния прираст, като и двете величини остават отрицателни. Коефициентът на естествен прираст е $-16,8\%$ (при $-13,2\%$ в страната). Коефициентът на механичен прираст се срива от $-1,6\%$ до $-8,9\%$.

Коефициентите на възрастова зависимост се влошават бързо и са значително по-неблагоприятни от средните за страната. През 2021 г. съотношението на населението над 65 години към това между 0 и 14 години достига 229,6% (при 149,3% в страната), а към това във възрастовата група 15–64 години – 41,6% (при 34,0% в страната).

Делът на градското население в областта е сравнително нисък (56,9% при 73,1% за страната), но гъстотата на населението остава относително висока (1717 души на кв. км при 1489 на кв. км).

Образование ■■■■■■

Област Смолян продължава да бъде една от областите с най-добри образователни показатели (веднага след столицата). Нетният коефициент на записване на учениците в V–VII клас е един от най-високите в страната – 91,8% при средно 85,9% на национално ниво. Съотношението между броя на преподавателите и учениците в основното и средното образование е най-високото в страната – 130 преподаватели на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната) през 2021 година. Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование са най-ниските в страната.

Представянето на учениците от областта също е много по-добро от средното в страната и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване след VII клас по математика е 39,4 т. (при 35,3 т. в страната) и е третият най-висок (след столицата и област Варна). Оценка на матурата по български език и литература за областта е „Добър“ 4,12 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки е 9,6% (при 17,0% в страната), което нарежда областта веднага след столицата.

Здравеопазване ■■■■■■

Област Смолян се представя добре в сферата на здравеопазването. Делът на здравоосигурените е сред най-високият в страната – 97,5% (при 88,7% в страната) през 2021 г., което може да се обясни и с високото ниво на застаряване на населението и големия дял пенсионери. Достъпът до общопрактикуващи лекари е сравнително висок, но все още броят на специалистите е значително по-нисък от средния за страната.

Легловата база в многопрофилните болници е близка до средната – 5,60 легла на хиляда души в областта при 5,62 на

хиляда души в страната. Броят на преминалите за лечение болни е 179,1 на хиляда души (при 222,6 на хиляда души в страната).

Ред и сигурност ■■■■■■

Смолян е най-добре представящата се област в сферата на реда и сигурността и през 2021 година. Натовареността на местните наказателни съдии е най-ниската в България, като един съдия в областта разглежда средно по 3,3 дела месечно (при 9,0 дела на съдия средно за страната). Това се отразява и на бързината на правораздаване. Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е сред най-високите в страната – 95% (при 89% в страната).

Смолян е и областта с най-нисък брой на престъпленията. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 4,5 на хиляда души (при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им е изключително висока – 69,7% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■■■■■

Смолян е сред областите с много добро представяне по индикаторите, измерващи околната среда. Именно тя е и областта с най-висок дял на горската територия (69,5% при 33,1% в страната) и с най-малко нарушена територия (0,08% при 0,42% в страната) през 2021 година.

През 2020 г. в област Смолян 73,4% от населението живее в селища с обществена канализация (при 76,3% в страната), което е сравнително висока стойност при ниската степен на урбанизация на областта. Свързването на канализационните мрежи с пречиствателни станции за отпадъчни води обаче изостава – покритието е едва 42,7% от населението в областта (при 66,7% за страната).

Образуваните битови отпадъци в областта са сравнително малко – 333 кг на човек годишно (при 409 кг на човек за страната), но делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци също е нисък – 48,0% (при 69,3% в страната).

Култура ■■■■

След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 г., въпреки че стойността на нито един от разглежданите индикатори не може да достигне нивото си отпреди пандемията, а цялостното представяне на област Смолян в тази категория остава слабо. Посещенията в кината са 95 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията на местните театри и музеи са съответно 42 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 176 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната), а в библиотеките – 152 на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Смолян

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	11 742	12 028	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 106	12 037	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	21,2	24,4	23,0	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	73,0	74,0	70,8	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,5	65,2	64,6	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	8,8	11,9	8,8	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	14,3	14,0	12,9	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	23,5	23,5	24,3	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	15 866	15 649	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2591	2197	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	889	565	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	82,4	73,6	76,3	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	53,8	55,1	50,1	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	16,9	16,9	16,9	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	67,5	72,2	66,9	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,7	-14,4	-16,8	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-8,4	-1,6	-8,9	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,53	4,44	4,12	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	38,1	42,6	39,4	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	90,9	90,8	91,8	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	125	130	130	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	97,0	95,6	97,5	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1569	1605	1552	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	6,0	5,2	4,5	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	5,2	3,6	3,3	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	73,1	73,4	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	333	333	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	48,0	48,0	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	149	38	95	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	154	96	176	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област София (столица)

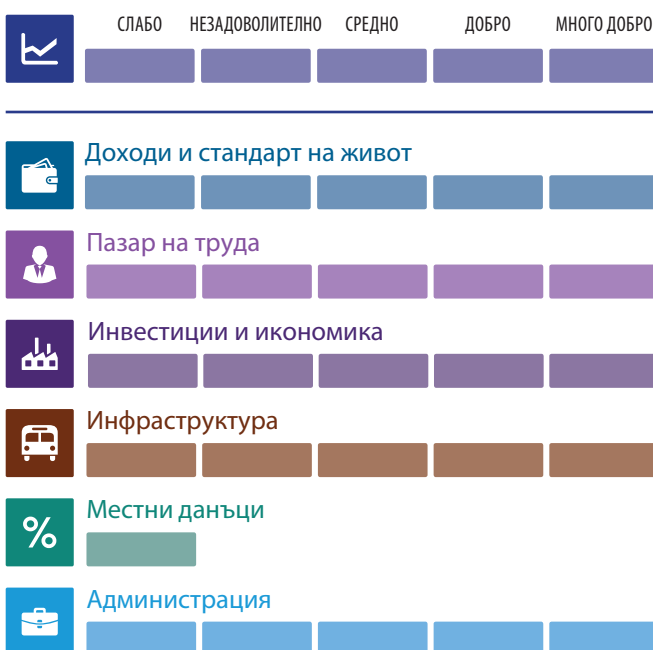

▶ Население (2021)	1 307 439
▶ Територия (кв.км)	1341
▶ Брой на населените места	54
▶ Дял на населението в градовете (%)	95,5

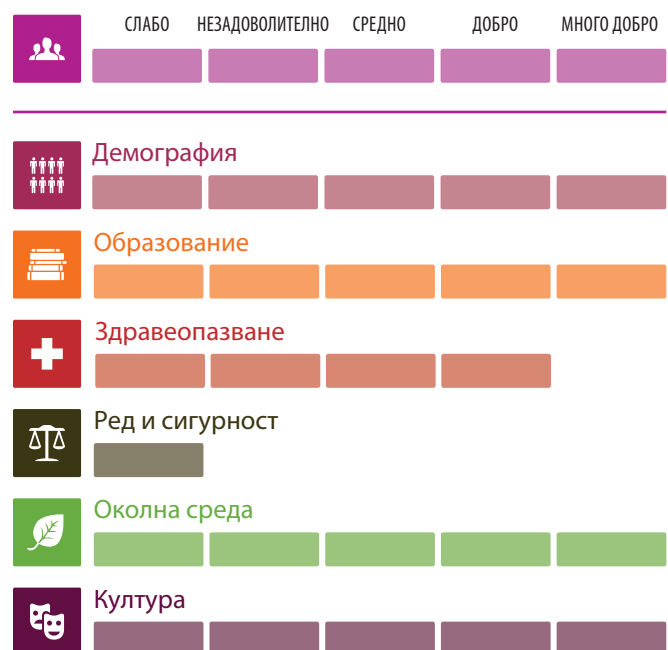
Столицата е областта с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението и стойността му е над двойно по-висока от средната стойност в страната и от тази в следващата по този показател област София. Пазарът на труда е добре развит. София е и безспорен лидер по инвестиционна активност. Делът на домакинствата с достъп до високоскоростен интернет продължава да се повишава. Местните данъци са най-високите в страната. София е с най-висока самооценка на общинската администрация за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“.

София е областта с най-благоприятна демографска картина. Столицата отново е и първенец в сферата на образованието с висок коефициент на записване, нисък дял на второгодниците и напусналите училище, добро представяне на учениците и висок брой на студентите. Броят на лекарите специалисти е един от най-високите в страната. Правораздаването е сравнително бавно, а разкриваемостта на престъпленията – най-ниската в страната. Високата степен на урбанизация на областта предопределя и високия дял на населението с достъп до обществена канализация. Столицата остава областта с най-интензивен културен живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Столицата е областта с най-висок брутен вътрешен продукт на човек от населението и стойността му е над двойно по-висока от средната стойност в страната и от тази в следващата по този показател област София. През 2020 г. БВП на човек в столицата достига 38,9 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната).

Заплатите и доходите също нарастват и стойностите им са значително по-високи. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 23,0 хил. лв. през 2020 година (при 16,7 хил. лв. в страната).

Столицата е и областта с най-ниска бедност. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 9,6% (при 19,4% в страната) през 2020 г., а делът на населението, живеещо под националната линия на бедност – 11,3% (при 22,1% в страната) през 2021 година.

Пазар на труда

Добрите показатели за икономическото развитие се проявяват и в благоприятната динамика на местния пазар на труда и през 2021 година. Икономическата активност намалява, но остава сравнително висока – 75,8% (при 72,0% в страната). Това намаление е съпроводено едновременно от увеличаване на заетостта и спад в безработицата. Коефициентът на заетост достига 74,8% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 2,7% (при 5,3% в страната).

Столицата остава областта с най-добър образователен статус на работната сила и той продължава да се подобрява и през 2021 година. Делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование достига 57,7% (при 29,6% в страната), а на това с основно и по-ниско образование – 4,2% (при 16,6% в страната).

София е втората област (след Сливен) с най-висок коефициент на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години – 83,2% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 83 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

София е безспорен лидер по инвестиционна активност и през 2020 година. В областта работят най-голям брой предприятия спрямо населението – 93 на хиляда души от населението (при средно 60 на хиляда души в страната). Ръстът на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи е петорно по-висок от средния и столицата се откъсва още повече от средната за страната стойност и от нивото във втората област в класацията. По-високо е и увеличаване

то на произведената продукция и тя достига 57,8 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. на човек в страната). Привлечените преки чуждестранни инвестиции също са значително повече от средните стойности за България и достигат 10,6 хил. евро на човек от населението (при 3,9 хил. евро на човек в страната).

Към 30 юни 2022 г., въпреки че ръстът спрямо предходната една година е сравнително нисък, столицата отново е първенец по най-висока степен на усвояване на европейски средства. Стойността на изплатените средства по оперативните програми е 3972 лв. на човек от населението.

Инфраструктура

В столицата няма пътища от републиканската пътна мрежа, но територията ѝ граничи непосредствено с няколко автомагистрала. Софийската гара пък е основен железопътен възел в страната и гъстотата на жп мрежата в столицата значително изпреварва средната – 12,7 км на 100 кв. км територия при 3,6 км на 100 кв. км в страната. Делът на домакинствата с достъп до високоскоростен интернет продължава да е висок – 90,3% (при 83,5% в страната). Делът на газифицираните домакинства се повишава и е над средния за страната.

Местни данъци

Столицата е областта с най-високи средни местни данъци в страната и през 2022 година. Най-голяма разлика със средните за страната стойности се наблюдава при ставките върху търговията на дребно (20,00 лв. на кв. м при 12,99 лв. на кв. м в страната), прехвърлянето на собственост (3,00% при 2,75% в страната) и таксиметровия превоз (850 лв. годишно при 478 лв. в страната).

От разглежданите местни данъци по-нисък от средния остава единствено този върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица – 1,88‰ при 2,06‰ в страната.

Администрация

Столицата е първенец в оценката на работата на администрацията. Цялата територия на областта е покрита от кадастралната карта (при 97,4% в страната). Развитие на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ получават максимални оценки през 2022 година. Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление в областта намалява, но остава по-висок от средния – 74,8% в столицата при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

София е областта с най-благоприятна демографска картина в страната и през 2021 година. Въпреки че и в столицата коефициентът на естествен прираст е отрицателен и също намалява, той остава най-високият в страната със стойност от $-6,8\%$ (при $-13,2\%$ за страната). Столицата успява да привлича население и коефициентът на механичен прираст е $6,0\%$.

Коефициентите на възрастова зависимост в София се задържат значително по-благоприятни от средните за страната. Съотношението на населението на над 65 години към това на възраст до 14 години е $114,2\%$ (при $149,3\%$ за страната), като столицата е изпреварена само от област Сливен. В същото време София е първенец по привличане на население в работоспособна възраст и съотношението на хората на над 65 години към тези на 15–64 години е $25,7\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Спецификата на областта предопределя почти изцяло урбанизираната ѝ територия – $95,5\%$, а гъстотата на населението е тройно по-висока от средната – 4761 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната.

Образование

Столицата отново е първенец в сферата на образованието с висок коефициент на записване, нисък дял на второгодниците и напусналите училище, добро представяне на учениците и висок брой на студентите.

По-ниска от средната за страната стойност се отчита единствено при съотношението между учители и ученици, но обяснението за това е съществуването на големи училища и паралелки.

Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование са значително по-ниски от средните за страната. Успехът на столичните ученици на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2022 г. е $47,3$ т. и е далеч над средния за страната ($35,3$ т.). Същевременно средната оценка на матурата по български език и литература в столицата е „Добър“ $4,42$ (при „Добър“ $3,97$ за страната като цяло), а слабите оценки са едва $6,8\%$ (при $17,0\%$ за страната).

Броят на студентите в София остава значително по-висок от средните стойности – 72 на хиляда души при 32 на хиляда души в страната.

Здравеопазване

Столицата е сред областите с добро здравеопазване в страната и през 2021 г., характеризиращо се с висок достъп до лекари специалисти и с ниска детска смъртност.

Показателят за достъп до общопрактикуващи лекари има сходна със средната за страната стойност – един лекар се грижи средно за 1755 души от населението при 1734 души средно за страната. Легловата база също е подобна на средната за страната – $5,69$ легла в многопрофилните болници

на хиляда души от населението (при $5,62$ в страната). Преминалите през болнично лечение лица са $300,6$ на хиляда души от населението (при $222,6$ на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност е почти два пъти по-нисък от средния за страната.

Ред и сигурност

Слабата оценка и последното място на столицата в осигуряването на ред и сигурност е продиктувана от високата натовареност на съдиите и ниската разкриваемост на престъпленията.

През 2021 г. един наказателен съдия в София разглежда средно по $11,3$ дела месечно при средно $9,0$ дела на съдия в страната. От високата натовареност страда и бързината на правораздаване. Делата, приключили в 3-месечен срок, в столицата са 84% (при 89% в страната), а висящите дела достигат $20,7\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в София намалява до $10,4$ на хиляда души през 2021 г., но остава по-висок от средната стойност за страната от $9,8$ на хиляда души. Тези фактори допринасят за изключително ниския дял на разкритите престъпления – едва $33,7\%$ при $51,7\%$ в страната.

Околна среда

Столицата е сред областите с най-висок обем на образувателните битови отпадъци през 2020 г. с 480 кг на човек за годината (при 409 кг за страната). Въпреки това обаче почти всички отпадъци се предават за третиране и рециклиране – $98,4\%$ при $69,3\%$ средно за страната.

Високата степен на урбанизация на областта предопределя и високия дял на населението с достъп до обществена канализация ($96,3\%$ при $76,3\%$ за страната), като цялата канализационна мрежа е свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води (при $66,7\%$ средно за страната).

Делът на нарушената територия е висок – $1,43\%$ (при $0,42\%$ в страната) през 2021 година.

Култура

Столицата е областта с най-активен културен живот и през 2021 година. След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 г., въпреки че стойността на нито един от разглежданите индикатори не може да достигне нивото си отпреди пандемията. Посещенията в кината достигат 814 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри и музеи са съответно 274 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 290 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Библиотеките в областта привличат 748 посещения на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област София (столица)

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	38 803	38 891	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	21 040	22 950	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	10,0	9,2	11,3	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	78,0	79,4	75,8	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	76,4	74,4	74,8	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	1,6	2,8	2,7	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	4,9	3,9	4,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	52,8	56,8	57,7	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	56 667	57 800	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	7147	9214	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	9626	10 604	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	83,0	90,8	90,3	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	n.a.	n.a.	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	n.a.	n.a.	n.a.	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	78,8	78,3	74,8	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-2,0	-3,5	-6,8	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	2,4	-12,0	6,0	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,63	4,58	4,42	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	48,1	50,1	47,3	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	89,4	88,8	89,1	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	85	93	87	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,1	87,1	89,0	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1712	1728	1755	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,3	11,4	10,4	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	12,0	10,6	11,3	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	96,3	96,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	476	480	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	98,4	98,4	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	1756	473	814	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	652	207	290	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област София

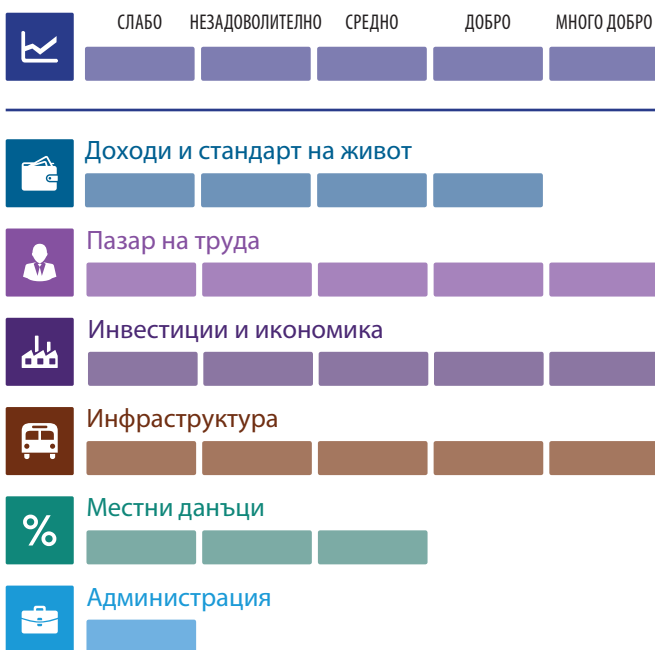

▶ Население (2021)	233 607
▶ Територия (кв.км)	7062
▶ Брой на населените места	284
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,3

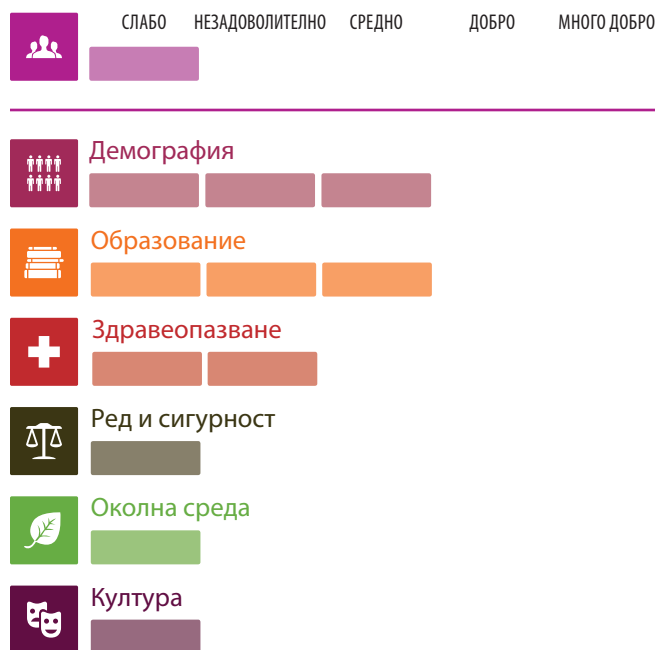
Сравнително високите стойности на брутния вътрешен продукт и на трудовите възнаграждения в областта поддържат бедността на относително ниски нива. Развитието на местния пазар на труда продължава да е много добро и още веднъж показва дълбоката свързаност на икономиките на столицата и област София. Доброто икономическо развитие на областта е съпроводено от висока инвестиционна активност. Гъстотата на пътната мрежа е висока. Усредненото ниво на местните данъци като цяло е близко до средното за българските общини. Представянето на об-

щинските администрации в област София е слабо. Коефициентът на естествен прираст продължава да намалява и остава по-нисък от средния. София е сред областите със сравнително слаба урбанизация. Представянето на учениците е слабо. Достъпът до лекари, както общопрактикуващи, така и специалисти, в областта е малко под средния за страната. Правораздаването е бавно. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци е нисък. Делът на горската територия е сравнително висок. Интензивността на културния живот в област София остава ниска.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Област София запазва второто си място (след столицата) по размер на брутния вътрешен продукт на човек от населението, който продължава да нараства и достига 17,1 хил. лв. през 2020 година. Заплатите и доходите също се повишават. Средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 15,9 хил. лв. и също е втората най-висока в страната (отново след тази в столицата).

Сравнително високите стойности на брутния вътрешен продукт и на трудовите възнаграждения в областта поддържат бедността на относително ниски нива. През 2021 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 12,7% (при 19,4% в страната), а живеещите под националната линия на бедност са 21,8% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда

Развитието на местния пазар на труда през 2021 г. продължава да е много добро и още веднъж показва дълбоката свързаност на икономиките на столицата и област София. Икономическата активност в областта се повишава леко и остава трайно над средната за страната със стойност на коефициента 76,9% (при 72,0% в страната). Ръстът ѝ е съпроводен от едновременно намаляване на заетостта и на безработицата. Коефициентът на заетост достига 75,2% и отново е най-висок в страната. Безработицата също остава изключително ниска.

Профилът на работната сила в област София се характеризира с голям брой население със средно образование – 73,4% при 53,8% за страната, като делът на висшистите и този на лицата с основно и по-ниско образование в работната сила са сравнително ниски. Тази структура е обусловена от близостта на повечето населени места в областта до столицата, която привлича висшисти, докато развитието на преработващата промишленост по естествен път остава в географската ѝ периферия.

Предизвикателство за местния пазар на труда продължава да е застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години през 2021 г. е 62,5% (при 69,4% в страната).

Инвестиции и икономика

Доброто икономическо развитие на областта е свързано с висока инвестиционна активност. И през 2020 г. областта отчита вторите най-високи в страната (след тези в столицата) размери на вътрешните и външните инвестиции. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи достигат 3,4 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 6,7 хил. евро на човек от населението (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Стойността на произведената продукция също е втората най-висока – 49,9 хил. лв. (при 27,2 хил. лв. в страната).

Сравнително нисък остава броят на действащите в областта предприятия, но същевременно сред тях сравнително висок е делът на големите предприятия.

Уسوените европейски средства в областта се повишават значително. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 2556 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвоява община Костинброд.

Инфраструктура

Област София има много добре развита инфраструктура. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната за страната, а делът на автомагистралите и първокласните пътища е вторият най-висок в страната (след този в област Шумен) с 30,2% при 18,5% средно за страната. Същевременно обаче качеството на пътищата остава сравнително ниско с едва 35% от пътната настилка в добро състояние при 42% в страната през 2021 година.

Гъстотата на железопътната мрежа е сравнително висока.

Достъпът на домакинствата до интернет в областта остава сравнително ограничен – 74,1% (при 83,5% в страната). Делът на газифицираните домакинства е най-високият в страната – 12,3% (при 5,3% в страната).

Местни данъци

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област София като цяло е близко до средното за българските общини през 2022 година. По-високи от средните за страната остават ставките на данъците върху недвижимите жилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. По-ниски пък са местните данъци върху превозните средства, върху таксиметровия превоз и върху търговията на дребно.

В рамките на областта най-високи са средните данъци в общините Самоков и Ботевград, а най-ниски – в общините Мирково и Челопеч.

Администрация

Представянето на общинските администрации в област София е слабо. Докато почти цялата територия на страната вече е обхваната от кадастралната карта (97,4%), покритието на кадастъра в областта е 92,6% през 2021 година. По-ниски от средните за страната остават и самооценките на общинските администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2022 година.

И през 2022 г. София продължава да е сред областите с най-ниско оценена активна прозрачност в работата на местните администрации, като рейтингът достига 57,9% (при 70,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Коефициентът на естествен прираст в област София продължава да намалява и остава по-нисък от средния със стойност от $-15,5\%$ (при $-13,2\%$ в страната) през 2021 година. Коефициентът на механичен прираст също е отрицателен ($-5,1\%$).

Тези процеси се проявяват във влошените коефициенти на възрастова зависимост в областта. През 2021 г. съотношението на населението на над 65 години към това до 14 години е $170,1\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на възраст между 15 и 64 години – $37,0\%$ (при $34,0\%$ в страната).

София е сред областите със сравнително слаба урбанизация – $59,3\%$ от населението е градско (при $73,1\%$ в страната) – и с ниска гъстота на населението от 755 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование

Коефициентът на записване на учениците в V–VII клас в област София остава сравнително висок – $90,0\%$ (при $85,9\%$ в страната) през 2021 година. Броят на преподавателите в основното и средното образование продължава да нараства и достига 101 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Представянето на учениците е сравнително слабо. През 2022 г. успехът на националното външно оценяване след VII клас по математика в областта е 29,6 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,77 (при „Добър“ 3,97 в страната), а слабите оценки достигат $20,9\%$ (при $17,0\%$ в страната).

В областта има и сравнително малко студенти – 7 на хиляда души от населението при 32 на хиляда души за страната през 2021 година.

Здравеопазване

Достъпът до лекари, както общопрактикуващи, така и специалисти, в областта е малко под средния за страната. През 2021 г. един общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1839 души от населението (при 1734 души на лекар в страната). Делът на здравноосигурените намалява значително и е под средното за страната ниво.

Броят на болничните легла в местните многопрофилни болници, съотнесен към населението в областта, през последните години намалява, докато в страната расте, но традиционно е по-висок. През 2021 г. болничните легла са 5,73 на хиляда души (при 5,62 на хиляда души в страната). Преминалите за лечение болни през 2021 г. са 211,9 на хиляда души от населението (при 222,6 на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност намалява и през 2021 г. е под средния за страната.

Ред и сигурност

Представянето на област София в осигуряването на ред и сигурност продължава да е слабо и през 2021 година. Основен фактор е сравнително бавното правораздаване, въпреки че натовареността на местните съдии е под средната за страната. Един наказателен съдия в областта разглежда средно по 8,2 дела месечно при 9,0 дела на месец на съдия в страната. Същевременно делата, приключили в 3-месечен срок, са 82% (при 89% в страната), а висящите дела – $21,6\%$ (при $11,8\%$ средно), което е най-високата стойност на този показател в страната.

Показателите за ред и сигурност в областта са близки до средните за страната. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността е 9,5 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им е $56,8\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда

Обемът на образуваните в областта отпадъци е сред най-високите (470 кг на човек при 409 кг в страната), а делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци – сред най-ниските ($12,1\%$ при $69,3\%$ в страната) през 2020 година.

Въпреки сравнително ниската степен на урбанизация на областта делът на населението, живеещо в селища с обществена канализация, е висок – $76,2\%$ (при $76,3\%$ в страната). По-нисък обаче остава делът на свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – $39,9\%$ (при $66,7\%$ в страната).

Делът на горската територия е сравнително висок ($46,0\%$ при $33,1\%$ в страната), а този на нарушената – близък до средния ($0,41\%$ при $0,42\%$ в страната) през 2021 година.

Култура

Интензивността на културния живот в област София остава ниска и през 2021 г., което вероятно е продиктувано от близостта на областта до столицата и сравнително лесния и бърз достъп на голяма част от населението до най-големия град в страната. В областта не се отчитат посещения в библиотеки и театри, а посещенията в кината са силно намалени заради пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна. Посещенията на музеите се повишават и са сравнително високи, въпреки че все още не могат да достигнат относителния си брой отпреди пандемията.

Ключови показатели за област София

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	17 087	17 146	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	14 586	15 857	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,6	22,8	21,8	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	77,7	76,6	76,9	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	77,7	78,8	75,2	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	(0,4)	(0,9)	(0,7)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	10,9	13,6	14,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	12,0	11,3	12,4	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	47 296	49 856	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2803	3430	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	6569	6704	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,3	73,0	74,1	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	31,7	30,2	35,4	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	21,4	21,4	21,4	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	57,3	65,3	57,9	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-9,3	-12,3	-15,5	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,2	63,0	-5,1	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,00	3,99	3,77	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,0	31,8	29,6	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	91,6	89,8	90,0	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	90	97	101	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,3	87,3	82,9	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1771	1846	1839	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,2	9,7	9,5	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,5	5,6	8,2	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	78,2	76,2	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	479	470	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	12,0	12,1	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	78	32	30	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1430	732	955	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Стара Загора

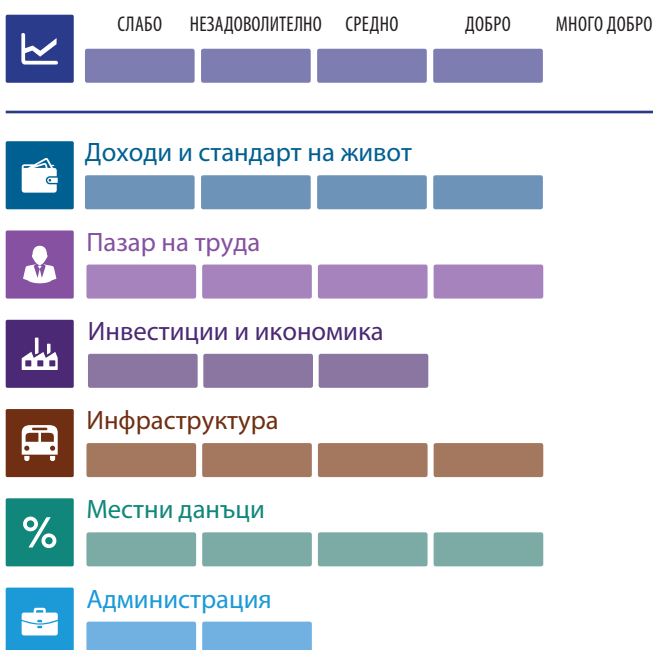
▶ Население (2021)	307 140
▶ Територия (кв.км)	5151
▶ Брой на населените места	206
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,9

Залатите и доходите в областта продължават да нарастват, но нивото на бедност се повишава. Заетостта намалява, а безработицата се увеличава, но и двата коефициента са по-благоприятни от средните за страната. В областта има сравнително малък брой предприятия, но произведената продукция е относително висока. Делът на пътната настилка в добро състояние изостава от средния за страната. Стара Загора запазва сравнително ниски размери на местните данъци. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на

административни услуги на „едно гише“ са слаби. В унисон с тенденцията на национално ниво естественият прираст в областта се влошава през последните години. Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование остават значително по-големи от средните за страната. Достъпът до лекари е сравнително добър. Броят на леглата в многопрофилните болници намалява. Правораздаването е сравнително бързо. Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата и делът на нарушената територия са изключително високи. Стара Загора е сред областите с най-интензивен културен живот.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■■

Въпреки че брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Стара Загора продължава да намалява, макар и слабо, през 2020 г. областта изпреварва Варна и си връща третото място в класацията (след столицата и област София). Заплатите и доходите също продължават да нарастват. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 15,0 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Нивото на бедност в областта се повишава и вече е над средните за страната стойности. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 22,0% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 28,1% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда ■■■■■

Икономическата активност намалява, но остава сравнително висока и през последните няколко години е трайно над средното ниво за страната. През 2021 г. коефициентът на икономическа активност е 74,5% (при 72,0% в страната). Намаляването му е съпроводено от спад на заетостта и ръст на безработицата, но и двата коефициента са по-благоприятни от средните за страната. Коефициентът на заетост е 72,2% (при 68,1% в страната), а този на безработицата – 3,1% (при 5,3% в страната).

Образователната структура на работната сила в областта се подобрява. През 2021 г. населението на възраст 25–64 години с висше образование достига 22,0% и остава под средното за страната (29,6%), но и делът на населението с основно и по-ниско образование е сравнително нисък – 15,8% (при 16,6% в страната). Така относително високият дял на работната сила със средно образование отговаря на индустриалния профил на областта.

Коефициентът на демографско заместване на напускащите пазара на труда с новонавлизащи – съотношението на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години, е 71,7% (при 69,4% в страната), което е индикатор за бъдещо свиване на размера на работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■■

В областта има сравнително малък брой предприятия – 49 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната) през 2020 година. Въпреки това и макар да намалява, произведената продукция в областта е относително висока – отчетените 25,4 хил. лв. на човек от населението нареждат областта единствено след столицата, София област, Русе и Пловдив. Преките чуждестранни инвестиции с натрупване към края на 2020 г. запазват нивото си – 3,1 хил. евро на човек от населението (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи обаче намаляват до 2,5 хил. лв. на човек (при

3,3 хил. лв. на човек в страната), но Стара Загора отново е в челната четворка.

Областта се представя по-слабо в усвояването на средства от европейските фондове. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 2032 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвоява община Гурково, а най-малко – община Братя Даскалови.

Инфраструктура ■■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е значително по-висока от средната. Гъстотата на пътната мрежа е малко по-ниска, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е 28,7% (при 18,5% в страната) през 2021 година. Въпреки това делът на пътната настилка в добро състояние изостава от средния – 39% (при 42% в страната) през 2021 година.

Достъпът на домакинствата до интернет се увеличава, но е под средния – 78,8% (при 83,5% в страната). Малко повече са инсталираните ВЕИ мощности спрямо населението, а делът на газифицираните домакинства изостава – 4,2% (при 5,3% в страната).

Местни данъци ■■■■■

За разлика от повечето области с висока степен на икономическо развитие Стара Загора запазва сравнително ниски размери на местните данъци и през 2022 година. Особено голяма е разликата при ставката върху недвижимите жилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. Данъчните ставки върху таксиметровия превоз също са значително по-ниски. По-висока от средната остава ставката върху търговията на дребно, а тази върху превозните средства е равна на средната за страната.

В рамките на областта най-ниски са средните данъци в общините Братя Даскалови и Чирпан, а най-високи – в община Стара Загора.

Администрация ■■■■■

Покритието на кадастралната карта в областта спира да нараства през последните няколко години и изостава от средното – 95,8% в областта при 97,4% в страната през 2021 година.

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ се повишават през 2022 г., но остават значително по-ниски от средните за страната. Оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление също е сравнително ниска и през 2022 г. – 63,8% средно за областта (при 70,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

В унисон с тенденцията на национално ниво естественият прираст в Стара Загора се влошава в последните години и спада до $-14,1\text{‰}$ (при $13,2\text{‰}$ в страната) през 2021 година. Стара Загора е една от малкото области, които и през 2021 г. успяват да привличат население и коефициентът на механичен прираст е положителен ($0,3\text{‰}$).

През 2021 г. застаряването на населението е близко до средното за страната. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $149,2\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $36,4\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Делът на градското население и гъстотата му също са близки до средните – $69,9\%$ от населението на областта живее в градовете (при $73,1\%$ в страната), а гъстотата му е 1457 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната) през 2021 година.

Образование ■■■■

Коефициентът на записване в V–VII клас в областта намалява, но остава сравнително висок – $89,6\%$ (при $85,9\%$ в страната) през 2021 година. Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование обаче остават значително по-големи от средните за страната. Броят на учителите продължава да се повишава и достига 95 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Успехът на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е сравнително нисък – 31,9 т. (при 35,3 т. в страната) през 2022 година. На матурата по български език и литература обаче учениците от област Стара Загора се представят относително добре. Средният успех е „Добър“ 3,96 (при „Добър“ 3,97 в страната), а слабите оценки са $16,1\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Броят на студентите в областта се увеличава, но остава значително по-нисък от средния – 18 на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените в областта продължава да е над средния за страната – $89,4\%$ при $88,7\%$ в страната през 2021 година. Достъпът до лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) е сравнително добър – 1463 души средно обслужва един общопрактикуващ лекар в областта (при 1734 души на лекар в страната). Броят на леглата в многопрофилните болници обаче намалява и се отдалечава от средната стойност за страната. През 2021 г. в местните болници има 4,65 легла на хиляда души от населението (при 5,62 легла на хиляда души в страната). Преминалите за лечение болни са близо, но под средния брой за страната – 192,1 на хиляда души от населението (при 222,6 на хиляда души в страната).

Коефициентът на детска смъртност в областта нараства и е значително над средния.

Ред и сигурност ■■■■

Наказателните съдии в област Стара Загора са сравнително натоварени, но това не се отразява негативно на бързината на правораздаването и през 2021 година. Един местен съдия разглежда средно по 10,8 дела месечно (при 9,0 дела на съдия в страната). Наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, са 92% (при 89% в страната), а на висящите дела – $9,1\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Броят на престъпленията в сравнително висок, но и разкриваемостта им е относително голяма и през 2021 година. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта са 10,8 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им – $53,6\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■

Слабата оценка на Стара Загора в сферата на околната среда е обусловена преди всичко от изключително високото ниво на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата и от големия дял на нарушената територия. През 2021 г. нарушената територия е $3,35\%$ (при $0,42\%$ в страната), а причината за високото ниво на емисии на въглероден диоксид е в дейността на най-големите въглищни топлоелектрически централи на територията на областта. Същевременно делът на горската територия е близък до средния – $31,7\%$ в областта при $33,1\%$ в страната.

Образуваните битови отпадъци в областта през 2020 г. са 380 кг на човек годишно (при 409 кг на човек в страната), като $83,2\%$ от тях се предават за третиране и рециклиране (при $69,3\%$ в страната).

Областта изостава по дела на населението в селища с обществена канализация – $70,6\%$ спрямо $76,3\%$ за страната през 2020 година. До канализация, свързана с пречиствателна станция за отпадъчни води, достъп имат $65,7\%$ от населението (при $66,7\%$ в страната).

Култура ■■■■

Стара Загора е сред областите с най-интензивен културен живот и през 2021 година. След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 г., въпреки че стойността на нито един от разглежданите индикатори не успява да достигне нивото си отпреди пандемията. Посещенията в кината достигат 307 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри и музеи са съответно 161 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 570 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Библиотеките в областта привличат 507 посещения на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Стара Загора

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	16 361	16 233	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	13 914	15 010	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	23,1	25,9	28,1	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	75,7	74,9	74,5	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	74,7	73,3	72,2	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	(1,4)	(2,2)	3,1	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	18,7	16,4	15,8	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	20,7	21,6	22,0	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	26 929	25 415	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2849	2500	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3111	3111	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	77,9	76,0	78,8	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	37,6	37,3	38,9	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,5	17,6	17,6	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	65,1	69,3	63,8	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,6	-10,1	-14,1	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-1,8	3,7	0,3	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,18	4,12	3,96	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,8	33,9	31,9	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	91,4	91,4	89,6	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	90	91	95	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,0	89,3	89,4	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1485	1502	1463	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,4	10,3	10,8	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	11,2	10,2	10,8	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	71,5	70,6	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	381	380	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	83,3	83,2	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	635	168	307	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1060	405	570	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Търговище

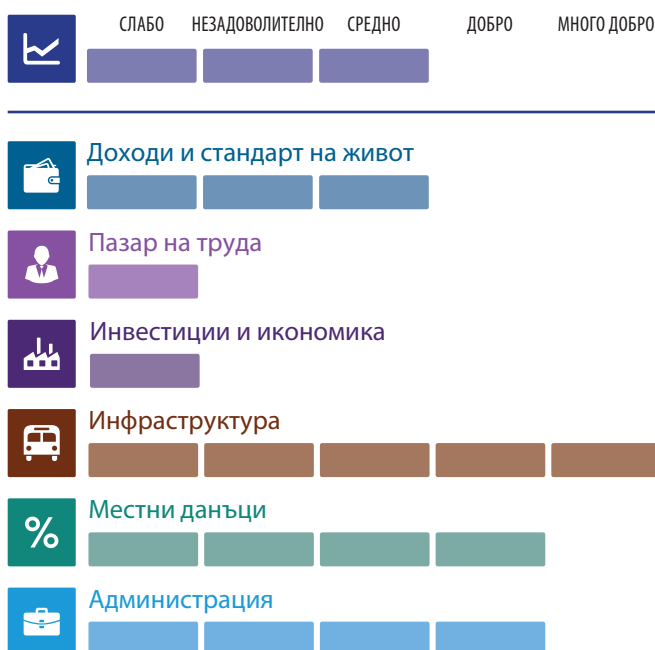
▶ Население (2021)	108 117
▶ Територия (кв.км)	2710
▶ Брой на населените места	194
▶ Дял на населението в градовете (%)	54,3

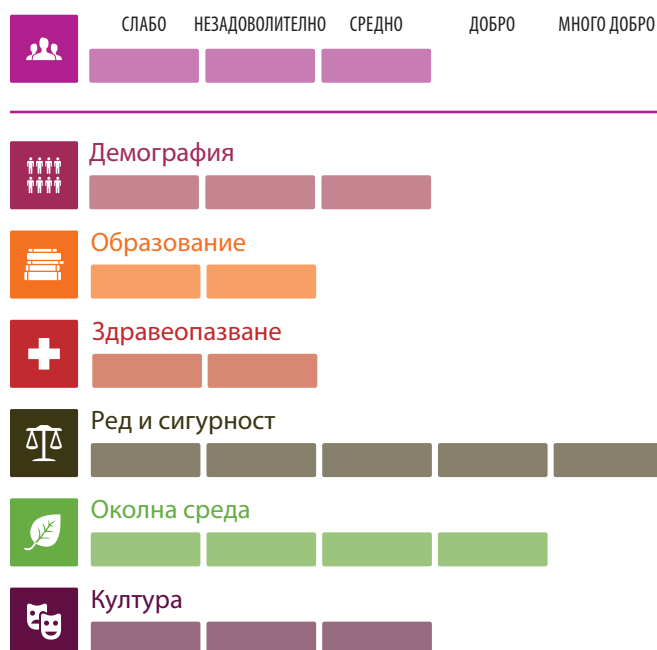
Ръстът на брутният вътрешен продукт в областта е сравнително висок, но обемът му остава относително нисък. Нивото на бедност намалява. Търговище е областта с най-слабо представяне по индикаторите за пазара на труда. Наблюдава се свиване на инвестициите и производството. Качеството на пътната настилка е сред най-добрите в страната. Местните данъци се задържат на сравнително ниски нива. Самооценката на администрациите от областта за развитието на електронното правителство се повишава и остава над средната за страната.

В областта се наблюдават влошаване на естествения прираст и спад на привлеченото население. Обхватът на образователната система е нисък, а резултатите на учениците – слаби. Достъпът до общопрактикуващи лекари е труден. Обхватът на здравното осигуряване се повишава, но остава по-нисък от средния. Наказателните съдии в областта са едни от най-слабо натоварените в страната и това се отразява на бързината на правосъдието. Малка част от канализационните мрежи са свързани с пречиствателна станция за отпадъчни води. Интензитетът на културния живот в областта се засилва.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

През 2020 г. ръстът на brutния вътрешен продукт в област Търговище е сравнително висок, но той остава относително нисък – 11,0 хил. лв. на човек (при 17,3 хил. лв. в страната). Заплатите и доходите също нарастват, но отново не успяват да достигнат средните нива. Средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 13,4 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Нивото на бедност в областта намалява и остава по-ниско от средното за страната. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 14,5% (при 19,4% в страната), а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 21,4% (при 22,1% в страната) през 2021 година.

Пазар на труда ■

Търговище е областта с най-слабо представяне по индикаторите за пазара на труда и през 2021 година. Икономическата активност продължава да намалява и достига 62,4% (при 72,0% в страната). Този спад е съпроводен от намаляване на заетостта и от минимален спад на безработицата. Коефициентът на заетост е 55,7% (при 68,1% в страната), а на безработица – 10,8% (при 5,3% в страната).

Огромно предизвикателство пред пазара на труда в областта е влошеният образователен статус на работната сила, въпреки че през 2021 г. се наблюдава значително подобрение. Делът на населението на 25–64 години с основно и по-ниско образование намалява с над 6 пр.п. и вече не е най-високият в страната (място, заето от област Сливен), достигайки 32,2% (при 16,6% в страната). Делът на висшистите пък се повишава до 17,1% (при 29,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години продължава да се повишава до 70,0% (при 69,4% в страната) през 2021 година. Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои излизане от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 70 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■

Заради подчертано индустриалния профил на местната икономика и важната роля на големия бизнес Търговище има относително малък брой предприятия – 37 на хиляда души от населението през 2020 г., с тенденция към увеличаването им. Същевременно в областта се наблюдава свиване на инвестициите и производството. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението намаляват с 1/3 – до 1,5 хил. лв. (при

3,3 хил. лв. за страната). Преките чуждестранни инвестиции достигат 2,5 хил. евро на човек (при 3,9 хил. евро в страната), а произведената продукция – 16,5 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. в страната).

Усвояването на европейски средства в областта остава ниско. Към 30 юни 2022 г. изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми са 1459 лв. на човек. В рамките на областта най-много средства усвоява община Попово.

Инфраструктура ■■■■■■■

Гъстотата на железопътната мрежа в областта е сравнително ниска и през 2021 година. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната, но делът на автомагистралите и първокласните пътища е сравнително нисък – 14,7% (при 18,5% в страната). Въпреки това качеството на пътната настилка е сред най-добрите в страната. През 2021 г. настилката в добро състояние е 60% (при 42% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава и през последните три години е над средния за страната, достигайки 88,0% (при 83,5% в страната) през 2021 година. Делът на газифицираните домакинства също е сравнително висок – 8,3% (при 5,3% в страната).

Местни данъци ■■■■■

Местните данъци в общините в област Търговище се задържат на сравнително ниски нива и през 2022 година. При никоя от разглежданите ставки усредненото ниво в областта не е по-високо от средното за страната. Относително най-ниски са данъците върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху таксиметровия превоз – съответно 1,92‰ (при 2,06‰ в страната) и 288 лв. (при 478 лв. в страната).

В рамките на областта най-ниски са средните местни данъци в община Антоново, а най-високи – в община Омуртаг.

Администрация ■■■■■

Кадастралната карта на областта вече покрива 95,5% от територията. Самооценката на администрациите от областта за развитието на електронното правителство се повишава и остава над средната за страната. Самооценките на предоставянето на услуги на „едно гише“ обаче намаляват и са под средните. Намаление има и при Рейтинга за активна прозрачност на органите на местното самоуправление и през 2022 г. той почти се изравнява със средната стойност – 70,1% в областта при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

През 2021 г. в областта се наблюдават влошаване на естествен прираст и отлив на население. Коефициентът на естествен прираст намалява до $-16,7\%$ (при $-13,2\%$ в страната). Същевременно механичният прираст намалява и коефициентът му отново е отрицателен, макар и не много нисък ($-0,8\%$).

Застаряването на населението остава близко до средното в страната. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години през 2021 г. достига $151,3\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $34,8\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Степента на урбанизация в областта не се променя значително в последните години, като остава сред най-ниските в страната – $54,3\%$ (при $73,1\%$ в страната). Гъстотата на населението в урбанизираните територии също е сравнително малка – 1050 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■

Търговище е сред областите с най-нисък обхват на образователната система. През 2021 г. коефициентът на записване в V–VII клас е вторият най-нисък в страната (след този в област Добрич) и дори намалява спрямо предходната година, достигайки $74,4\%$ (при $85,9\%$ в страната). Дяловете на второгодиците и на напусналите основното и средното образование остават по-високи от средните за страната. Броят на преподавателите е 111 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Представянето на учениците обаче продължава да е незадоволително и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас в областта е $30,2$ т. (при $35,3$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература пък е „Добър“ $3,63$ (при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки е $23,1\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Здравеопазване ■■■

След Кърджали Търговище е областта с най-труден достъп до общопрактикуващи лекари, като през 2021 г. на един лекар се падат средно 2300 души от населението (при 1734 души на лекар в страната). Неблагоприятна е и стойността на индекса на достъп до лекари специалисти. Броят на леглата в многопрофилните болници постепенно се повишава в последните няколко години и през 2021 г. достига $5,50$ легла на хиляда души от населението (при $5,62$ на хиляда души в страната).

Обхватът на здравното осигуряване в областта се повишава, но остава по-нисък от средния – здравноосигурените са $87,5\%$ при $88,7\%$ в страната. Заболеваемостта, измерена чрез преминалите за лечение в многопрофилните болници, е сравнително висока – $153,0$ лекувани болни на хиляда

души от населението (при $222,6$ на хиляда души в страната), което обаче може да означава, че жителите търсят здравни грижи извън областта предвид относително ниския достъп до лекари и легла. Детската смъртност се повишава и е над средната за страната.

Ред и сигурност ■■■■■■

Наказателните съдии в областта са едни от най-слабо натоварените в страната (само след тези в Смолян) и това се отразява на бързината на правораздаването и през 2021 година. Един местен съдия разглежда средно по $5,3$ наказателни дела на месец (при $9,0$ дела месечно на съдия в страната). Делата, приключили в 3-месечен срок, са 95% (при 89% в страната), а висящите дела са $6,4\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Престъпността в областта остава по-ниска от средната, а разкриваемостта на престъпленията е висока. През 2021 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в Търговище са $9,3$ на хиляда души от населението (при $9,8$ на хиляда души в страната). Разкриваемостта им пък е сред най-високите в страната (отново само след тази в област Габрово) – $71,7\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■■

Обемът на битовите отпадъци в областта е значително по-нисък от средния за страната – 290 кг на човек от населението годишно (при 409 кг на човек в страната). Същевременно делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци е висок – $80,2\%$ при $69,3\%$ в страната през 2020 година. Без особена промяна обаче остава делът на населението с достъп до обществена канализация – $54,2\%$ (при $76,3\%$ в страната). Само $44,3\%$ от канализационните мрежи са свързани с пречиствателна станция за отпадъчни води, което е значително под средните за страната $66,7\%$.

Делът на горската територия през 2021 г. е по-нисък от средния за страната ($26,3\%$ в областта при $33,1\%$ в страната), но и делът на нарушената е малък ($0,12\%$ при $0,42\%$ в страната).

Култура ■■■■

След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 г., въпреки че стойността на нито един от разглежданите индикатори не може да достигне нивото си отпреди пандемията. Посещенията в кината са 19 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната), а в местните театри и музеи – съответно 165 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 82 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Библиотеките в областта са едни от най-посещаваните в страната – те привличат 976 посещения на хиляда души (при 449 на хиляда души средно).

Ключови показатели за област Търговище

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 524	11 013	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 035	13 368	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	30,2	22,7	21,4	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	67,3	63,4	62,4	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	60,1	56,5	55,7	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	10,5	10,9	10,8	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	36,0	38,3	32,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	16,8	15,8	17,1	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	16 536	16 471	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2236	1525	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	2760	2477	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	77,1	82,4	88,0	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	60,8	65,4	60,0	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,4	20,4	19,3	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	78,4	76,0	70,1	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,9	-12,5	-16,7	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	2,7	4,5	-0,8	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,85	3,96	3,63	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	35,2	34,5	30,2	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	76,8	75,7	74,4	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	109	110	111	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,3	86,9	87,5	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	2311	2402	2300	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,5	8,9	9,3	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	3,5	4,3	5,3	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	54,1	54,2	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	289	290	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	80,2	80,2	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	185	12	19	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	175	49	82	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Хасково

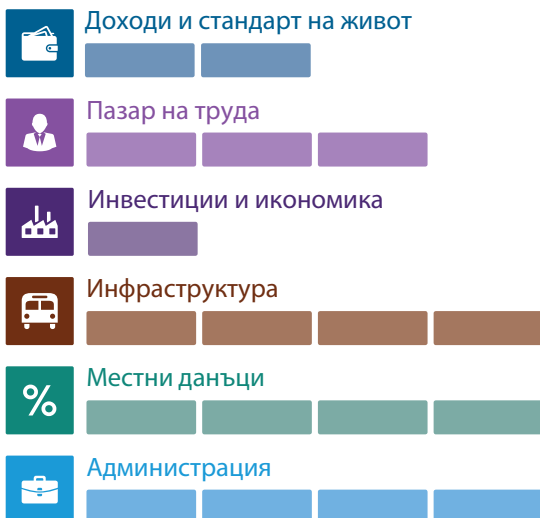
▶ Население (2021)	220 269
▶ Територия (кв.км)	5533
▶ Брой на населените места	261
▶ Дял на населението в градовете (%)	71,7

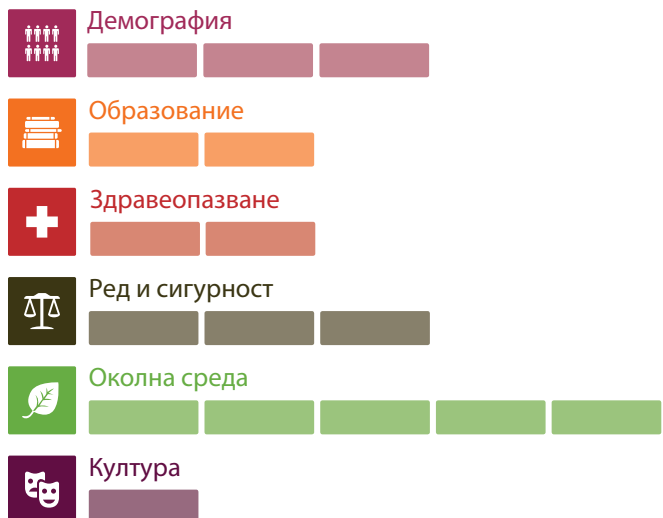
Доходите на домакинствата в област Хасково постепенно растат, но проблемите с бедността и материалните лишения остават. Безработицата се задържа на ниски нива, но заетостта намалява. Инвестиционната активност продължава да е слаба. Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа е над средните стойности за страната. Равнищата на местните данъци в общините на територията на областта са близки, но под средните за страната. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на администра-

тивни услуги на „едно гише“ нарастват значително. Населението на областта продължава да застарява. Резултатите на учениците са ниски. Здравеопазването в област Хасково страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на престъпленията е съизмерим със средното ниво в страната, но разкриваемостта им е значително по-висока. Високата оценка в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образувани битови отпадъци и значително по-ограничената нарушена територия. Културният живот в област Хасково е сравнително слабо застъпен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■

Хасково е областта с най-нисък БВП на човек от населението в Южна България след Сливен, като през 2020 г. той е 9,1 хил. лв. (при 17,3 хил. лв. в страната) и расте по-бавно от средния за страната. Заплатите и доходите също нарастват, но остават сравнително ниски. Средната годишна брутна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение през 2020 г. е 11,6 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Тези показатели предопределят сравнително високите нива на бедност в областта. С материални лишения живее 27,4% от населението (при 19,4% в страната), а делът на хората, живеещи под националната линия на бедност, е 32,9% (при 22,1% в страната) през 2021 година.

Пазар на труда ■■■■

През 2021 г. икономическата активност запазва нивото си от предходната година и коефициентът ѝ остава сравнително нисък – 67,5% (при 72,0% в страната). Безработицата продължава да е ниска, но и заетостта намалява. Коефициентът на заетост достига 66,3% (при 68,1% в страната).

Предизвикателства пред местния пазар на труда остават образователната структура на работната сила и застаряването на населението, въпреки че показателите се подобряват значително през 2021 година. Делът на висшистите сред населението на 25–64 години се повишава до 18,5% (при 29,6% в страната), а този на хората с основно и по-ниско образование намалява до 19,9% (при 16,6% в страната). Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години достига 64,0% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, съответстват 64 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■

Инвестиционната активност в област Хасково остава слаба и през 2020 година. Броят на нефинансовите предприятия в областта е 53 на хиляда души при 60 на хиляда души в страната. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се повишават, но продължават да са ниски – 1,2 хил. лв. на човек от населението (при 3,3 хил. лв. на човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции пък намаляват и също остават много под средните за страната – 794 евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Тези индикатори предопределят и сравнително ограничението на произведената продукция, която намалява до 11,8 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. на човек в страната). Усвояването на европейски средства също е сравнително слабо. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми

на бенефициенти по оперативните програми е 1649 лв. на човек, наполовина на средното в страната. В рамките на областта най-много средства усвоява община Свиленград.

Инфраструктура ■■■■■

Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа в областта е над средните стойности за страната. По-голям от средния е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 21,5% (при 18,5% в страната) през 2021 година. Качеството на пътищата се повишава, но остава сравнително ниско. През 2021 г. 39% от пътната настилка в областта е с добро качество при 42% в страната.

Достъпът на домакинствата до интернет нараства през 2021 г. до 81,1% (при 83,5% в страната). Делът на газифицираните домакинства е нисък – 1,1% (при 5,3% в страната).

Инсталираните ВЕИ мощности са 0,9 kW на човек (при 0,6 kW на човек в страната).

Местни данъци ■■■■■

Равнищата на местните данъци в общините на територията на областта, разглеждани в тази категория, са близки, но под средните за страната и през 2022 година. Почти равни на средните са данъците върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху превозните средства и леките автомобили. По-ниски пък остават данъците върху търговията на дребно (12,75 лв. на кв. м при 12,99 лв. на кв. м в страната), върху прехвърлянето на собственост (2,61% при 2,75% в страната) и върху таксиметровия превоз (305 лв. при 478 лв. в страната). В рамките на областта най-ниски са средните данъци в общините Симеоновград и Ивайловград, а най-високи – в общините Маджарово и Хасково.

Администрация ■■■■■

През последните години, подобно на случващото се в цялата страна, покритието на кадастралната карта на територията на област Хасково нараства значително и достига 97,2% (при 97,4% в страната) през 2021 година.

През 2022 г. самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват значително и изпреварват средните стойности. Спад се наблюдава при Рейтинга за активна прозрачност на органите на местното самоуправление, но той остава по-висок от средния – 72,2% в областта при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■

През 2021 г. и естественият прираст, и механичният прираст на населението в областта намаляват. Коефициентът на естествен прираст достига $-15,5\text{‰}$ (при $-13,2\text{‰}$ в страната). Коефициентът на механичен прираст се понижава, но остава положителен $-0,4\text{‰}$.

Населението на областта продължава да застарява. Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години достига 160,6% (при 149,3% в страната), а към това на 15–64 години $-37,5\%$ (при 34,0% в страната) през 2021 година.

Делът на градското население е съизмерим със средния за страната (71,7% при 73,1% в страната), но гъстотата му е сравнително ниска -1027 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната.

Образование ■■■

Област Хасково се представя незадоволително в сферата на образователните индикатори. Обхватът на системата на училищното образование в областта нараства и се приближава до средния. Коефициентът на записване в V–VII клас през 2021 г. е 85,6% (при 85,9% в страната). Броят на учителите също нараства и е близо до средната стойност за страната. Високи обаче остават дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование.

Резултатите на учениците от областта са ниски и през 2022 година. Успехът на националното външно оценяване по математика след VII клас е 29,4 т. (при 35,3 т. в страната). Средната оценка на учениците от областта на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,62 (при „Добър“ 3,97 в страната), а делът на слабите оценки е най-високият в страната $-28,0\%$ (при 17,0% в страната).

Здравеопазване ■■■

Здравеопазването в област Хасково страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на лекарите (както общопрактикуващи, така и специалисти) е по-нисък от средния за страната. В областта има един общопрактикуващ лекар на 1932 души (при 1734 души на лекар в страната). Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава изключително нисък $-3,64$ легла на хиляда души от населението (при 5,62 на хиляда души в страната).

Заболеваемостта и детската смъртност през 2021 г. са сравнително ниски. Броят на преминалите за лечение болни е 156,7 на хиляда души от населението (при 222,6 на хиляда души в страната), което подсказва, че населението може би търси здравни грижи извън рамките на областта предвид ограничения брой лекари и болнични легла. Коефициентът на детска смъртност намалява и достига 4,8‰ (при 5,6‰ в страната).

Делът на здравноосигурените в областта леко се повишава през 2021 г. и остава по-висок от средния $-89,6\%$ (при 88,7% в страната).

Ред и сигурност ■■■■

През 2021 г. натовареността на наказателните съдии в областта се повишава до средно 8,8 дела месечно, но продължава да е по-ниска от средната (9,0 дела месечно на съдия). Същевременно делът на делата, приключили в 3-месечен срок, остава 88% (при 89% в страната), а висящите дела намаляват до 9,0% (при 11,8% в страната).

Броят на престъпленията в областта е съизмерим със средното ниво в страната, но разкриваемостта им е значително по-висока. През 2021 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са 9,3 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната). Разкритите престъпления се увеличават и достигат 63,4% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■■■■■

Високата оценка на област Хасково в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образуваните битови отпадъци. През 2020 г. в областта са образувани 313 кг отпадъци на човек (при 409 кг на човек в страната), а 71,2% от тях се предават за третиране и рециклиране (при 69,3% в страната).

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализация, като през 2020 г. той достига 72,3% (при 76,3% в страната). Делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, е 53,2% (при 66,7% в страната).

Делът на горската територия е близък до средния за страната $-32,4\%$ в областта при 33,1% в страната, но нарушената територия е значително по-ограничена $-0,15\%$ в областта при 0,42% в страната през 2021 година.

Култура ■■

Културният живот в област Хасково е сравнително слабо застъпен. След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 г., въпреки че стойността на нито един от разглежданите индикатори не може да достигне нивото си отпреди пандемията. Посещенията в кината достигат 91 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри и музеи са съответно 55 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 109 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Библиотеките в областта привличат 215 посещения на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Хасково

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9083	9100	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	10 566	11 642	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	30,9	38,9	32,9	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	71,1	67,6	67,5	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	70,9	67,4	66,3	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	(0,4)	(0,3)	(1,6)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	24,0	25,8	19,9	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	20,2	17,8	18,5	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	12 867	11 793	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1130	1230	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	815	794	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	68,1	78,6	81,1	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	36,8	36,0	38,9	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	20,7	20,7	20,9	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	67,3	73,7	72,2	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,7	-12,3	-15,5	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,8	4,7	0,4	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,07	4,00	3,62	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	32,0	32,4	29,4	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	82,6	84,9	85,6	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	85	90	96	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,1	89,2	89,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1847	1871	1932	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,1	10,0	9,3	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	8,0	7,8	8,8	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	72,6	72,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	314	313	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	71,1	71,2	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	98	13	91	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	251	73	109	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Шумен

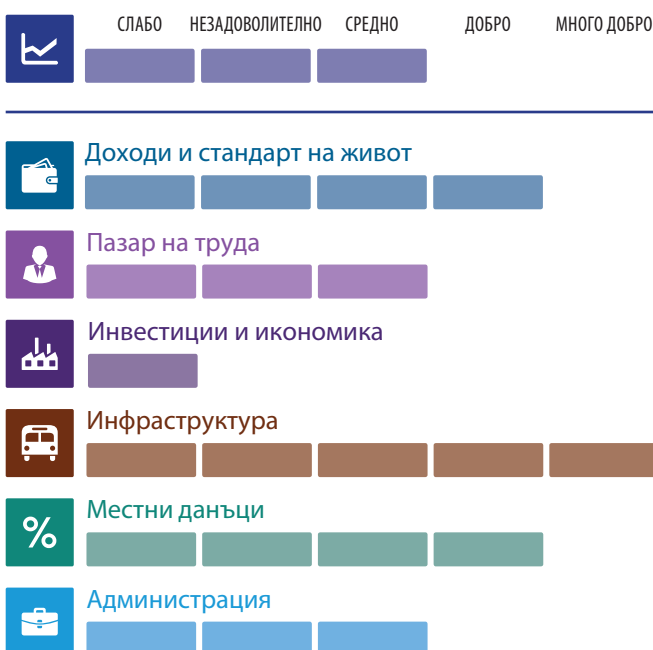
▶ Население (2021)	169 423
▶ Територия (кв.км)	3390
▶ Брой на населените места	151
▶ Дял на населението в градовете (%)	60,0

В област Шумен продължава увеличаването на доходите и на заплатите, което води и до намаляване на бедността. Заетостта се понижава, а безработицата се повишава, като и двата показателя продължават да са по-неблагоприятни от средните. Инвестиционната активност в областта остава сравнително слаба. Шумен е областта с най-голям дял на първокласните пътища и автомагистралите в страната. Общините в областта имат относително ниски равнища на местните данъци. Оценката за прозрачността на органите на

местното самоуправление нараства значително. И естественият, и механичният прираст на населението намаляват. Резултатите на учениците остават ниски. Здравеопазването в област Шумен страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Натовареността на местните наказателни съдии остава ниска, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване. Високата оценка в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образуванияте битови отпадъци и на управлението им. Посещенията в кината и музеите се повишават.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт в област Шумен продължава да нараства и достига 10,5 хил. лв. на човек от населението, отреждайки на областта място около средата, но все пак в долната половина на подреждането по този показател през 2020 година. Продължава и увеличаването на доходите и на заплатите. Средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 13,3 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, намалява и е значително под средните стойности – 15,4% в областта при 22,1% в страната. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е идентичен със средния – 19,4%.

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност в областта остава сравнително висока – 74,8% (при 72,0% в страната) през 2021 г., почти запазвайки нивото си от предходната година. Същевременно заетостта намалява, а безработицата се повишава, като и двата показателя продължават да са по-неблагоприятни от средните. Коефициентът на заетост се свива до 64,1% (при 68,1% в страната), а този на безработицата се увеличава до 14,2% (при 5,3% в страната).

Предизвикателство пред пазара на труда в Шумен остава образователният статус на работната сила. Делът на хората между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование леко се повишава до 27,8% (при 16,6% в страната). Делът на висшестите също слабо се увеличава и достига 24,2% (при 29,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години през 2021 г. е 66,8% (при 69,4% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда, съответстват 67 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■

Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително слаба и през 2020 година. Броят на предприятията в областта е нисък – 41 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). При разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, както и при обема на привлечените чуждестранни инвестиции се наблюдава застой и те остават значително по-ниски от средните за страната. Разходите на придобиване на дълготрайни материални активи са 1,8 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 686 евро на човек (при 3,9 хил. евро на човек в страната).

Тези показатели резултатират и в сравнително нисък обем на произведената продукция – 16,6 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. на човек в страната).

Шумен е и сред областите с относително малко усвояване на европейски средства. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1898 лв. на човек. В рамките на областта най-много средства усвоява община Нови пазар.

Инфраструктура ■■■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока на средната. Шумен е областта с най-голям дял на първокласните пътища и автомагистралите в страната – 36,4% (при 18,5% в страната) през 2021 година. Качеството на пътищата нараства, но остава под средното в страната, като делът на пътната настилка в добро състояние е 38% (при 42% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава до 84,6% и остава по-висок от средния в страната (83,5%). Делът на газифицираните домакинства е близък до средния – 4,9% в областта при 5,3% в страната. Инсталираните ВЕИ мощности са чувствително по-малко от средните за страната.

Местни данъци ■■■■■■

Общините в област Шумен имат относително ниски равнища на местните данъци и през 2022 година. Усредненото ниво в общините от областта е по-високо от средното за страната при данъците върху недвижимите нежилни имоти на юридическите лица и върху превозните средства и леките автомобили. Същевременно обаче данъците върху таксиметровия превоз, върху прехвърлянето на собственост и върху търговията на дребно в областта са значително по-ниски.

В рамките на областта най-високи са данъците в общините Нови пазар и Каолиново, а най-ниски – в общините Хитрино и Никола Козлево.

Администрация ■■■■

Подобно на тенденцията в цялата страна, покритието на кадастралната карта в областта нараства значително през последните няколко години. През 2021 г. 97,8% от територията на област Шумен е включена в кадастъра (при 97,4% в страната).

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ остават сравнително ниски и през 2022 година. Същевременно оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление нараства значително и изпреварва средната – 76,1% в областта при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■

Демография ■■■■

През 2021 г. и естественият, и механичният прираст на населението в областта намаляват. Коефициентът на естествен прираст достига $-15,1\text{‰}$ (при $-13,2\text{‰}$ в страната). Коефициентът на механичен прираст намалява, но остава положителен през последните няколко години – $1,3\text{‰}$ през 2021 година.

Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $161,9\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $34,7\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Делът на градското население, както и гъстотата му остават ниски и през 2021 година. Делът на живеещите в градовете е $60,0\%$ (при $73,1\%$ в страната), а гъстотата на населението – 873 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■

Обхватът на училищното образование в област Шумен намалява и се отдалечава от средната стойност в страната. През 2021 г. коефициентът на записване в V–VII клас в областта достига $79,6\%$ (при $85,9\%$ в страната). Дяловете на второгодиците и на напусналите основното и средното образование се задържат на нива, близки до средните. Броят на учителите се увеличава и остава сравнително висок. Преподавателите в основното и средното образование в област Шумен през 2021 г. са 105 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Резултатите на учениците продължават да са едни от най-слабите в страната през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $27,0$ т. (при $35,3$ т. в страната). На матурата по български език и литература зрелостниците от областта получават средно „Добър“ $3,58$ (при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки е $27,2\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Броят на студентите се повишава до 41 на хиляда души население и остава по-висок от средния за страната (32 на хиляда души).

Здравеопазване ■■■

Здравеопазването в област Шумен страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на лекарите (както общопрактикуващи, така и специалисти) е по-нисък от средния за страната. В областта има един общопрактикуващ лекар на 1862 души (при 1734 души на лекар в страната) през 2021 година. Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава изключително нисък – $2,92$ легла на хиляда души от населението (при $5,62$ на хиляда души в страната). Броят на преминалите за лечение болни е много по-нисък от средния – $102,2$ на хиляда души от населението (при $222,6$ на хиляда души в страната), което подсказва, че жителите на областта вероятно търсят здравни грижи извън пределите ѝ.

Детската смъртност през 2021 г. се задържа сравнително висока – $8,2\text{‰}$ (при $5,6\text{‰}$ в страната).

Делът на здравноосигурените в областта се повишава през 2021 г., но все още не достига средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■■■

През 2021 г. натовареността на местните наказателни съдии остава ниска, което се отразява благоприятно на бързината на правораздаване в областта. Един съдия разглежда средно по $7,6$ наказателни дела на месец (при $9,0$ дела месечно на съдия в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, достига 95% (при 89% в страната), а на висящите дела – най-ниската стойност в страната – $2,7\%$ (при $11,8\%$ в страната).

Броят на престъпленията в областта е нисък, а разкриваемостта им – висока. През 2021 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността достига $8,7$ на хиляда души от населението (при $9,8$ на хиляда души в страната). Разкриваемостта им е $62,4\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■■

Високата оценка на област Шумен в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. През 2020 г. в областта са образувани 363 кг отпадъци на човек (при 409 кг на човек в страната), а $94,1\%$ от тях се предават за третиране и рециклиране (при $69,3\%$ в страната).

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализацията и той остава нисък, като през 2020 г. достига $57,3\%$ (при $76,3\%$ в страната). Делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, е $53,6\%$ (при $66,7\%$ в страната).

Делът на горската територия е близък до средния за страната, но делът на нарушената територия е доста по-ограничен.

Култура ■■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия се отразяват и на културния живот в областта и това се вижда и от данните за 2021 година. Посещенията в кината се повишават до 68 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията на музеите в областта също се увеличават и са над средните за страната спрямо населението, въпреки че броят им все още не може да достигне нивото отпреди пандемия. Намаление се вижда при посещаемостта на театрите и библиотеките. Посещенията на театрите достигат 43 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната), а на библиотеките – 915 на хиляда души, което е значително повече от средния брой в страната (449 на хиляда души).

Ключови показатели за област Шумен

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 230	10 475	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 124	13 345	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	29,1	21,5	15,4	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	74,2	75,0	74,8	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	66,6	66,5	64,1	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	10,1	11,3	14,2	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	29,5	27,1	27,8	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	23,7	24,6	24,2	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	16 722	16 613	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1804	1777	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	665	686	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	77,3	82,5	84,6	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	45,9	34,6	37,6	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,2	18,2	18,2	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	65,4	66,4	76,1	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,4	-11,0	-15,1	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	6,9	8,2	1,3	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,96	3,98	3,58	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	29,6	30,4	27,0	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	83,1	82,4	79,6	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	100	101	105	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,9	87,9	88,1	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1833	1911	1862	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,3	7,9	8,7	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,2	6,3	7,6	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	58,0	57,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	363	363	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	94,1	94,1	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	111	22	68	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1162	623	793	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Област Ямбол

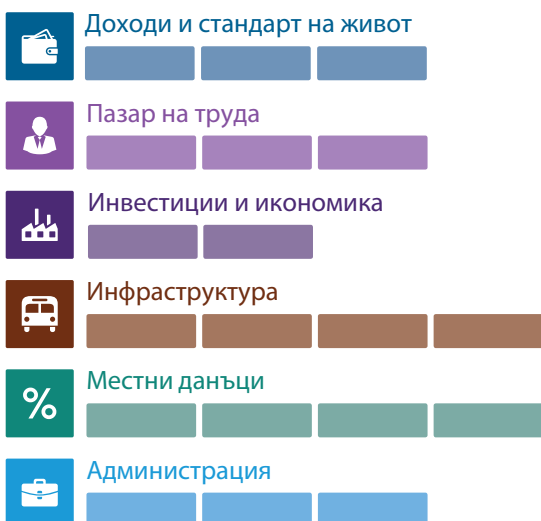

▶ Население (2021)	114 361
▶ Територия (кв.км)	3355
▶ Брой на населените места	109
▶ Дял на населението в градовете (%)	69,1

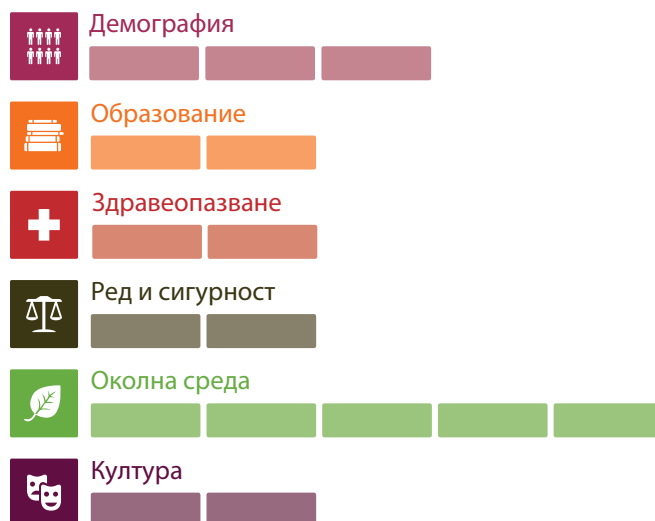
Област Ямбол продължава увеличаването на доходите и на заплатите. Нивото на бедност в областта намалява драстично. Заетостта остава ниска, а безработицата – над средната. Инвестиционната активност се свива. Ямбол се характеризира с висока гъстота на пътната мрежа, но железопътната мрежа е сред най-слабо развитите в страната. Усреднените нива на местните данъци са близки до средните в страната. Самооценките за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават, но все още остават по-ниски от средните.

Както естественият, така и механичният прираст намаляват. Представянето на учениците от областта е слабо. Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари в областта е близък до средния, броят на лекарите специалисти и на леглата в местните многопрофилни болници са ниски. Коефициентът на детска смъртност намалява. Правораздаването е сравнително бавно. Разкриваемостта на престъпленията е относително висока. Делът на нарушената територия е ограничен. Културният живот в област Ямбол е сравнително слабо застъпен.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт в област Ямбол продължава да нараства и достига 10,4 хил. лв. на човек от населението, отреждайки на областта място в долната половина на подреждането по този показател през 2020 година. Продължава и увеличаването на доходите и на заплатите. Средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правотношение е 13,1 хил. лв. (при 16,7 хил. лв. в страната).

Нивото на бедност в областта намалява драстично, но все още е над средните за страната стойности. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е 28,0% (при 19,4% в страната) през 2021 г., а този на населението, живеещо под националната линия на бедност – 24,0% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда

Икономическата активност на пазара на труда леко намалява през 2021 г. и остава трайно под средната стойност за страната с коефициент 67,7% при 72,0% в страната. Заемността запазва стойността си от предходните няколко години на сравнително ниско ниво – 63,2% при 68,1% в страната. Безработицата продължава да е над средната в страната.

Предизвикателство за пазара на труда остава образователният статус на работната сила, въпреки че през последните няколко години се забелязват благоприятни тенденции. През 2021 г. делът на населението на възраст 25–64 години с висше образование е 23,0% (при 29,6% в страната), а на хората с основно и по-ниско образование – 20,6% (при 16,6% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години се повишава, но остава по-нисък от средния – 67,0% в областта при 69,4% в страната през 2021 година. Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 67 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика

През 2020 г. инвестиционната активност в област Ямбол намалява. Заради относително голямата тежест на преработващата промишленост Ямбол е сред областите с относително малък брой предприятия – 46 на хиляда души от населението (при 60 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи намаляват и остават сравнително ниски – 1,6 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната). При преките чуждестранни инвестиции също се наблюдава отлив и те продължават да са сред най-ниските в страната с обем от 339 евро на човек от населението (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Тези показатели предопределят и намаляването на произведе-

ната продукция и през 2020 г. тя е 15,2 хил. лв. на човек (при 27,2 хил. лв. на човек в страната).

При усвояването на европейски средства се наблюдава увеличение, но те все още са под средните за страната. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми в област Ямбол е 2,4 хил. лв. човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвоява община Ямбол.

Инфраструктура

Ямбол се характеризира с висока гъстота на пътната мрежа, но железопътната мрежа е сред най-слабо развитите в страната (след област Добрич). Делът на първокласните пътища и магистралите е над средния за страната – 20,6% (при 18,5% в страната) през 2021 година. Традиционно качеството на пътищата в областта е близко или над средното за страната, но през 2021 г. делът на пътната настилка в добро състояние намалява до 36% и изостава значително от средния (42%).

Достъпът на домакинствата до интернет нараства и през 2021 г. е равен на средния за страната (83,5%).

Сравнително голям е делът на газифицираните домакинства. Инсталираните ВЕИ мощности също са относително много.

Местни данъци

Усреднените нива на местните данъци в област Ямбол и през 2022 г. са близки до средните в страната. Сред разглежданите данъци сравнително високи са тези върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. Същевременно ставките върху търговията на дребно и таксиметровия превоз остават доста под средните. Размерът на данъчната ставка за търговия на дребно средно за област Ямбол е 8,13 лв. на кв. м (при 12,99 лв. на кв. м в страната).

В рамките на областта най-високи са средните данъци в община Ямбол, а най-ниски – в община Елхово.

Администрация

Самооценките на администрациите в област Ямбол за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ се повишават през 2022 г., но все още остават по-ниски от средните за страната и през 2022 година. Рейтингът за прозрачност на органите на местното самоуправление намалява леко, но средното намаление в страната е по-голямо и област Ямбол го изпреварва с оценка от 72,5% при 70,2% в страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■■

Както естественият, така и механичният прираст в областта намаляват. Коефициентът на естествен прираст достига $-14,6\%$ (при $-13,2\%$ в страната), а този на механичен също е отрицателен ($-3,9\%$).

Коефициентите на възрастова зависимост запазват нивото си, но остават сравнително високи. Съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $160,8\%$ (при $149,3\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $41,0\%$ (при $34,0\%$ в страната).

Делът на градското население е по-нисък от средния за страната ($69,1\%$ при $73,1\%$ в страната), както и гъстотата му – 1049 души на кв. км при 1489 души на кв. км в страната.

Образование ■■■

Коефициентът на записване в V–VII клас намалява през 2021 г., но остава над средния за страната със стойност от $89,1\%$ (при $85,9\%$ в страната). Делът на второгодниците е значително над средните стойности. Броят на напусналите основното и средното образование обаче е сравнително нисък. Ямбол е сред областите с най-малко на брой учители – 89 на хиляда ученици при 97 на хиляда ученици в страната.

Представянето на учениците от областта е слабо и през 2022 година. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $30,7$ т. (при $35,3$ т. в страната). Успехът на матурата по български език и литература е „Добър“ $3,79$ (при „Добър“ $3,97$ в страната), а делът на слабите оценки – $21,0\%$ (при $17,0\%$ в страната).

Броят на студентите в областта е 6 на хиляда души от населението (при 32 на хиляда души в страната).

Здравеопазване ■■■

Въпреки че броят на общопрактикуващите лекари в областта е близък до средния за страната спрямо населението, броят на лекарите специалисти е сред най-ниските (само преди този в областите Добрич и Кърджали). Броят на леглата в местните многопрофилни болници също е изключително нисък – $3,62$ на хиляда души от населението (при $5,62$ на хиляда души в страната).

Вероятно тези показатели обясняват и ниския брой на преминалите за лечение болни през 2021 г. – $121,7$ на хиляда души от населението при $222,6$ на хиляда души в страната, т.е. жителите на областта може би търсят здравни грижи извън нея.

Делът на здравноосигурените в областта остава близък до средния за страната. Коефициентът на детска смъртност намалява, но продължава да е висок.

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в област Ямбол е значително по-ниска от средната за страната, но правораздаването е сравнително бавно. През 2021 г. един местен съдия разглежда средно по $5,6$ наказателни дела месечно (при $9,0$ дела на съдия в страната). Делът на висящите дела е $12,6\%$ (при $11,8\%$ в страната), а на приключилите в 3-месечен срок дела – 82% (при 89% в страната).

Броят на престъпленията в областта е близък, макар и над средния, но разкриваемостта им е относително висока. През 2021 г. регистрираните престъпления срещу личността и собствеността са $10,2$ на хиляда души от населението (при $9,8$ на хиляда души в страната). Разкриваемостта им е $65,2\%$ (при $51,7\%$ в страната).

Околна среда ■■■■■■

Сравнително добрите оценки на област Ямбол в сферата на околната среда се дължат основно на ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. През 2020 г. в областта са образувани 359 кг отпадъци на човек (при 409 кг на човек в страната), а $79,7\%$ от тях се предават за третиране и рециклиране (при $69,3\%$ в страната).

Нисък остава и обемът на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на областта.

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализация, но той остава близък, макар и под средния за страната през 2020 г. – $71,3\%$ (при $76,3\%$ в страната). Същевременно делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, нараства значително – до $69,2\%$ (при $64,6\%$ в страната).

Делът на горската територия е нисък ($15,2\%$ при $33,1\%$ в страната), но и този на нарушената е ограничен ($0,17\%$ при $0,42\%$ в страната) през 2021 година.

Култура ■■■

Културният живот в област Ямбол е сравнително слабо застъпен. След резкия спад през 2020 г. интензитетът на културния живот в областта се засилва през 2021 година. Посещенията в кината са един от малкото показатели, надхвърлили стойността си отпреди началото на пандемията – те достигат 130 на хиляда души (при 351 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри и музеи са съответно 128 на хиляда души (при 129 на хиляда души в страната) и 145 на хиляда души (при 426 на хиляда души в страната). Библиотеките в областта привличат 333 посещения на хиляда души (при 449 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Ямбол

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	10 195	10 410	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 048	13 055	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	33,2	31,4	24,0	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	69,6	68,3	67,7	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	63,1	63,2	63,2	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	9,0	(7,5)	(6,7)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	23,3	21,3	20,6	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,8	23,5	23,0	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	16 153	15 177	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1777	1639	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	352	339	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	53,4	63,1	83,5	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	43,9	41,0	36,3	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	19,0	19,0	19,1	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	70,4	72,7	72,5	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-8,7	-11,5	-14,6	-13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,6	4,3	-3,9	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,04	3,94	3,79	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,2	35,0	30,7	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	87,0	89,8	89,1	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	78	90	89	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,8	88,4	88,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1701	1771	1733	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,6	9,0	10,2	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	5,4	7,2	5,6	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	71,9	71,3	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	362	359	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	79,5	79,7	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	114	8	130	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	329	143	145	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.

Групи индикатори

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брутен вътрешен продукт на човек от населението	Индикаторът измерва стандарта на живот в областта и степента на развитие на местната икономика. Колкото по-висок БВП на човек от населението има съответната област, толкова това е показателно за по-силна местна икономика и по-висок стандарт на живот на местните жители.	2000–2020	лв./човек от населението	НСИ
Средногодишен доход на лице от домакинство	Индикаторът показва най-общо благосъстоянието и стандарта на живот на местното население. За целите на настоящото изследване се използва общият доход, който включва паричните доходи (приходи от работна заплата и извън нея, пенсии, социални обезщетения, трансфери от други домакинства, приходи от продажби и др.) и стойностените натурални приходи.	2001–2020	общ доход (лв.)/ лице от домакинството	НСИ
Средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение	Размерът на трудовите доходи е един от основните фактори, които определят нивото на общия доход на домакинствата.	2008–2020	лв.	НСИ
Относителен дял на населението, живеещо с материални лишения	Субективен показател, базиран на анкета сред домакинствата относно конкретни въпроси за материални лишения. Методологията е на Евростат. Въпросникът включва затруднения при покриването на разходи за жилище, притежание на автомобил или перална машина, консумация на месо, ограничения при отоплението и т.н. Лицето се определя като живеещо в материални лишения, ако изпитва лишения по три от въпросните девет показателя.	2007–2021	%	НСИ
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната	Основен показател за бедност. Показва дела на лицата с еквивалентен разполагаем доход под т.нар. линия на бедност, която се определя на 60% от националния медианен еквивалентен разполагаем доход.	2007–2021	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Средногодишен коефициент на икономическа активност на населението	Икономическата активност на населението показва каква част от хората работят или търсят активно работа. Икономически активните лица формират работната сила във всяка една от областите.	2003–2021	%	НСИ
Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15 и повече години	Ниските нива на безработицата в една област са признак за жизнена и създаваща работни места стопанска среда.	2000–2021	%	НСИ
Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15–64 години	Коефициентът на заетост е водещ индикатор за пазара на труда, показвайки каква част от населението в трудоспособна възраст работи.	2003–2021	%	НСИ
Коефициент на демографско заместване (съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на възраст 60–64 години)	Коефициентът на демографско заместване показва съотношението между лицата на възраст 15–19 години, на които предстои да се включат на пазара на труда, и тези на възраст 60–64 години, на които предстои да го напуснат. Този индикатор се използва за оценка на капацитета за възпроизводство на работната сила в отделните области на страната.	2010–2021	%	НСИ
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование	Високият дял на населението с висше образование в една област създава предпоставки за повишаването на нейната конкурентоспособност, производителност на труда и икономически растеж.	2009–2021	%	НСИ
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование	Показател за образователната структура на работната сила. Колкото по-висок е дялът на лицата с основно и по-ниско образование, толкова по-малък е потенциалът на местния пазар на труда за запълване на новите работни места. По-ниското образование предполага по-ниска икономическа активност, по-малка производителност на труда и съответно по-ниски доходи.	2009–2021	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой на нефинансовите предприятия	Индикаторът показва предприемаческите нагласи и инвестиционната активност в местната икономика.	2008–2020	брой предприятия/ 1000 души от населението	НСИ
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи	Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) на човек от населението в областта са водещ показател за инвестиции в местната икономика.	2008–2020	лв./човек от населението	НСИ
Преки чуждестранни инвестиции в предприятия от нефинансовия сектор с натрупване	Индикаторът за преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в предприятията от нефинансовия сектор показва кумулативния размер на инвестициите в съответната област и нейната привлекателност за чуждестранните инвеститори.	2000–2020	евро/човек от населението	НСИ
Стойност на изплатени суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми	Високата степен на усвояване на средства по оперативните програми създава предпоставки за подобряването на конкурентоспособността на отделните области. Тя е индикатор за добрата работа на администрацията и за нейната способност и желание да подобрява условията за работа и живот в областта с помощта на европейски средства.	към 30.06.2022	лв./човек от населението	ИСУН, ИСУН 2021
Произведена продукция	Произведената продукция на човек представя относителната производителност на предприятията в областта.	2005–2020	лв./човек от населението	НСИ

Инфраструктура

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Гъстота на пътната мрежа	Индикаторът измерва сбора от дължината на автомагистрала и пътища (първокласни, второкласни и третокласни), съотнесен към територията на съответната област. Републиканската пътна мрежа е от изключително значение за превоза на пътници и товари в страната. Индикаторът изключва улиците в населените места.	2000–2021	дължина на пътната мрежа в км/100 кв.км територия	НСИ
Гъстота на железопътната мрежа	Индикаторът представя всички жп линии, които са предназначени за придвижване на влакове между гарите или местата, отбелязани като самостоятелни пунктове на тръгване и пристигане за превоз на пътници и товари. Изключват се линиите на градския железопътен транспорт. Колкото е по-голяма е гъстотата на железопътната мрежа в регионите, толкова по-лесен е превозът на пътници и товари.	2000–2021	дължина на жп линии в км/100 кв.км територия	НСИ
Дял на автомагистралите и първокласните пътища	Индикаторът дава допълнителна информация за характеристиките на пътната инфраструктура в една област. По-високият дял на магистралите и първокласните пътища показва по-висока степен на развитие на местната инфраструктура.	2009–2021	%	НСИ
Дял на домакинствата с достъп до широколентов интернет	Достъпът на домакинствата до интернет е показателен за навлизането на новите информационно-комуникационни технологии в областите на страната.	2006–2021	%	НСИ
Дял на пътната настилка в добро състояние	Освен гъстотата на пътната мрежа важно значение за инфраструктурния профил на областите има и качеството на пътната настилка. Индикаторът показва дела на пътищата, чието състояние е оценено от АПИ като „добро“.	2010–2021	%	АПИ
Дял на газифицираните домакинства	Показва използването на природен газ за битови нужди.	2020	%	НЦТР
Инсталирани ВЕИ мощности	Дава информация за инсталираните мощности от фотоволтаични, вятърни, водни и други централи.	2020	kW/човек от населението	НЦТР

% Местни данъци

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Размер на данъка върху недвижимите имоти – нежилищни имоти на юридически лица	Облагането на недвижимите имоти е най-сериозният източник на собствени приходи за общините. По отношение на бизнес средата и тежестите върху бизнеса най-голямо влияние оказва именно облагането на нежилищните имоти на юридическите лица.	2012–2022	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на данъка върху превозните средства и леките автомобили – с мощност над 74 kW до 110 kW	Облагането на превозните средства също е сериозен източник на собствени приходи за общините. Този тип облагане е в тежест предимно на малки фирми, като мощността на автомобилите е избрана като най-релевантна именно за подобен тип фирми. След 2019 г. индикаторът взема предвид и въведения екологичен компонент за определянето на данъчната ставка.	2012–2022	лв./kW	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ – при най-добро местонахождение на обекта	Патентните данъци са различен тип облагане от споменатите по-горе и са в тежест на конкретни бизнеси. Патентният данък за търговия на дребно е избран като най-разпространен и разпознаваем.	2012–2022	лв./кв.м	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на данъка при възмездно придобиване на имущество	Размерът на данъка при възмездно придобиване на имущество има отношение както към навлизащите на местния пазар инвеститори, така и към разширяващите своята дейност местни предприемачи.	2012–2022	промил (‰)	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Размер на годишния данък за таксиметров превоз на пътници	Размерът на данъчната ставка за таксиметров превоз на пътници се определя на общинско ниво и има ефект върху крайната цена на услугата.	2017–2022	лв.	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Покритие на кадастъра	Ниското кадастрално покритие на територията на една област представлява пречка пред инвестициите особено когато те предвиждат строителство на нови обекти.	2003–2021	%	АГКК
Рейтинг за активна прозрачност на органите на местното самоуправление	Рейтингът за активна прозрачност на органите на местно самоуправление на ПДИ се базира на резултатите от ежегодно проучване на Фондацията чрез оценяване на интернет страниците и подаване на електронни заявления до административните структури в системата на изпълнителната власт. Оценката на всяка отделна област представлява среднопотеглената оценка от рейтингите на влизащите в обхвата ѝ общини.	2014–2022	%	Фондация “Програма Достъп до информация”
Развитие на електронното правителство	Индикаторът представя самооценката на местните власти за степента и обхвата на предоставяните от тях електронни услуги. Ниските оценки показват пълно отсъствие на електронни услуги или наличието на базови такива, а високите оценки показват наличие на възможност за осъществяване на двупосочни транзакции между администрацията и гражданите/бизнеса.	2013–2022	оценка от 1 до 4	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ
Развитие на услугата „едно гише“	Индикаторът представя самооценката на местните власти за етапа на готовност за обслужване на бизнеса и гражданите на „едно гише“.	2013–2022	оценка от 1 до 4	Заявление за достъп до информация по ЗДОИ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Коефициент на възрастова зависимост – съотношение на населението на 65 и повече години към населението на 0–14 години	Индикаторът показва степента на застаряване на отделните области – колкото по-голям е този индикатор, толкова застаряването е по-изявено.	2011–2021	%	НСИ
Коефициент на възрастова зависимост – съотношение на населението на 65 и повече години към населението на 15–64 години	Коефициентът на възрастова зависимост показва съотношението между лицата на възраст на 65 и повече години, които са предимно икономически неактивни, и лицата в активна възраст. По-високият коефициент на възрастова зависимост показва влошаване на възрастовата структура на населението, което рефлектира върху пазара на труда, икономическия растеж и др.	2011–2021	%	НСИ
Относителен дял на населението в градовете	Относителният дял на населението в градовете дава информация за степента на урбанизация на областта.	2001–2021	%	НСИ
Гъстота на населението спрямо територията на населените места и други урбанизирани територии	Този индикатор за гъстотата на населението дава информация за броя на хората на единица площ. Гъстотата се влияе от механичното и естественото движение на населението, както и от процеса на урбанизация.	2001–2021	брой лица/ кв. км	НСИ
Коефициент на естествен прираст	Естественият прираст на населението представлява разликата между броя на регистрираните живородени деца и броя на починалите през съответната година. Коефициентът на естествен прираст показва увеличението или намалението на населението на областта на 1000 души от средногодишното ѝ население, като положителният естествен прираст на населението се приема за благоприятен демографски показател.	2001–2021	промил (‰)	НСИ
Коефициент на механичен прираст	Коефициентът на механичен прираст на населението показва увеличението или намалението на населението на областта на 1000 души средногодишно население вследствие на неговата миграция. Коефициентът се изчислява на база на данните за броя на лицата, които са променили обичайното си местоживееене за разглеждания период. Механичният прираст представлява разликата между заселилите се и изселилите се лица за съответната област.	2001–2021	промил (‰)	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Брой на студентите в колежи и университети	Индикаторът включва учащите в университетите, коледите и специализираните висши училища, но не включва учащите в професионално обучение с прием след средно образование. Наличието на голям брой студенти в една област е предпоставка за по-висока образованост на местната работна ръка и по-голяма атрактивност на населеното място.	2000–2021	брой студенти/ 1000 души от населението	НСИ
Брой на преподавателите в основното и средното образование	Съотношението на броя на преподавателите към броя на учащите е стандартен индикатор за измерване на качеството на образованието.	2011–2021	брой преподаватели/ 1000 ученици	НСИ
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас	Нетният коефициент на записване на населението се изчислява в проценти като съотношение на броя на учащите в съответната образователна степен във възрастовите групи към броя на населението в същите възрастови групи, изчислен към 31 декември на съответната година. Броят на учащите в основното и средното образование се установява до 1 октомври на съответната година. Изборът на V–VII клас е базиран на факта, че това е най-ниската образователна степен, при която се регистрира относително висок недообхват на образователната система.	2008–2021	%	НСИ
Относителен дял на напусналите основното и средното образование	Относителният дял на напусналите основното и средното образование показва броя на учениците, които преждевременно са напуснали училище през съответната година. Ниският относителен дял на напусналите основното и средното образование е признак за добре развита образователна система, която успява да задържи рисковите ученици в училище.	2008–2019	%	НСИ
Относителен дял на второгодниците	Относителният дял на второгодниците показва броя на учениците, които за втора поредна година са били записани в същото образователно ниво като предходната. Индикаторът показва качеството на образователните институции, поне що се отнася до способността им да създадат оптимални условия за възприемане на предвидения материал от страна на учениците.	2011–2021	%	НСИ
Среден успех от ДЗИ по български език и литература през учебната година	Високият среден успех от матурите по български език и литература е признак за добро качество на средното образование в областта. Въпреки различната трудност на зрелостните изпити през различните години резултатите позволяват сравнимост между областите за всяка конкретна година.	2008–2022	оценка от 2 до 6	МОН
Дял на оценките по български език и литература под „Среден“ 3,00	Високият процент на издържалите матурата по български език и литература е показател за добро качество на средното образование в областта.	2008–2022	%	МОН
Среден успех на НВО след VII клас по математика	Високият резултат на националното външно оценяване по математика след VII клас е индикатор за добро качество на прогимназиалния етап от училищното образование в областта. Показателят се ползва и като контрапункт на ДЗИ по БЕЛ, тъй като много малък брой ученици избират ДЗИ по математика.	2018–2022	среден брой точки от възможни 100	МОН

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Население на един общопрактикуващ лекар	Общопрактикуващите лекари са първото стъпало в здравната система. Индикаторът за броя лица на един общопрактикуващ лекар показва както осигуреността на населението с медицински персонал, така и натовареността на лекарите.	2011–2021	брой лица/ един общопрактикуващ лекар	НСИ
Индекс на достъпност до лекари специалисти	Индексът измерва достъпа до лекари специалисти спрямо областта в страната, където този достъп е най-добър. По-ниската стойност означава по-добър достъп. Понятието „лекар специалист“ включва интернисти, кардиолози, педиатри, хирурзи, ортопедо-травматолози, уролози, инфекционисти, акушер-гинеколози, офталмолози, невролози, психиатри, рентгенолози и др.	2018–2021	съставен индекс	ИПИ въз основа на НСИ
Преминали болни през МБАЛ	Индикаторът дава информация за заболяемостта на населението и натовареността на многопрофилните болници за активно лечение (МБАЛ). За целите на изследването този индикатор се използва за измерване на равнището на заболяемост в съответната област – колкото по-висока е неговата стойност, толкова по-висока е заболяемостта в тази територия.	2008–2021	преминали болни през МБАЛ/ 1000 души от населението	НСИ
Дял на здравноосигурените лица	Относителният дял на здравноосигурените лица от населението показва достъпността на населението до здравни услуги в съответната област, като от него може да се съди индиректно за здравния статус на населението.	2010–2021	%	НАП (заявление за достъп до информация по ЗДОИ)
Размер на легловата база в МБАЛ	Индикаторът показва броя на болничните легла в многопрофилните болници за активно лечение на 1000 души от населението. Легловата база служи за относителен показател на материалната осигуреност на здравеопазването в областта.	2011–2021	брой на болничните легла/ 1000 души от населението	НСИ
Коефициент на детска смъртност	Коефициентът на детска смъртност показва броя на умрелите деца на възраст до 1 година на всеки 1000 живородени деца през съответната година. Високият коефициент показва както недостатъците в здравната грижа, така и наличието на ниска здравна култура в местното население.	2008–2021	промил (‰)	НСИ

Ред и сигурност

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок	По-високият дял на наказателните дела в окръжните съдилища, които приключват в 3-месечен срок, предполага относително по-бързо правораздаване (при равни други условия).	2009–2021	%	BCC
Дял на висящите наказателни дела	Делът на висящите наказателни дела в окръжните съдилища е индикатор за ефективност на работата на местните органи на съдебната власт.	2009–2021	%	BCC
Натовареност по щат на наказателните съдии	Индикаторът показва реалната натовареност на наказателните съдии в окръжните съдилища за съответната година. Колкото по-висока е натовареността, толкова достъпът до правосъдие е по-затруднен.	2010–2021	дела/ наказателен съдия/месец	BCC
Престъпления срещу личността и собствеността	Престъпленията срещу личността и собствеността са показател за нивото на престъпност в определена територия. Официално регистрираните престъпления невинаги представят реалната картина за престъпността в областта, но дават добра основа за оценка и сравнение между отделните области.	2000–2021	брой престъпления/ 1000 лица	НСИ, МВР
Дял на разкритите престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината	Колкото по-висок е делът на разкритите престъпления, толкова по-добре работят правоприлагащите органи в съответната област. Индикаторът се отнася само за разкриваемостта на регистрираните престъпления и допълва картината за сигурността в отделните области на страната.	2000–2021	%	НСИ, МВР

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата	Емисиите на вредни вещества в атмосферата на кв.км показват доколко атмосферата в съответната област е замърсена от човешка дейност. За целите на анализа са взети предвид единствено емисиите на въглероден диоксид като най-значителни и в същото време най-показателни за вредните емисии. Области с високо замърсяване на въздуха са по-малко привлекателни откъм условия за живот.	2010–2019	тонове вредни емисии/ кв.км територия	НСИ
Образувани битови отпадъци	Образуваните битови отпадъци на човек от обслужваното население е стандартен показател за измерване степента на чистота на околната среда. За целите на изследването е възприето, че колкото по-висок е този показател, толкова по-застрашена е околната среда в съответната област.	2008–2020	кг/ човек/ година	НСИ
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране	Дялът на рециклираните и третираните отпадъци е от значение, доколкото останалият отпадък се насочва към открити сметища, които носят сериозни екологични и здравни рискове. По-високият дял на рециклиране и третиране означава по-чиста околна среда.	2013–2020	%	НСИ
Дял на населението в селища с обществена канализация, свързано с пречиствателни станции	Наличието на селищни пречиствателни станции предполага по-ниско замърсяване на околната среда с отпадъчни води, а също и по-високо оползотворяване на водните ресурси в съответната област. Колкото по-голяма част от канализационната мрежа е свързана с пречиствателни станции, толкова по-малък е отрицателният ефект на отпадъчните води върху околната среда.	2001–2020	%	НСИ
Дял на населението в селища с обществена канализация	Индикаторът показва процента от жителите на една област, които живеят в селища с обществена канализация. Обхватът на обществената канализация оказва влияние както върху социалните, така и върху екологичните характеристики на областите.	2010–2020	%	НСИ
Дял на горската територия от общата територия на областта	Индикаторът включва дела на поземлени имоти – дървопроизводителни гори и недървопроизводителни горски площи.	2021	%	НСИ
Дял на нарушената територия от общата територия на областта	Индикаторът включва дела на поземлени имоти за добив на полезни изкопаеми и поземлени имоти, заети от индустриални и битови отпадъци, деградирани земи.	2021	%	НСИ

Индикатор	Описание	Период	Мерна единица	Източник
Посещения в театрите	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в театрите на територията на областта.	2009–2021	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Посещения в кината	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в кината на територията на областта.	2009–2021	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Посещения в музеите	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в музеите на територията на областта.	2009–2021	брой посещения/ 1000 души	НСИ
Посещения в библиотеките	Показател за интензивност на културните дейности. Индикаторът показва средногодишния брой на регистрираните посещения в библиотеките с фонд над 200 хил. тома на територията на областта.	2009–2021	брой посещения/ 1000 души	НСИ

Приложение

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Област	Брутен вътрешен продукт на човек от населението (лв.) 2020 г.	Средногодишен доход на лице от домакинство (лв.) 2021 г.	Средна годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение (лв.) 2020 г.	Относителен дял на населението, живеещо с материални лишения (%) 2021 г.	Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%) 2021 г.
Благоевград	10 381	(7336)	10 881	19,5	19,1
Бургас	11 181	7431	13 473	21,9	24,6
Варна	15 629	8069	15 299	20,8	17,3
Велико Търново	11 492	(6937)	13 008	25,5	22,5
Видин	8847	4685	11 253	27,0	43,3
Враца	15 572	5651	15 537	25,7	33,5
Габрово	14 651	8923	13 902	12,7	12,3
Добрич	10 195	(7258)	12 548	19,7	26,0
Кърджали	11 034	(6364)	12 705	20,5	25,5
Кюстендил	9616	(7648)	11 519	9,3	17,9
Ловеч	10 865	4651	12 594	17,5	28,1
Монтана	10 027	5758	12 487	13,5	42,0
Пазарджик	10 995	(4961)	13 090	23,3	30,6
Перник	9352	8295	12 359	16,7	19,1
Плевен	10 268	(8680)	12 660	24,7	21,6
Пловдив	14 648	(7304)	14 171	24,3	26,8
Разград	10 634	7101	13 902	30,9	16,7
Русе	12 592	7493	13 591	23,2	24,0
Силистра	8307	7303	11 727	11,5	23,4
Сливен	8616	(5982)	12 370	34,1	32,0
Смолян	12 028	7940	12 037	18,5	23,0
София (столица)	17 146	6268	15 857	12,7	21,8
София	38 891	9544	22 950	9,6	11,3
Стара Загора	16 233	(7111)	15 010	22,0	28,1
Търговище	11 013	5700	13 368	14,5	21,4
Хасково	9100	(6885)	11 642	27,4	32,9
Шумен	10 475	(7330)	13 345	19,4	15,4
Ямбол	10 410	6719	13 055	28,0	24,0
Средно за страната	17 299	7705	16 687	19,4	22,1

Пазар на труда

Област	Средногодишен коефициент на икономическа активност на населението (%) 2021 г.	Средногодишен коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%) 2021 г.	Средногодишен коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%) 2021 г.	Коефициент на демографско заместване – съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години (%) 2021 г.	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование (%) 2021 г.	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование (%) 2021 г.
Благоевград	75,3	8,1	69,1	64,78	21,0	18,8
Бургас	68,2	5,8	64,3	74,07	24,4	19,5
Варна	75,1	1,6	73,8	81,86	30,2	15,8
Велико Търново	75,0	3,7	72,2	64,57	28,6	6,7
Видин	69,0	16,7	57,5	66,06	19,8	17,6
Враца	65,2	10,1	58,5	65,82	18,8	24,1
Габрово	72,5	(7,2)	67,3	56,10	24,6	11,7
Добрич	68,5	8,9	62,4	70,55	20,3	25,6
Кърджали	69,0	(1,7)	67,9	49,05	24,2	26,6
Кюстендил	74,5	(2,8)	72,5	53,94	23,9	6,4
Ловеч	69,0	(5,7)	65,0	64,34	17,5	15,2
Монтана	63,4	17,1	52,5	66,30	14,0	24,1
Пазарджик	70,3	7,7	64,9	67,39	15,2	27,2
Перник	76,9	7,5	71,2	50,33	18,0	11,3
Плевен	69,0	10,0	62,0	65,29	24,7	19,9
Пловдив	68,5	3,3	66,3	69,83	26,0	19,2
Разград	61,9	12,0	54,5	64,57	21,1	34,1
Русе	74,9	4,6	71,4	63,95	30,9	11,6
Силистра	65,4	14,7	55,8	65,16	22,6	28,2
Сливен	68,8	9,4	62,4	90,48	20,1	38,2
Смолян	70,8	8,8	64,6	42,29	24,3	12,9
София (столица)	76,9	(0,7)	75,2	62,52	12,4	14,2
София	75,8	2,7	74,8	83,20	57,7	4,2
Стара Загора	74,5	3,1	72,2	71,73	22,0	15,8
Търговище	62,4	10,8	55,7	70,01	17,1	32,2
Хасково	67,5	(1,6)	66,3	64,03	18,5	19,9
Шумен	74,8	14,2	64,1	66,78	24,2	27,8
Ямбол	67,7	(6,7)	63,2	67,02	23,0	20,6
Средно за страната	72,0	5,3	68,1	69,38	29,6	16,6

Инвестиции и икономика

Област	Индикатор Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението 2020 г.	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи на човек от населението (лв.) 2020 г.	Преки чуждестранни инвестиции в предприятия от нефинансовия сектор с натрупване на човек от населението (евро) 2020 г.	Стойност на изплатени суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми на човек от населението (лв.) към 30 юни 2022 г.	Произведена продукция на човек от населението (лв.) 2020 г.
Благоевград	70	1509	1715	3814	17 251
Бургас	71	2381	5888	2309	24 365
Варна	69	2247	3166	1758	21 397
Велико Търново	46	2022	401	1942	16 145
Видин	37	1065	968	2583	7209
Враца	37	1839	769	3169	17 615
Габрово	56	1892	3273	3836	24 891
Добрич	54	2235	2159	1874	12 795
Кърджали	32	1352	1608	1727	11 191
Кюстендил	52	807	350	1492	12 473
Ловеч	45	1151	1136	2577	14 312
Монтана	36	1267	288	2692	15 717
Пазарджик	44	1911	1710	1620	17 006
Перник	45	1432	1872	1363	15 202
Плевен	42	1799	1285	2363	15 499
Пловдив	59	2560	2986	1876	27 188
Разград	39	2294	1901	1912	15 552
Русе	54	2101	2079	2281	24 562
Силистра	37	1388	385	1952	9979
Сливен	38	1075	867	1339	11 974
Смолян	51	2197	565	2823	15 649
София (столица)	42	3430	6704	2556	49 856
София	93	9214	10 604	3972	57 800
Стара Загора	49	2500	3111	2032	25 415
Търговище	37	1525	2477	1459	16 471
Хасково	53	1230	794	1649	11 793
Шумен	41	1777	686	1898	16 613
Ямбол	46	1639	339	2396	15 177
Средно за страната	60	3348	3877	3229	27 213

Инфраструктура

Индикатор	Гъстота на пътна мрежа (км/100 кв.км територия)	Гъстота на железопътната мрежа (км/100 кв.км територия)	Дял на автомагистралите и първокласните пътища (%)	Дял на домакинствата с достъп до широколентов интернет (%)	Дял на пътна настилка в добро състояние (%)	Дял на газифицираните домакинства (%)	Инсталирани ВЕИ мощности на човек от населението (kW)
Област	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2020 г.	2020 г.
Благоевград	11,1	2,5	17,3	80,6	65,6	4,4	0,687
Бургас	15,3	2,3	26,0	82,9	31,0	0,6	0,256
Варна	18,8	5,2	27,4	91,1	56,5	1,7	0,148
Велико Търново	20,1	5,1	16,3	81,7	44,1	4,9	0,320
Видин	20,1	3,6	11,3	74,8	28,3	0,0	0,590
Враца	18,2	3,1	9,9	67,9	27,2	2,7	0,389
Габрово	25,6	3,7	16,6	83,7	26,5	11,8	0,078
Добрич	17,4	1,3	10,1	68,1	40,3	9,6	3,174
Кърджали	20,2	2,1	11,2	85,6	40,9	0,4	1,334
Кюстендил	20,1	3,9	20,8	77,3	55,3	7,5	0,396
Ловеч	18,3	2,6	16,2	78,1	40,1	3,9	0,378
Монтана	16,9	3,1	9,1	70,2	27,0	4,5	0,375
Пазарджик	16,9	4,1	14,6	85,1	54,7	3,1	4,207
Перник	24,0	4,8	15,9	82,8	41,3	1,8	0,072
Плевен	18,3	4,7	12,2	76,3	41,3	2,8	0,321
Пловдив	17,1	5,4	17,5	88,9	46,5	1,7	0,668
Разград	19,2	3,5	11,1	76,6	16,9	6,1	0,006
Русе	18,2	5,5	21,6	87,9	40,5	4,6	0,040
Силистра	17,8	2,5	11,3	79,0	59,6	1,6	0,300
Сливен	16,4	3,8	22,2	83,3	68,0	1,0	0,692
Смолян	16,9	0,0	0,0	76,3	50,1	0,0	2,842
София (столица)	21,4	4,2	30,2	74,1	35,4	12,3	0,296
София	0,0	12,7	0,0	90,3	0,0	5,7	0,053
Стара Загора	17,6	5,1	28,7	78,8	38,9	4,2	0,794
Търговище	19,3	2,7	14,7	88,0	60,0	8,3	0,048
Хасково	20,9	3,8	21,5	81,1	38,9	1,1	0,912
Шумен	18,2	4,6	36,4	84,6	37,6	4,9	0,145
Ямбол	19,1	1,6	20,6	83,5	36,3	5,4	1,051
Средно за страната	18,0	3,6	18,5	83,5	42,0	5,3	0,615

% Местни данъци

Област	Размер на данъка върху недвижимите имоти – нежилищни имоти на юридически лица (%) 2022 г.	Размер на данъка върху превозните средства и леките автомобили с мощност над 74 до 110 kW (лв./kW) 2022 г.	Размер на годишния патентен данък за търговия на дребно до 100 кв.м търговска площ – при най-добро местонахождение на обекта (лв./кв.м) 2022 г.	Размер на данъка при възмездно придобиване на имущество (%) 2022 г.	Размер на годишния данък за таксиметров превоз на пътници (лв.) 2022 г.
Благоевград	1,75	1,38	11,76	2,20	341
Бургас	2,08	1,81	15,24	2,87	541
Варна	2,22	1,65	16,49	2,94	581
Велико Търново	2,45	1,63	12,15	2,90	387
Видин	1,77	1,25	4,58	2,58	277
Враца	2,22	1,41	6,84	2,67	353
Габрово	2,3	1,53	8,63	2,55	406
Добрич	1,55	1,56	8,70	3,01	293
Кърджали	1,8	1,59	8,16	2,86	322
Кюстендил	2,06	1,30	9,83	2,32	293
Ловеч	2,22	1,09	10,39	2,34	393
Монтана	1,73	1,22	5,10	2,56	332
Пазарджик	1,92	1,45	8,95	2,77	294
Перник	1,96	1,37	9,89	2,45	294
Плевен	2,99	1,24	9,15	2,83	380
Пловдив	2,11	1,57	13,10	2,81	535
Разград	2,16	1,37	9,20	2,43	286
Русе	1,99	1,59	13,52	2,32	449
Силистра	2,05	1,45	8,77	2,65	313
Сливен	2,63	1,55	9,83	2,79	364
Смолян	2,12	1,37	7,73	2,62	318
София (столица)	2,44	1,31	10,67	2,87	281
София	1,88	1,69	20,00	3,00	850
Стара Загора	1,68	1,54	13,94	2,40	288
Търговище	1,92	1,52	9,09	2,62	288
Хасково	2,1	1,53	12,75	2,61	305
Шумен	2,13	1,56	9,05	2,69	275
Ямбол	2,18	1,53	8,13	2,78	300
Средно за страната	2,06	1,54	12,99	2,75	478

Индикатор	Покритие на кадастъра (%)	Рейтинг за активна прозрачност на органите на местното самоуправление (%)		Развитие на електронното правителство (оценка от 1 до 4)	Развитие на услугата „едно гише“ (оценка от 1 до 4)
		2021 г.	2022 г.		
Област				2022 г.	2022 г.
Благоевград	100,0	61,3		3,17	3,28
Бургас	99,6	72,4		3,75	3,03
Варна	97,2	76,5		3,78	3,82
Велико Търново	96,6	68,3		3,19	3,43
Видин	97,4	57,4		2,91	2,35
Враца	89,9	64,7		3,37	3,69
Габрово	100,0	72,9		3,47	2,49
Добрич	97,9	81,2		3,47	3,35
Кърджали	97,6	66,0		2,92	2,90
Кюстендил	97,2	50,0		2,93	2,54
Ловеч	98,8	74,3		3,10	3,89
Монтана	97,1	69,5		3,02	2,82
Пазарджик	100,0	65,3		3,12	3,08
Перник	97,2	52,4		3,03	2,95
Плевен	97,7	69,8		3,84	3,50
Пловдив	95,9	72,4		3,42	3,14
Разград	98,1	68,1		3,30	3,42
Русе	97,1	72,2		3,17	3,76
Силистра	97,3	58,6		2,93	3,39
Сливен	98,1	80,1		3,81	2,81
Смолян	98,7	66,9		3,06	2,97
София (столица)	92,6	57,9		3,30	2,90
София	100,0	74,8		4,00	4,00
Стара Загора	95,8	63,8		2,99	2,99
Търговище	95,5	70,1		3,81	3,25
Хасково	97,2	72,2		3,55	3,47
Шумен	97,8	76,1		3,03	3,16
Ямбол	97,1	72,5		3,00	3,29
Средно за страната	97,4	70,2		3,47	3,37

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Индикатор	Коефициент на възрастова зависимост, 65+ към 0–14 години (%)	Коефициент на възрастова зависимост, 65+ към 15–64 години (%)	Относителен дял на населението в градовете (%)	Гъстота на населението на урбанизираните територии (брой лица/кв.км)	Коефициент на естествен прираст (‰)	Коефициент на механичен прираст (‰)
Област	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.
Благоевград	137,2	31,0	60,5	2242	-10,6	1,1
Бургас	133,4	31,8	76,1	2234	-9,9	7,4
Варна	127,6	29,5	83,3	1808	-9,2	6,0
Велико Търново	186,5	38,2	69,9	1024	-17,2	-0,6
Видин	248,0	50,9	64,9	812	-25,7	-4,4
Враца	174,2	39,8	59,0	737	-20,0	-5,3
Габрово	249,6	49,2	79,9	1191	-22,1	-0,8
Добрич	163,9	36,0	68,6	651	-16,6	-1,1
Кърджали	155,7	34,1	40,1	1981	-11,1	12,6
Кюстендил	229,1	46,2	69,7	1078	-22,0	-5,7
Ловеч	199,8	45,5	61,8	818	-19,2	-3,2
Монтана	190,9	43,7	64,0	866	-23,1	-2,9
Пазарджик	139,7	33,2	62,7	2041	-14,0	-1,8
Перник	200,8	40,5	78,1	904	-21,2	1,1
Плевен	186,1	44,1	66,2	1046	-18,9	-3,4
Пловдив	137,9	32,2	75,1	2490	-11,3	6,0
Разград	163,0	35,0	46,5	818	-17,3	-1,5
Русе	184,5	37,5	76,9	1618	-17,6	0,3
Силистра	178,2	40,1	43,7	767	-18,2	-0,5
Сливен	108,8	33,2	65,2	2581	-9,0	-4,8
Смолян	229,6	41,6	56,9	1717	-16,8	-8,9
София (столица)	170,1	37,0	59,3	755	-15,5	-5,1
София	114,2	25,7	95,5	4761	-6,8	6,0
Стара Загора	149,2	36,4	69,9	1457	-14,1	0,3
Търговище	151,3	34,8	54,3	1050	-16,7	-0,8
Хасково	160,6	37,5	71,7	1027	-15,5	0,4
Шумен	161,9	34,7	60,0	873	-15,1	1,3
Ямбол	160,8	41,0	69,1	1049	-14,6	-3,9
Средно за страната	149,3	34,0	73,1	1489	-13,2	1,9

Образование

Област	Индикатор	Брой на студентите в колежи и университети на 1000 души от населението 2021 г.	Брой на преподавателите в основното и средното образование на 1000 ученици (%) 2021 г.	Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%) 2021 г.	Относителен дял на напусналите основното и средното образование (%) 2019 г.	Относителен дял на второгодниците (%) 2020 г.	Среден успех от ДЗИ по БЕЛ (2–6) 2021/2022 г.	Дял на оценките по БЕЛ под „Среден“ 3,00 (%) 2022 г.	Среден успех на НВО след VII клас по математика (точки от 100 възможни) 2022 г.
Благоевград		29	98	92,9	1,70	0,56	3,91	16,0	35,0
Бургас		17	92	84,8	2,60	0,77	3,85	20,0	36,9
Варна		50	88	83,0	2,20	0,64	4,11	12,8	43,3
Велико Търново		70	112	83,9	2,90	0,85	3,83	19,5	32,7
Видин		6	110	78,8	2,30	2,13	3,83	19,9	21,6
Враца		8	112	92,3	2,30	1,30	3,75	24,1	26,4
Габрово		46	99	90,5	3,30	0,60	3,87	15,6	30,9
Добрич		4	112	70,6	4,30	1,53	3,68	24,4	29,2
Кърджали		4	109	76,0	1,50	0,42	3,73	25,9	30,5
Кюстендил		0	96	92,9	1,80	1,07	3,76	21,7	28,2
Ловеч		1	113	87,1	2,80	1,41	3,82	22,4	26,1
Монтана		0	102	81,8	2,70	1,83	3,78	17,2	27,8
Пазарджик		0	105	78,4	3,90	1,55	3,80	21,2	30,1
Перник		0	102	91,0	1,50	0,63	3,79	18,2	28,4
Плевен		16	100	85,6	3,50	1,12	3,61	25,7	28,0
Пловдив		53	92	87,6	3,70	1,28	4,10	15,5	35,0
Разград		2	107	85,5	2,50	0,59	3,53	26,9	29,1
Русе		27	97	83,8	2,90	0,41	3,88	17,2	35,9
Силистра		3	111	77,8	4,50	0,86	3,65	20,1	26,9
Сливен		8	86	85,3	5,40	2,71	3,79	23,1	25,8
Смолян		14	130	91,8	0,30	0,19	4,12	9,6	39,4
София (столица)		7	101	90,0	2,00	1,36	3,77	20,9	29,6
София		72	87	89,1	0,60	0,38	4,42	6,8	47,3
Стара Загора		18	95	89,6	4,00	1,32	3,96	16,1	31,9
Търговище		0	111	74,4	2,80	0,97	3,63	23,1	30,2
Хасково		4	96	85,6	3,40	1,16	3,62	28,0	29,4
Шумен		41	105	79,6	2,50	0,81	3,58	27,2	27,0
Ямбол		6	89	89,1	2,00	1,46	3,79	21,0	30,7
Средно за страната		32	97	85,9	2,50	0,94	3,97	17,0	35,3

Здравеопазване

Област	Индикатор	Население на един общо-практикуващ лекар (брой лица)	Индекс на достъпност до лекари специалисти (по-ниското е по-добро)	Преминали болни за лечение през МБАЛ на 1000 души (брой лица)	Брой на болничните легла в МБАЛ на 1000 души от населението	Дял на здравно-осигурените лица (%)	Коефициент на детска смъртност (%)
		2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.
Благоевград		1775	12,34	148,9	3,79	90,2	1,5
Бургас		2129	10,89	164,5	4,28	83,9	6,8
Варна		1710	6,85	158,9	4,18	83,8	4,3
Велико Търново		1710	11,86	124,0	3,41	85,3	4,1
Видин		1433	11,99	134,9	4,25	92,4	13,3
Враца		1727	10,61	183,0	4,61	93,8	4,0
Габрово		1567	10,20	202,8	5,24	96,9	6,6
Добрич		1507	14,91	100,7	2,84	86,0	7,0
Кърджали		3097	15,00	120,9	3,45	100,0	6,8
Кюстендил		1493	11,02	183,9	5,71	96,8	1,3
Ловеч		1556	9,24	137,8	4,27	90,6	6,2
Монтана		1547	10,95	241,8	7,15	88,5	9,4
Пазарджик		1671	11,55	277,0	6,68	85,8	4,9
Перник		1595	12,87	58,5	2,49	89,3	3,5
Плевен		1214	3,13	386,4	11,10	92,0	6,7
Пловдив		1637	6,94	399,1	8,12	87,1	4,8
Разград		2293	12,85	129,8	5,13	96,3	6,3
Русе		2248	9,81	245,9	5,70	88,2	5,8
Силистра		2097	13,07	181,8	4,54	88,3	12,7
Сливен		1916	13,42	171,0	4,73	86,7	14,8
Смолян		1552	12,94	179,1	5,60	97,5	6,8
София (столица)		1839	9,44	211,9	5,73	82,9	4,7
София		1755	5,47	300,6	5,69	89,0	3,2
Стара Загора		1463	9,52	192,1	4,65	89,4	9,9
Търговище		2300	11,46	153,0	5,50	87,5	8,7
Хасково		1932	12,58	156,7	3,64	89,6	4,8
Шумен		1862	12,79	102,2	2,92	88,1	8,2
Ямбол		1733	14,25	121,7	3,62	88,6	7,5
Средно за страната		1734	8,77	222,6	5,62	88,7	5,6

Ред и сигурност

Индикатор	Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	Дял на висящите наказателни дела (%)	Натовареност по шат на наказателните съдии (брой разгледани дела/месец)	Престъпления срещу личността и собствеността (брой престъпления/1000 лица)	Дял на разкритите престъпления срещу личността и собствеността (%)
Област	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.
Благоевград	82,0	15,1	7,2	7,4	55,4
Бургас	88,0	12,2	9,7	11,3	50,8
Варна	92,0	8,4	6,7	11,8	41,4
Велико Търново	92,0	11,8	7,8	10,3	57,9
Видин	94,0	4,3	7,6	10,5	57,0
Враца	97,0	3,6	8,5	13,4	54,3
Габрово	86,0	11,4	6,9	10,4	74,9
Добрич	94,0	6,1	7,2	8,3	59,4
Кърджали	86,0	13,3	6,4	4,7	66,5
Кюстендил	94,0	8,2	12,3	9,6	48,8
Ловеч	95,0	8,7	9,9	11,1	59,5
Монтана	86,0	15,6	6,2	13,6	57,2
Пазарджик	92,0	7,0	7,9	7,3	52,7
Перник	86,0	8,8	9,7	9,7	55,7
Плевен	89,0	10,0	6,8	11,2	55,3
Пловдив	93,0	7,6	11,8	7,5	58,2
Разград	91,0	7,2	8,2	7,5	65,5
Русе	92,0	8,3	10,5	8,8	52,5
Силистра	89,0	5,4	7,1	7,6	63,0
Сливен	92,0	9,5	7,6	9,6	64,4
Смолян	95,0	14,0	3,3	4,5	69,7
София (столица)	82,0	21,6	8,2	9,5	56,8
София	84,0	20,7	11,3	10,4	33,7
Стара Загора	92,0	9,1	10,8	10,8	53,6
Търговище	95,0	6,4	5,3	9,3	71,7
Хасково	88,0	9,0	8,8	9,3	63,4
Шумен	95,0	2,7	7,6	8,7	62,4
Ямбол	82,0	12,6	5,6	10,2	65,2
Средно за страната	89,1	11,8	9,0	9,8	51,7

Околна среда

Индикатор	Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (т/кв.км)	Образувани битови отпадъци (кг/човек/година)	Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	Дял на населението в селища с обществена канализация, свързано с пречиствателни станции (%)	Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	Дял на горската територия от общата на областта (%)	Дял на нарушената територия от общата на областта (%)
Област	2019 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2020 г.	2021 г.	2021 г.
Благоевград	9,6	327	7,3	32,7	83,3	51,5	0,11
Бургас	91,8	440	88,7	71,0	79,2	40,9	0,25
Варна	582,7	456	85,6	86,1	86,1	29,1	0,51
Велико Търново	51,4	355	100,0	61,8	69,5	23,4	0,23
Видин	2,5	368	18,9	49,3	57,7	26,3	0,25
Враца	n.a.	251	55,3	51,4	57,7	14,8	0,22
Габрово	30,3	416	76,6	73,6	84,1	32,6	0,11
Добрич	7,2	404	97,2	70,7	70,7	12,1	0,15
Кърджали	n.a.	250	7,3	36,7	44,3	54,2	0,14
Кюстендил	n.a.	245	31,1	62,1	72,3	42,0	0,67
Ловеч	n.a.	325	13,0	56,4	68,8	35,8	0,16
Монтана	2,6	286	87,6	35,2	61,0	23,2	0,12
Пазарджик	32,2	367	15,4	43,7	72,6	54,9	0,42
Перник	107,8	543	75,8	73,8	78,9	40,2	0,96
Плевен	56,9	461	90,5	55,6	60,2	7,3	0,18
Пловдив	131,6	469	62,0	74,0	82,4	32,7	0,17
Разград	54,3	471	9,5	41,6	41,6	22,4	0,16
Русе	169,7	423	33,9	68,0	68,0	14,6	0,54
Силистра	10,1	381	3,2	44,1	51,2	14,6	0,40
Сливен	161,0	368	69,1	56,9	64,8	42,4	0,38
Смолян	3,4	333	48,0	42,7	73,4	69,5	0,08
София (столица)	30,2	470	12,1	39,9	76,2	46,0	0,41
София	n.a.	480	98,4	96,3	96,3	32,9	1,43
Стара Загора	3654,5	380	83,2	65,7	70,6	31,7	3,35
Търговище	87,5	290	80,2	44,3	54,2	26,3	0,12
Хасково	61,7	313	71,2	53,2	72,3	32,4	0,15
Шумен	36,3	363	94,1	53,6	57,3	29,9	0,23
Ямбол	9	359	79,7	69,2	71,3	15,2	0,17
Средно за страната	n.a.	409	69,3	66,7	76,3	33,1	0,42

Индикатор Област	Посещения в театрите (брой/1000 души)	Посещения в кината (брой/1000 души)	Посещения в музеите (брой/1000 души)	Посещения в библиотеките (брой/1000 души)
	2021 г.	2021 г.	2021 г.	2021 г.
Благоевград	63	258	320	494
Бургас	107	402	321	420
Варна	129	568	288	250
Велико Търново	63	182	1176	758
Видин	154	232	545	386
Враца	61	228	93	446
Габрово	160	209	2357	297
Добрич	118	70	1045	385
Кърджали	37	27	49	213
Кюстендил	50	48	521	244
Ловеч	30	145	738	143
Монтана	49	123	79	0
Пазарджик	152	121	409	204
Перник	0	99	263	174
Плевен	57	247	443	236
Пловдив	118	438	351	220
Разград	164	85	351	232
Русе	178	395	384	337
Силистра	65	80	194	2 041
Сливен	81	53	360	621
Смолян	42	95	176	152
София (столица)	0	30	955	0
София	274	814	290	748
Стара Загора	161	307	570	507
Търговище	165	19	82	976
Хасково	55	91	109	215
Шумен	43	68	793	915
Ямбол	128	130	145	333
Средно за страната	129	351	426	449